

a / ^ V ^ ^ C

SUOMEN SOSIALIDEMOKRATISEN PUOLUEEN
KUUDENNEN EDUSTAJAKOKOUKSEN

PÖYTÄKIRJA

KOKOUS PIDETTY KOTKASSA 8—13 P:NÄ
SYYSKUUTA 1909



HELSINGISSA
SOSIALIDEMOKRATISEN PUOLUETOIMIKUNNAN
KUSTANNUKSELLA

KOTKASSA 1909,
KYMINLAAKSON TYÖVÄEN KIRJAPAINO

Suomen sosialidemokratisen puolueen ohjelma.

Suomen sosialidemokratinen puolue pyrkii samoin kuin sosialidemokratiset puolueet muissakin maissa vapauttamaan koko kansaa taloudellisen riippuvaisuuden, valtiollisen alaikäisyyden ja henkisen holhuunalaisuuden kahleista.

Syvimpänä syynä kaikkialla huomattavaan kansojen työtätekevään kerrosten sorronalaiseen asemaan eivät ole yksityiset valtiolliset laitokset, vaan se koko yhteiskunnallisen elämän perustuksena oleva ja oloja täydellisesti vallitseva tosiasia, että tuotannonvälikkappaleiden omistaminen on tullut yksien yksinoikeudeksi. Samalla kuin taloudellinen kehitys on erottanut työvoimain omistajat, työväenluokan, tuotannonvälikkappaleista, on se saanut heidät mitä raskaimpaan riippuvaisuuteen tuotannonvälikkappaleiden omistajista — niihin luettuina maan suurtilojen omistajat ja kapitalistiluokka — joiden valtiollisen ja taloudellisen vallan ilmestymismuotona nykyinen luokkayhteiskunta on.

Yhä kohoava teknillinen edistys, yhä kasvava tuotannon ja omaisuuden sekä kaiken *taloudellisen vallan keskittyminen kapitalistien* ja kapitalistiryhmien käsiin vaikuttaa, että *yhä suuremmat joukot* ennen itsenäisiä pikkuteollisuudenharjoittajia ja pikkutilallisia menettävät tuotannonvälikkappaleensa ja *joutuvat milloin palkkatyöläisinä, milloin palkattuina apulaisina, milloin velkataakan alaisiksi sortuneina joko suorastaan tai välillisesti kapitalisteista riippuviksi*. Köyhälistön joukko kasvaa ja samassa kasvaa myöskin riistäminen yleensä, jonka kautta yhä laajempain työtätekevään kansankerrosten elämänehdot joutuvat jyrkkään ristiriitaan niiden oman, yhä nousevan tuotantokyvyn sekä sen kautta syntyvän yhteiskunnallisen varallisuuden paisumisen kanssa. Tätä kehitystä jouduttavat ja jyrkentävät kapitalistisen tuotantotavan yhtenäisyydenpuutteesta johtuvat liikepulat sekä niitä seuraava työttömyys ja kurjuus.

Mutta kuta enemmän kapitalismin kehitys kartuttaa köyhälistöä, sitä enemmän sitä pakotetaan ja tehdään kykeneväksi taisteluun kapitalismin kehitystä vastaan. *Ylsityistuotannon syrjäytyminen tekee*

yksityisomistuksenkin tarpeettomaksi ja vahingolliseksi samalla kuin kehitys luo välttämättömät henkiset ja aineelliset edellytykset uusille yhteistuotantomuodoille, joiden perustuksena on, että yhteiskunta Omistaa tuotannonvälikappaleet. Samassa kohoaa köyhälistö itsetietoiseksi siitä, että sen täytyy kannattaa ja jouduttaa tätä kehitystä, ja että tuotannonvälikappaleiden siirtymisen yksityisomaisuudesta kansan omaisuudeksi tulee olla sen päämääränä, valtiollisen vaikutusvallan valloittaminen keinona sen taistelussa työväenluokan vapauttamiseksi. Ainoastaan luokkatietoisuuteen herännyt ja luokkataisteluun järjestynyt köyhälistö voi olla tämän välttämättömän kehityksen kannattajana. Köyhälistön järjestäminen, sen kohottaminen tajuamaan asemansa ja tehtävänsä, sen tekeminen henkisesti ja aineellisesti taistelukykyiseksi on siis Suomen sosialidemokratisen puolueen varsinaisena ohjelmana, jonka toteuttamiseksi se käyttää kaikkia tarkoituksenmukaisia ja kansan luonnollista oikeudentunnetta vastaavia keinoja.

Suomen sosialidemokratinen puolue tulee aina kaikissa valtiollisissa ja taloudellisissa kysymyksissä valvomaan köyhälistön luokkietuja ja vastustamaan tarmokkaasti kaikkea luokkavastakohtain himmentämistä sekä työntekijäin käyttämistä porvarillisten puolueiden hyväksi, joiden kanssa puolue voi yhtyä yhteistoimintaan ainoastaan silloin, kun se voi tapahtua puolueohjelmaa sivuuttamatta.

Suomen sosialidemokratinen puolue on kansainvälinen puolue: se tuomitsee kaikki kansojen etuoikeudet samoin kuin syntyperän, sukupuolen ja varallisuuden etuoikeudet sekä julistaa, että taistelun riistämistä vastaan tulee olla kansainvälisen samoin kuin riistäminenkin on. Se tuomitsee ja vastustaa kaikkea lausuntovapauden sortoa, sekä kaikkea valtiollista ja kirkollista holhontaa. Se vaatii työntekijäluokan elämän laillista suojelemista ja taistelee hankkiakseen köyhälistölle kaikilla julkisen elämän aloilla mahdollisimman suuren vaikutusvallan.

Näiden periaatteiden mukaisesti on sosialidemokratisen puolueen lähimpinä vaatimuksina:

1. Yleinen, yhtäläinen ja välitön vaali- ja äänioikeus kaikille 21 vuoden ikäisille Suomen kansalaisille sukupuoleen katsomatta kaikissa vaaleissa ja äänestyksissä sekä kunnallisella että valtiollisella alalla. Suhteellinen edustus ja yksikamari-järjestelmä. Salainen äänestys. Vaalien ja äänestysten toimittaminen lain määräämänä vaapaapäivänä. Palkkio valituille edustajille kaikilla aloilla.

2. Välitön lainsäädäntö-oikeus kansalle lakien esittämis- ja hylkäämis-oikeuden kautta.

3. Täydellinen yhdistymis-, kokoontumis-, lausunto- ja painovapaus.

4. Yleinen koulupakko. Maksuton opetus kaikissa oppilaitoksissa. Kansakouluissa maksuttomat opetusvälilappaleet sekä ylläpito kaikille oppilaille, ylemmissä oppilaitoksissa niille, jotka osoittavat erityistä kykyä. Kansakoulu on järjestettävä kaikkien ylempäin oppilaitosten pohjakouluksi.

5. Uskonto on julistettava yksityisasiaksi. Kirkko on erotettava valtiosta ja kirkolliset sekä uskonnolliset yhdyskunnat katsottavat yksityisiksi yhdistyksiksi, jotka itse järjestävät sisälliset asiansa. Uskonnonopetus on poistettava kouluista.

6. Kaikkien henkilöllisten ja välillisten verojen poistaminen yleisellä asteettain nousevalla tuloverolla, jolloin ansioton arvonnousu ja korkotulot sekä perintö on verotettava ankarammin kuin omasta ansiosta tai työstä johtuvat tulot. Verotettavan omaisuuden ilmoittamisvelvollisuus.

7. Maksuton oikeudenkäyttö ja oikeusapu. Korvaus viattomasti syytetyille, vangituille ja tuomituille.

8. Terveystenhoito valtion ja kuntain asiaksi. Maksuton lääke- ja lääkkeitä sekä synnytysapu. Maksuton hautaus.

9. Sotilastaakkaa on vähennettävä ja kansanpuolustus on järjestettävä vakituiseen sotaväenoton sijaan. Rauhanaatetta on käytännössä toteutettava.

10. Kaikkien rajoitusten poistaminen, jotka asettavat naisen yleis- tai yksityisoikeudellisessa suhteessa ala-arvoisempaan asemaan kuin miehen.

11. Yleinen kieltolaki väkijuomain valmistamisen ja kaupan suhteen.

Työväensuojelulainsäädäntö.

1. Työaika on saatava 8-tuntiseksi niissä ammateissa, missä eivät epäterveelliset olosuhteet vaadi sitä lyhemmäksi.

2. Kullakin paikkakunnalla elintarpeisiin riittävä alin palkka on määrättävä ei ainoastaan valtion ja kuntain vaan yksityistenkin teettämässä töissä.

3. Yötyö on kiellettävä kaikilla muilla aloilla, paitsi sellaisilla, joiden teknillinen laatu tekee katkeamattoman työn välttämättömäksi. Naisilta ja nuorilta työntekijöiltä on yötyö kokonaan kiellettävä.

4. Täysi, vähintään 36 tuntia kestävä yhtämittainen lepoaika viikossa on säädettävä.

5. Lapset alle 14 vuoden on kiellettävä kaikesta ansiotyöstä. Lapsia (14—16 v.), oppilaita ja nuoria työntekijöitä (16—18 v.) var- ten on säädettävä riittäviä suojelumääräyksiä.

6. Naisten työ on kiellettävä aloilla, missä se on heidän ruumiilleen vahingollista. Raskauden aikana on työ helpotettava tai kokonaan kiellettävä siitä alkaen, kun ne normalisen raskaudentilan merkit, jotka vaikeuttavat työtä, ilmestyvät raskauden-ajan loppupuolella, sekä vähintään 6 viikkoa synnytyksen jälkeen.

7. Edelläolevat määräykset ovat ulotettavat, paitsi teollisuustyöväkeen, myös käsityöläisiin, maanviljelystyöväkeen ja palvelijoihin sekä, mikäli mahdollista, kauppa- ja kulkulaitosten työväkeen.

8. Työväen suojelumääräysten tarkkaa noudattamista valvomaan on asetettava riittävä määrä sekä mies- että naistarkastajia ammatin laadun mukaan ja määrättävä niille apulaisia työväestöstä. Suojelulakien rikkominen on estettävä ankarilla rangaistuksilla.

9. Kaikkiin työntekijöihin sekä heidän asemassaan oleviin henkilöihin ulottuva kansanvakuutus, käsittäen paitsi sairas- ja tapaturma-, myöskin vanhuus- ja ansiokyvyttömyys- sekä leskien ja orpolasten ynnä työttömyysvakuutuksen, on saatava aikaan. Vakuutuksesta syntyvät kustannukset suoritetaan yleisen tulo-, varallisuus- ja perintöveron kautta keräytyvistä varoista. Vakuutuslaitoksen hallinnon jäsenet valitsevat vakuutetut itse.

10. Vakuutuslait ovat siten laadittavat, että ne eivät anna aihetta mielivaltaiselle tulkitsemiselle eikä kiertelemiselle. Vakuutetuille ja heidän omaisilleen on myönnettävä täysi vahingonkorvaus.

11. Aviottomille ja hoidotta jääneille lapsille on valtion toimesta saatava täysin tarkotustaan vastaava hoito ja kasvat.

Kunnallinen ohjelma.

1. Äänioikeusoloja korjattaessa ei kunnallista vaalioikeutta missään tapauksessa saa asettaa valtiollista äänioikeutta ahtaammalle. Työväelle on kunnallisissa edustuslaitoksissa myönnettävä väkilukuun nähden suhteellinen määrä edustaja-sijoja.

2. Tilanahtauden ja siitä johtuvien terveydellisten sekä muiden epäkohtain poistamiseksi ynnä monien muiden vaatimusten tyydyttämiseksi on kuntain, varsinkin kaupunkikuntain, ostettava lisämaita mahdollisimman suurissa määrissä.

3. Kuntien on otettava haltuunsa sellaiset yleiselle hyvinvoinnille tärkeät liikealat, joita se menestyksellä voi hoitaa tai jotka yksityisten hallussa ollen saattavat kunnan jäsenet heistä suuressa määrässä riippuvaisiksi.

4. Työväen asuntopulan poistamiseksi on kuntain rakennettava riittävästi ajanmukaisia asunnoita sekä yksityistä yrittelijäisyyttä sillä alalla vissien ohjeiden alaisena kaikin tavoin edistettävä. Kunnallisia yömajoja on järjestettävä.

B. Sairaanhoido, lääkäriapu, lääkkeet ja hautaus kunnan kustannuksella. Näitä maksuja ei saa pitää vaivaisapuna.

6. Turvattomain lasten ja vanhusten hoito on ajanmukaisella ja inhimillisellä tavalla järjestettävä.

7. Työväestölle on laitettava kuntain kustannuksella terveellisiä, hyvin järjestettyjä ja maksuttomia kesälomasiirtoloita.

8. Yleisemmän työttömyysajan sattuessa on kunnan hankittava asujamilleen riittävästi työtä ja määrättävä riittävä alin palkka. Kuntien on perustettava yleisiä työttömyysrahastoja.

9. Kunnan työt ovat teetettävät ilman välikäsiä ja palkka maksettava sen tariffin mukaan, mikä kussakin ammatissa on silloin voimassa.

10. Työaika kunnan töissä on asetettava 8-tuntiseksi.

11. Kuntain on perustettava työvälistysoimistoja, joitten hallinnoissa tulee olla ainakin puolet työväen järjestöjen valitsemia edustajia.

12. Kunnallinen kiello-oikeus on saatava aikaan, kunnes yleinen kieltolaki on säädetty.

13. Koulutarpeet kunnan kustannuksella sekä muuten mitä yleinen puolueohjelma tässä kohden määrää.

14. Vähävaraisia varten todellinen köyhäin asianajaja, jonka valitseminen jätettäkään vähävaraisten huostaan.

15. Kunnallisia tehtaitten- ja ammattitarkastajia on asetettava, joitten valitsemiseen riittävän suuri vaikutus työläisille on annettava.

Maatalousohjelma.

1. Valtion ja kuntain nyt jo omistamia tiloja ja maa-aloja ei saa myydä eikä lahjoittaa.

2. Valtion ja kuntain omistamat asumattomat maa-alat ovat saatettavat viljeltäviksi, mutta ei omistusoikeudella.

3. Pakollisesti myytäväksi joutuneet maatilat, kosket ja kaivanot ovat arvioittavat ja otettavat arvatusta hinnasta valtion omiksi.

4. Kunnille on saatava oikeus pakkolunastuksella haltuunsa hankkia yksityisten tiloja tai osia niistä. Lunastus on luettava sen mukaan, mitä nuo maa-alat tuottavat.

5. Valtion hallussa olevat ja vasta lunastettavat maa-alat ovat annettavat tilattomille tai sellaisille osuuskunnille, joitten jäsenet itse viljelevät maata.

6. Valtioapua on annettava etupäässä pikkuviljelystä tarkoittaville toimenpiteille. Samoin kaikille osuustoiminnan luontoisille yrityksille maatalouden alalla.

7. Torppareille ja maanvuokraajille on saatava täydellinen käyt-

VIII

töoikeus ja myöskin myyntioikeus vuokraamansa maan viljelystuotteisiin, sekä vuokra-ajan loputtua on heille maksettava täysi korvaus siitä, mitä vuokratun maan arvo on heidän työnsä kautta kohonnut.

8. Metsästys- ja kalastusoikeus on heti tehtävä maanomistuksesta riippumattomaksi.

9. Erittäinkin valtion ja kuntain toimenpiteitten kautta olisi maanviljelystä ja sen sivuelinkeinoja kaikilla tarkoituksenmukaisilla keinoilla edistettävä, varsinkin siten, että varsinainen rahvas maalla tulisi tuntemaan maanviljelyksen uusimmat työtavat ja saisi välttämättömät ammattitiedot.

10. Tilatonta väestöä on sivistettävä ja tietopuolisesti kasvatettava.

11. Palkollissääntö on lakkautettava.

Oulun kokouksessa v. 1906 hyväksytty vaaliohjelma täydentää ja osaksi muuttaa tämän ohjelman erikoiskohtia, joten siihen on kiinnitettävä huomiota.

Suomen sosialidemokratisen puolueen järjestösäännöt.

Puolueeseen kuuluminen.

1 §. Suomen sosialidemokratiseen puolueeseen saa kuulua henkilö, joka hyväksyy puolueen periaatteet, noudattaa sen sääntöjä ja tehtyjä päätöksiä.

2 §. Puolueen jäsenen on oltava jossakin puolueeseen kuuluvassa järjestössä.

3 §. Puolueeseen kuuluvat järjestöt saavat olla klubeja, seuroja, ammattiosastoja, työväenyhdistyksiä, osuuskuntia, minkä nimellisiä yhdistyksiä hyvänsä, jotka hyväksyvät puolueen periaatteet, säännöt ja noudattavat puolueen päätöksiä.

4 §. Osastot liittyvät puolueeseen paikkakunnan työväenyhdistyksen tai kunnallistoimikunnan välityksellä. Puolueeseen liittyneellä järjestöllä on näissä säännöissä nimenä puolueosasto.

5 §. Puolueen jäsenen on maksettava puolueelle, piirille ja kunnalliseen toimintaan menevät verot.

6 §. Puolueosastossa saa olla jäsenenä myöskin henkilöitä, jotka eivät kuulu puolueeseen, jos taloudelliset syyt sitovat heitä siihen niin, että he eivät voi siitä erota eikä heitä voida eroittaa.

Erikieliset liitot.

7 §. Puolueen erikieliset jäsenet saavat muodostaa erikielisiä liittoja.

8 §. Erikieliset liitot saavat

1) asettaa toimikunnan, jonka puoleen liittoa koskeissa asioissa voidaan kääntyä, ja ilmoittaa sen virkailijain osotteet puoluetoimikunnalle ;

2) toimittaa viimeistään kahdeksan viikkoa ennen puoluekokousta puoluetoimikunnalle ja sen kautta puoluekokoukselle esitettäväksi kertomuksen rahastoistaan ja toimistaan;

X

3) järjestää mielensä mukaan ne asiat, joista ei ole puolueen eikä sen neuvoston tai toimikunnan päätöstä;

4) valita yhteensä neljä varsinaista ja neljä varaedustajaa puolue-neuvoston jäseniksi.

Verojen suoritus.

9 §. Sääntöjen 5:nnessä pykälässä määrättyt verot suorittaa puolueosasto kunnallistoimikunnalle, kunnaliistoimikunta piiritoimikunnalle ja piiritoimikunta puolue-toimikunnalle, kuitenkin kukin osasto ja toimikunta pidättäen varoista sen osan, mikä on osaston tai järjestön oma vero.

Erikielisten puolueosastojen piiriverot suorittaa piiritoimikunta, jos niin erikoisesti sovitaan, sille erikielisten liitolle, johon puolueosasto kuuluu.

10 §. Puolueosastojen ja -järjestöjen verojen suuruus määrätään osastojen ja järjestöjen vuosikokouksissa, puolueverot puoluekokouksessa.

Verojen maksutapa määrätään puolueosastojen ja -järjestöjen vuosikokouksissa, puolueverot tilitetään puolivuositain helmi- ja elokuulla.

Aluetoiminta.

11 §. Maaseudulla olevat puolueen jäsenet, jotka asuvat samassa valtiollisessa äänestysalueessa, perustavat siihen puolueosaston; ellei sitä voida, asettaa lähin puolueosasto kuhunkin alueeseen luottohenkilöitä.

12 §. Kaupungeissa eri äänestysalueilla asuvat puolueen jäsenet kuuluvat työväenyhdistykseen tahi johonkin työväenyhdistyksen ulkopuolella olevaan puolueosastoon.

13 §. Äänestysalueella olevat puolueosastot tai luottohenkilöt

1) toimittavat maaseudulla luettelot puolueen jäsenistä ja niiden asuinpaikasta;

2) tutkivat, ovatko äänioikeutetut puoluetoverit vaaliluettelossa;

3) antavat neuvoja oikaisujen tekemisessä vaaliluetteloihin;

4) avustavat muuten puoluetovereita vaaleissa sekä

5) täyttävät muita heille määrättyjä tehtäviä.

Kurmallistoimikuimat kaupungeissa toimittakoot yllämainitut tehtävät eri äänestysalueissa niissä asuvain puolueen jäsenten välityksellä.

KunnaUistoiminta.

14 §. Samassa kunnassa olevat puolueosastot

1) liittyvät yhteiseen sosialidemokratiseen toimintaan;

2) valitsevat itselleen paikallisen sosialidemokratisen kunnallistoimikunnan ja,

3) jos tarvitsee, osastottain sosialidemokratisen kunnallisneuvoston.

Erikieliset osastot valitsevat edustajansa kurmallistoimikuntaan ja -neuvostoon.

15 §. Kunnallistoimikunta

1) pitää huolta kunnassa olevain sosialidemokratien yhtenäisestä valtiollisesta ja kunnallisesta politiikasta;

2) järjestää vaalien aikana äänestysalueittain agitatsioonin ja muun vaalitoiminnan sekä

3) täyttää vaalipiiri- ja puoluekokousten sille antamat tehtävät.

Vaalipiirijärjestö.

16 §. Samassa valtiollisessa vaalipiirissä olevat sosialidemokratiset puolueosastot yhtyvät kunnallistoimikuntain välityksellä sosialidemokratiseksi vaalipiirijärjestöksi.

17 §. Vaalipiirin asioista määrää lähinnä sen edustajakokous, ylinnä puoluekokous.

18 §. Vaalipiirijärjestön edustajia valitsevat puolueosastot siten, että kunnallistoimikunta toimittaa kunnassa yhteisesti asetetuista ehdokkaista äänestyksen kussakin siinä kunnassa olevassa puolueosastossa.

19 §. Jokaisesta kunnasta valitaan yksi edustaja kutakin alkavaa 250 jäsentä kohti.

Vaali toimitetaan kunakin vuonna ennen maaliskuun loppua.

20 §. Edustajiksi valitut kokoontuvat kunakin vuonna huhtikuulla ja tarvittaessa useamminkin vaalipiirijärjestön edustajakokoukseksi.

Sellaisen kokouksen nimenä on sosialidemokratinen vaalipiirikokous.

21 §. Vaalipiirikokous

1) esityttää itselleen piirinsä puolueasiain tilan;

2) päättää piirinsä toimikuntain toimintakertomuksista ja tilin-
vapaudesta ;

3) määrää piirinsä puoluevaroista ja piiriveron suuruudesta;

4) järjestää sosialidemokratista valistustyötä piirissä;

5) järjestää valtiollisten vaalien edellisessä kokouksessa piirin sosialidemokratiset valitsijayhdistykset ja sosialidemokratisten ehdokkaitten asettamisen;

6) valitsee sosialidemokratisen vaalipiirijärjestön piiritoimikunnan ja piirineuvoston;

7) valitsee yhden jäsenen ja yhden varajäsenen puolueneuvostoon;

8) valitsee lehden, jossa piirin asiat piirin puolesta ilmoitetaan;

9) keskustelee ja päättää muista esitetyistä asioista.

22 §. Vaalipiiritoimikunta

1) ottaa vastaan vaalipiirijärjestön käytettäväksi myönneetyt varat ja vastaa niiden hoidosta;

2) käyttää varoja piirikokouksen ja puoluetoimikunnan määräysten mukaan;

3) kerää vuoden alkupuolella puoluetoimikunnan antaman kaavan mukaan piiristä tilastoa, joka lähetetään toukokuun alussa puoluetoimikunnalle;

4) antaa puoluetoimikunnalle vuosittain selonteot piirissä toimitettujen rahankeräysten laadusta ja tuottavuudesta, piirissä käytettyjen varain paljoudesta ja niihin niitä on käytetty, valtiollisista ja kunnallisista äänestyksistä, ja muista puoluetoimikunnan kysymistä asioista;

5) esittää kertomuksen toiminnastaan piirikokoukselle.

23 §. Piiritoimikunnan tulee asettaa virkailijoita ja ilmoittaa puoluetoimikunnalle ja piirin kunnallistoimikunnille sekä piirin ilmoituslehdessä sen nimi ja osote, jonka puoleen piiriä koskevissa asioissa käännyttään.

24 §. Erikieliset puolueosastot saavat siinä vaalipiirissä, missä asuvat, pitää vähintään yhden edustajan piiritoimikunnassa ja -neuvostossa.

25 §. Vaalipiirikokousten päätösten tulee olla yhdenmukaisia voimassa olevain puoluepäätösten kanssa.

26 §. Riitaisuuksien ilmettyä vaalipiiritoimikunnan, edustajakokouksen tai valitsijayhdistysten välillä eduskunnan jäsenehdokkaista tai muista tärkeistä asioista, voidaan vedota puoluetoimikuntaan ja sen päätöksestä puolueuuvostoon ynnä vihdoin puoluekokoukseen.

Puolueen määrääjät.

27 §. Suomen sosialidemokratisen puolueen yleisistä asioista määräävät puolueen jäsenet itse, siten että

1) keskustelevat ja puolueäänestyksellä päättävät niistä;

2) valitsevat edustajia keskustelemaan ja päättämään niistä puoluekokouksessa.

Puolueäänestys.

28 §. Sosialidemokratinen puolueäänestys toimitetaan kahdesta selvästä ehdotuksesta, jos viides osa sosialidemokratista piirijärjestöstä sitä vaatii.

29 §. Äänestämispäivän määrää puoluetoimikunta tai, ellei se siihen suostu, vaatijain asettama toimikunta. Äänestämispäivä ynnä äänestys ehdotus on ilmoitettava kunkin piirin ilmoituslehdessä vähintään kuukautta ennen äänestyksen toimittamista.

30 §. Äänestyksessä on kullakin jäsenellä yhtäläinen äänivalta.

31 §. Äänestys tapahtuu puolueosastossa, jonka toimikunta sen järjestää, seuraavassa järjestyksessä:

1) äänestäjät valitsevat kussakin osastossa tulosten laskijat ja äänestyspöytäkirjan pitäjät;

2) pöytäkirjaan merkitään, montako äänestäjää oli kummankin ehdotuksen puolella;

3) pöytäkirjan allekirjoittavat sen tekijät ja tulosten laskijat, jonka jälkeen se viimeistään kolmantena päivänä vaalin jälkeen on pidettävä vaalitulaisuudessa ilmoitettuina aikoina äänestäjään nähtävänä vähintään kolmena päivänä peräkkäin;

4) muistutukset äänestystä vastaan on sen ajan kuluessa tehtävä puolueosaston toimikunnalle;

5) viimeistään seitsemäntenä päivänä äänestykset! jälkeen lähetää puolueosaston toimikunta oikeaksi todistetut otteet äänestyspöytäkirjasta ja äänestystä vastaan tehdyistä muistutuksista kunnallistoimikunnalle;

6) kunnallistoimikunta ratkaisee muistutukset, toimituttaa äänestyspöytäkirjoihin merkittyjen äänten yhteenlaskut ja julkaisee saamansa tulokset viimeistään kahdentenatoista päivänä äänestyksen jälkeen;

7) kunnallistoimikunta lähettää saman ajan kuluessa allekirjoituskilla oikeaksi todistetut otteet tuloksista ja niiden tarkastuspöytäkirjan piiritoimikunnalle;

8) piiritoimikunta toimituttaa niistä yhteenlaskut ja julkaisee saamansa tulokset viimeistään kahdentenakymmenentenä päivänä äänestyksen jälkeen;

9) samassa ajassa lähettää piiritoimikunta allekirjoituksilla oikeaksi todistetut otteet tuloksista puolueoimikunnalle;

10) puolueoimikunta tekee lopullisesti laskut ja julkaisee saamansa tulokset viimeistään kolmantenakymmenentenä päivänä äänestyksen jälkeen;

11) jos tulosten antamisessa on tapahtunut näistä säännöistä poikkeavaa laiminlyömistä, on siitä puolueoimikunnan ilmoitettava tulosten ilmoittamisen yhteydessä ja siirrettävä ratkaisun julkaiseminen siksi, kunnes puuttuvat äänet saadaan, jos puolueoimikunta havaitsee, että ne voisivat asiaan ratkaisevasti vaikuttaa;

12) piiritoimikunnan ja puolueoimikunnan äänteenlaskut tulee olla viikon ajan määrätunteina äänestäjään tarkastettavakseen saatavissa;

13) valitukset äänten laskemisesta on saman ajan kuluessa tehtävä puolueoimikunnalle, joka määrää tutkijat ja ratkaisijat.

32 §. Asioissa, joissa ei ole puoluekokouksen päätöstä, pidetään se ehdotus hyväksyttynä, jolle on annettu enemmän äänet.

Puoluekokouksen päätöksen muuttamiseksi tehty ehdotus pide-

tään hyväksyttynä, jos sitä on äänestyksessä puolustanut puolueen jäsenten enemmistö tai äänestäneiden kaksi kolmannelta.

Jos sellainen ehdotus saa muuten enemmän ääniä, jää se hyväksymättä, mutta on otettava äänestettäväksi lähinnä seuraavassa puoluekokouksessa.

Puoluekokouksen edustajain vaali.

33 §. Varsinaisen puoluekokouksen edustajain vaaleja varten on piiritoimikunnille ja piirien ilmoituslehdissä valitsijoille annettava valitsemiskehotus vähintään kuukautta ennen vaalipäivää ja kahta kuukautta ennen sitä kokousta, johon valitaan.

Ylimääräisen puoluekokouksen edustajain vaaleja varten on valitsemiskehotus annettava vähintään kuukautta ennen vaalipäivää ja puolitosta kuukautta ennen kokousta.

Kiireellisten asiain tähden kutsuttuun ylimääräiseen kokoukseen voi puolueenvaltuusto kutsua edellisen puoluekokouksen jäsenet, jos uusia ilmeisesti ei ehditä valita ja mikäli entisen edustajan katsotaan edustavan paikkakuntaansa.

34 §. Edustajat valitaan puolueäänestyksellä vaalipiirittäin; äänestyksen määräävät lähemmin piiritoimikunnat.

35 §. Edustajia valitaan yksi kutakin alkavaa veronsa täysin maksanutta 500 jäsentä kohti.

36 §. Valitseminen toimitetaan puoluevaltuuston määräämänä ja valitsemiskehotuksen yhteydessä ilmoitettuna päivänä.

37 §. Äänestys toimitetaan lipuilla.

38 §. Äänioikeutetut ovat vaalikelpoisia.

39 §. Edustajiksi valituille antaa piiritoimikunta edustajavalta-kirjat ja puoluevaltuustolle todistetut otteet niistä, viimeistään viikkoa ennen kokousta.

Samassa ajassa on puoluevaltuustolle lähetettävä ilmoitukset muista kokouksen jäseniksi aikovista ja todistukset heidän osanotto-oikeudestaan.

Esitykset puoluekokousta varten.

40 §. Puoluekokouksen keskusteltavaksi saa puolueen jäsen esittää asioita. Esitys otetaan puoluekokouksessa käsiteltäväksi, jos vähintään kaksikymmentä puoluekokouksen äänivaltaista edustajaa kysymyksen esille ottamista puoltaa.

41 §. Esitys on jätettävä puoluevaltuustolle viimeistään kahdeksan viikkoa ennen kokousta.

Puoluevaltuusto julkaisee niin saapuneitten esityksien ponnet sen ilmoituslehdessä määrättyssä lehdessä viimeistään kuusi viikkoa ennen kokousta.

Muutos- ja vastaesityksiä niin julaistuille voidaan jättää puolue-toimikunnalle viimeistään kahden viikon ajalla sen jälkeen.

Puoluetoimikunta julkaisee ne seuraavalla viikolla.

Myöhemmin esitettyjä asioita ei puoluetoimikunta valmista edus-tajakokoukselle, vaan jääpi niiden esilleottaminen riippumaan puolue-kokouksen päätöksestä. »

42 §. Ylimääräiselle puoluekokoukselle esitettävien asiain lähet-tämisajasta määrätään kokouskutsussa.

Puoluekokouksen jäsenet.

43 §. Suomen sosialidemokratisen puolueen edustajakokouksessa ovat puhe- ja päätösvaltaisia jäseniä

vaalipiirittain puolueosastojen valitsemat edustajat.

Puheoikeutettuja ovat niiden lisäksi

1) puoluetoimikunnan ja -neuvoston jäsenet;

2) yksi kunkin piiritoimikunnan valtuuttama;

3) sosialidemokratien valitsemat Suomen kansaneduskunnan jäsenet;

4) kunkin puoluelehden toimituksen yksi valtuuttama;

5) ammattijärjestön yksi valtuuttama;

6) ulkomaan sosialidemokratisen puolueen edustaja ja

7) henkilöt, joille kokous erikoisella päätöksellä puheluvan myöntää.

Kokouksen muodostaminen.

44 §. Puoluekokoukseen saapuneet ilmoittautuvat puoluetoimi-kunnan määrääminä tunteina ja määräämässä paikassa ennen kokousta.

45 §. Kokoukseen oikeutetut merkitään kokouksen jäsenluette-loon ja annetaan heille jäsenmerkit.

46 §. Osanottajiksi hyväksytyt valitsevat kokouksen puheenjoh-tajat, sihteerit ja muut virkailijat.

47 §. Jäsenyyttä koskevat valitukset jätetään valitusvaliokun-nalle, jonka lausunnon saatuaan kokoukseen jäseniksi hyväksytyt ääni-oikeutetut niistä päättävät.

Puoluekokous.

48 §. Kokouksessa käsitellään ja päätetään seuraavista asioista:

1) puoluetoimikunnan toimintakertomus;

2) rahastonhoitajan tilikertomus;

3) Suomen kansaneduskunnassa olevain puolueen edustajain toi-mintakertomus;

- 4) puoluelehdet ja kirjallisuus;
- 5) puoluetuimikunnan paikka ja sen virkailijain ynnä jäsenten vaali;
- 6) tilintarkastajain vaali;
- 7) puoluetuimikunnan tiedonantolehden määrääminen;
- 8) vaaliipiirijärjestöjen sekä erikielisten liittojen toimittamien puolueuuvoston jäsenten vaalien vahvistaminen;
- 9) seuraavan puoluekokouksen ajan ja paikan määrääminen ja
- 10) muut kokoukselle esitetyt asiat.

49 §. Kokouksen kullakin äänioikeutetulla jäsenellä on yhtäläinen äänivalta.

50 §. Kokouksessa ratkaistaan asiat annettujen äänten enemmistöllä paitsi erikoisissa poikkeustapauksissa.

51 §. Puoluekokouksen alettua valitaan

1) *järjestävä valiokunta*, jonka tulee tehdä ehdotuksia kokouksen järjestämisestä, ja johon kuuluvat puheenjohtajat, sihteeri ja lisäjäseniä, jos kokous niin tahtoo;

2) *läänestysvaliokunta*, joka hankkii kokouksessa tarvittavat äänestysliput ja ääntenlaskijat sekä toimittaa tulokset ja tarkastuspöytäkirjansa puheenjohtajille;

3) *valitusvaMokunta*, jolle jätetään 47 §:n mukaan valituksia kokoukseen osallisuudesta ja sen lisäksi puoluelaitoksista ja henkilöistä tehdyt valitukset ynnä muita sellaisia;

4) *raha-asiaivaliokunta*, jolle jätetään puolueen tilit ja tilintarkastajain lausunto;

5) *lakiasiaivaliokunta*, jolle jätetään pohdittavaksi kokoukselle esitetyjä lainsäädäntöasioita;

6) *menettelytapavaliokunta*, jolle jätetään valmisteltavaksi yleisiä vaaleja ja puolueen taistelutapaa koskevia asioita;

7) *toimitus- ja tarkastusvaliokunta*., joka kokoaa kokouksen päätöksiä, viimeistelee niitä, tarkastaa pöytäkirjat ja toimittaa kokouksen asiakirjat valmiina puoluetuimikunnalle.

Muita valiokuntia asetetaan tarpeen mukaan.

52 §. Valiokunta on velvollinen tekemään kokoukselle kirjallisen ehdotuksen kustakin sen käsiteltäväksi jätetystä asiasta.

53 §. Puoluetuimikunta ja -sihteeri valitaan kokouksen äänioikeutettujen jäsenten enemmistöllä.

Ellei ensi äänestyksessä saada niin valituksi, asetetaan siinä ääniä saaneista äänimääränsä suuruuden mukaan toiseen äänestykseen ehdokkaita puolta enempi kuin valitaan.

54 §. Varsinainen puoluekokous pidetään yleensä määräaikaisten valtiollisten vaalien edellä.

55 §. Ylimääräinen puoluekokous kokoontuu, jos puolueuuvoston jäsenten kaksi kolmannesta tai vähintään viiden piirijärjestön edustajakokoukset sitä vaativat.

Jos puoluetoimikunta kieltäytyy kutsumasta näiden sääntöjen mukaan pyydetyn puoluekokouksen tai ei ole kutsunut sitä kahden viikon aikana sen jälkeen kuin pyynnön sai, saavat ne, jotka ovat siten kokousta pyytäneet, valita sen kutsujat ja valmistajat.

Puoluetoimikunta.

56 §. Puoluetoimikunnaksi valitsee edustajakokous

- 1) kaksi puheenjohtajaa,
- 2) yhden sihteerin ja
- 3) neljä muuta jäsentä, joista puoluetoimikunta valitsee yhden rahastonhoitajaksi; ellei rahastonhoitajaa näistä voida valita, valitaan hänet ulkopuolelta puoluetoimikunnan; ulkopuolelta valitulla ei ole päätösvaltaa toimikunnassa.

Varajäseniä valitaan viisi.

57 §. Puoluekokous määrää puoluetoimikuntaan kuuluvain palkat.

Puoluetoimikuntaan täydellä palkalla palkattu ei saa ottaa sivutoimintaa muuten kuin puoluetoimikunnan suostumuksella.

58 §. Puoluetoimikunnan virkailija on oikeutettu, ollessaan tilapäisesti estetty hoitamasta tointaan, vastuullaan ja toimikunnan suostumuksella uskomaan tehtävänsä sijaiselle.

59 §. Puoluetoimikunnan palkatun virkailijan tulee ilmoittaa eroamisestaan viimeistään kuukautta ennen eroamispäivää. Eronneen sijaisen asettaa toimikunta siksi, kunnes neuvosto ehtii asiasta päättää.

60 §. Jos raskauttavia asioita ilmestyy, on toimikunta oikeutettu väliaikaisesti pidättämään virkailijan toimesta ja asettamaan toimen hoitajan, mutta on velvotettu tekemään siitä ilmoituksen ja ehdotuksen neuvostolle.

61 §. Toimikunnan jäsenen erottua tulee toimikuntaan äänimäärässä lähinnä oleva varajäsen. Ellei ole varajäsentä saatavissa, valitsee jäsenen neuvosto.

62 §. Puoluetoimikunta on velvotettu

- 1) pitämään olopaikallaan puolueen jäsenille määräaikoina avoimina olevaa puoluetoimistoa;
- 2) toimittamaan puoluekokouksen tai -neuvoston hyväksymiä rahain keräämisiä ja maksujen suorituksia;
- 3) olemaan vastuunalainen puolueen varoista, niiden säilöön laittamisesta ja säilöstä ottamisesta sekä kirjanpidosta;
- 4) hoitamaan puolueen varoja puoluekokouksen hyväksymän ohjesäännön mukaisesti;
- 5) tekemään neuvoston varsinaisiin kokouksiin kertomukset lähinnä edellisen puolen vuoden tuloista ja menoista sekä arviot kuluvan puolen vuoden tuloista ja menoista;

XVIII

6) laittamaan tilit kahden kuukauden kuluessa kunkin tilikauden jälkeen puoluekokouksen asettamille tilintarkastajille;

7) julkaisemaan ja kunnallisjärjestöille jakamaan kuukautta ennen määräaikaista puoluekokousta kertomuksen puoluevaroista ja tilintarkastuksesta, puoluetoimikunnan ja muiden puoluejärjestöjen toiminnasta, puolueen eduskuntaryhmän toiminnasta ja puoluelehdistöstä.

Puolueneuvosto.

63 §. Puolueneuvoston päätösvaltaisia jäseniä ovat:

- 1) puoluetoimikunnan jäsenet;
- 2) piirikokouksien valitsemat ja puoluekokouksen hyväksymät jäsenet, yksi kustakin vaalipiiristä;
- 3) erikielisten liittojen valitsemat neljä edustajaa.

Puhevalta on neuvostossa:

- 1) ammattijärjestön yhdellä edustajalla;
- 2) sosialidemokratisen eduskuntaryhmän yhdellä edustajalla,
- 3) kunkin puoluelehden toimituksen yhdellä edustajalla;
- 4) kunkin piiritoimikunnan yhdellä edustajalla;
- 5) sosialidemokratisen naisliiton yhdellä edustajalla;
- 6) henkilöillä, joille neuvosto sen eri päätöksellä antaa.

64 §. Puolueneuvosto

- 1) antaa puoluetoimikunnalle lähempiä määräyksiä puoluekokouksen päätösten soveltamisesta ja niiden aiheuttamista toimista;
- 2) tarkastaa puoluelehtien toimintaa, tutkii niistä tehtyjä valituksia ja antaa lausuntoja, jos havaitsee aiheutta olevan;
- 3) päättää väliaikaisesti lehtien puoluelehdiksi julistamisesta;
- 4) sovittelee ja ratkaisee edustajaehdokkaista syntyneitä riitaisuuksia ja neuvottelee ja päättää muista puoluetta koskevista asioista, joista ei ole puoluekokouksen päätöstä;
- 5) puoluekokouksien väliajalla vahvistaa piirikokouksien ja erikielisten liittojen valitsemat puolueneuvoston jäsenet.

65 §. Neuvosto ei ole oikeutettu muuttamaan eikä rikkomaan puoluekokouksen päätöstä muuten kuin puolueäänestyksen perusteella.

66 §. Neuvosto on oikeutettu

- 1) milloin hyvänsä tarkastuttamaan puolueen rahastot ja kirjanpidon ;
- 2) pätevän syyn ilmettyä eroittamaan syyllisen puoluevirkaikilijan;
- 3) valitsemaan eroitetun tai eronneen tilalle toisen seuraavaan puoluekokoukseen asti.

67 §. Puolueneuvosto pitää vakinaisia kokouksia kerran puolessa vuodessa.

Vakinaisessa kokouksessa tulee sen

1) esityttä itselleen kertomus puolueen raha-asioista lähinnä edelliseltä puolivuodelta ja

2) hyväksyä menoarvio kuluvalle vuosipuoliskolle.

68 §. Ylimääräisen kokouksen pitää neuvosto, jos sen jäsenten enemmistö tahtoo tai puoluetoimikunta kutsuu.

69 §. Puolueneuvoston pyydettyä tulee puolueen eri järjestöjen toimikuntain saapua sen kanssa neuvotteluihin.

70 §. Puolueneuvosto on toimistaan vastuunalainen puoluekokoukselle.

Eroittaminen puolueesta.

71 §. Puolueeseen ei saa kuulua

1) puoluetta vastustava;

2) vastustavaan puolueeseen kuuluva eikä

8) p-uoluetta vahingoittava.

72 §. Puolueesta eroittamista saa puoluejäsen esittää jossakin puolueosastossa.

Puolueosasto saa hyljätä eroittamisedotuksen tai lähettää sen sovinto-oikeuteen.

73 §. Eroittamisesityksen lähettäminen sovinto-oikeuteen on ilmoitettava puoluetoimikunnalle.

Puoluetoimikunta määrää sovinto-oikeuden puheenjohtajan, jonka on ilmoitettava asianomaisille, milloin ja missä oikeus kokoontuu.

Sovinto-oikeutta pyytänyt puolueosasto valitsee siihen kolme, eroitettavaksi vaadittu kolme jäsentä.

Saapuneet jäsenet käsittelevät asian.

74 §. Sovinto-oikeuden päätökseen tyytymätön saa vedota asian, kolmenkymmenen päivän kuluessa siitä milloin päätöksestä tiedon sai, puolueneuvoston tarkastettavaksi. Ellei asiata vedota, on sovinto-oikeuden päätös sen ajan kuluttua noudatettava.

75 §. Puolueneuvoston päätös on täytäntöön pantava heti, kun siitä on asianomaiselle järjestölle tieto annettu.

76 §. Puolueneuvoston päätöksen kumoamista saa sitä haluava pyytää puoluekokoukselta.

Puoluekokouksen vetoamisesta on ilmoitettava puoluetoimikunnalle ja toiselle riitapuolelle vähintään viittä viikkoa ennen kokousta.

Puoluetoimikunta on veloitettu pyydettyä antamaan vetoamiskirjelmästä otteen toiselle riitapuolelle ja liittämään tämän vastauksen puoluekokoukselle meneviin asiapapereihin, jos se jätetään puoluetoimikunnalle kaksi viikkoa ennen kokousta.

77 §. Eroitettu voidaan ottaa jälleen puolueeseen, sitte kun hänen puolueessa olemisestaan ei enään ole puolueelle vahinkoa.

XX

Sovinto-oikeuden päätöksellä eroitetun ottamisesta jälleen puolueeseen päättää se puolueosasto, jonka pyynnöstä sovinto-oikeus oli asetettu.

Puolueneuvoston päätöksellä eroitetun ottamisesta puolueeseen päättää puolueneuvosto ja

puoluekokouksen päätöksellä erotetun ottamisesta ainoastaan puoluekokous.

Puolueosaston ja puolueneuvoston päätöksistä saa valittaa samassa järjestyksessä kuin eroittamispäätöksistä valittamisesta on edellä säädetty.

Järjestösääntöjen muutos.

78 §. Muutosehdotuksia näihin sääntöihin saa tehdä kahdeksan viikkoa ennen puoluekokousta puolue toimikunnalle, jonka on julaittava ne kuusi viikkoa ennen puoluekokousta. Muutoksista päättää puoluekokous.

Esityksiä puoluekokoukselle

Kertomus puoluetoimikunnan toiminnasta

26 p. elok. 1906—15 p. heinäk. 1909 ynnä
tietoja eri puoluejärjestöjen
toiminnasta.

Lyhennys *Matti Turkian* toimittamasta kertomuksesta.

Puoluetoimikunta ja puolueeneuvosto.

Oulussa pidetyssä puoluekokouksessa valittiin puoluetoimikuntaan E. Valpas ja A. Järvenpää puheenjohtajiksi, M. Turkia sihteeriksi ja E. Perttilä rahastonhoitajaksi sekä muiksi puoluetoimikunnan jäseniksi Y. Sirola, M. Sillanpää ja G. Johansson. Varajäseniksi O. V. Kuusinen, J. Jussila, S. Alanne ja I. Hörhammer. Täten kokoonpantuna toimi puoluetoimikunta viime maaliskuun 15 p:ään asti, jolloin E. Perttilä poistui paikkakunnalta. Rahastonhoitajaksi valitsi puoluetoimikunta I. Hörhammerin, jonka vaalin puolueeneuvosto sitte vahvisti. Viime maaliskuun 30 p:nä ilmoitti E. Valpas eronneensa puoluetoimikunnasta, ilmaisematta kuitenkaan syytä eroonsa. 13 p:nä huhtikuuta teki saman ilmoituksen varajäsen O. V. Kuusinen, ilmoit-

taen eronsa syyskuun Helsingin kunnallisjärjestön kokouksessa Perttilä-jutun johdosta puoluetoimikuntaa vastaan tehdyt syytökset. 14 p:nä viimeksi mainittua kuuta ilmoitti A. Järvenpää eroavansa puoluetoimikunnasta, koska hänen ehdokkaansa V. Ponteva ei tullut valituksi rahastonhoitajaksi ja samana päivänä ilmoittivat myös M. Sillanpää ja G. Johansson eroavansa puoluetoimikunnasta samasta syystä kuin O. V. Kuusinen. Saman kuun 21 p:nä ilmoitti Y. Sirola samasta syystä eroavansa puoluetoimikunnasta. Toukokuun 5 p:nä pitämässään kokouksessa täydensi puolueuuvosto puoluetoimikunnan siten, että valitsi siihen M. Paasivuoren ja V. Lehokkaan puheenjohtajiksi ja muiksi jäseniksi K. H. Viikin, V. Tannerin ja J. Järvisen sekä varajäseniksi J. Heiton ja A. Caseliuksen. Puoluetoimikunta on toimintakauden aikana kokoontunut kaikkiaan 86 kertaa, pöytäkirjat sisältävät 693 pykälää.

Puolueuuvostossa on, paitsi puoluetoimikuntaan kuuluvia, ollut jäseninä Uudenmaan vaalipiiristä Aatto Siren ja A. Ingman (myöhemmin A. Caselius), Turun etel. vaalipiiristä Aug. Rissanen (myöhemmin T. Tainio) ja A. Grönroos, Turun pohj. vaalipiiristä V. Laine, Hämeen etel. vaalipiiristä J. H. Saaristo, Hämeen pohj. vaalip. Y. Mäkelin (myöhemmin J. Pohjola), Viipurin länt. vaalip. V. Viitanen ja A. Hägglund, Viipurin it. vaalip. Mikko Uotinen, Mikkelin vaalip. A. Valjakka, Kuopion länt. vaalip. A. J. Partanen, Kuopion it. vaalip. A. P. Hämäläinen, Vaasan it. vaalip. L. Linnavuori, Vaasan etel. vaalip. J. Hautala (myöhemmin M. Hätinen), Vaasan pohj. Esa Paavo-Kallio ja H. Backlund, Oulun etel. vaalip. K. Hämäläinen (myöhemmin H. Törmä), Oulun pohj. vaalipiiristä A. Mantere (myöhemmin F. Lehtonen). Venäjänkielistä järjestynyttä työväkeä edusti puolueuuvostossa toimintakauden alkupuolella O. Engberg. Puolueuuvosto on pitänyt 11 kokousta, joista 6 varsinaista. Pöytäkirjat sisältävät 188 pykälää.

Toiminta.

Puolueemme järjestäminen, Oulun puoluekokouksessa hyväksytyjen uusien järjestösääntöjen mukaan, on vaatinut puoluetoimikunnan useita toimenpiteitä. Piiritoimikuntien valitsemiset toimitettiin kaikissa (paitsi Lapin) vaalipiireissä jo v. 1906 loppupuolella. Uusi järjestösäännöissä määrätty verotus otettiin käytäntöön v. 1907 alusta. Kunnallisjärjestöjä on perustettu 265 kuntaan.

Eduskuntavaaleihin, joita toimintakauden aikana on suoritettu jo kolmet, on otettu pontevasti osaa. Vaalilain selittäminen ensimmäisten eduskuntavaalien edellä kysyi koko joukon voimia ja varoja. Sen selittämisen helpottamiseksi painatti puoluetoimikunta m. m. lentokirjasen. Ensimmäisten vaalien edellä asetti puoluehallitus erikoisia valiokuntia valmistamaan eduskunta-esitys- ja anomusehdotuksia. Sen jälkeen on eduskuntaryhmä huolehtinut asiasta. Vaalijulistuksen on puoluetoimikunta toimittanut jokaisten vaalien edellä. Suomenkielinen painos on ollut 200,000 ä 300,000 kappaletta ja ruotsinkielinen 20—50 tuhatta kappaletta. Ehdokkaiden asettamisesta johtuneet riitaisuudet on puoluetoimikunta ratkaissut ja antanut niistä asianomaisille lausuntonsa.

Vaaliagitatsioniavustusta on puoluehallitus myöntänyt eri piireille. Vuodesta 1908 alkaen on puoluehallitus avustusta antaessaan jakanut vaalipiirit kahteen luokkaan. Ensimmäiseen luokkaan ovat kuuluneet Uudenmaan, Hämeen etel. ja pohj. sekä Turun etel. ja pohj. ynnä Viipurin läntinen vaalipiiri. Toiseen luokkaan kaikki muut vaalipiirit. Ensimmäiseen luokkaan kuuluville myönnettiin avustusta 100 mk. ja toiseen luokkaan kuuluville 200 mk. kuukaudessa kahden kuukauden aikana. Kaikkiaan tekee puoluehallituksen vaalipiireille myöntämät vaaliagitatsioniavustukset yhteenlaskettuina 11,775 mk.

Valistustyötä on toimintakauden aikana tehty entistä voimakkaammin. Ne suuret köyhälistöjoukot, jotka suur-

lakon jälkeen siirtyivät puolueeseemme, eivät suinkaan olleet luokkatietoisia sosialidemokrateja, joten niiden valistamiseksi ja yhä uusien joukkojen puolueeseemme vetämiseksi, täytyi ryhtyä voimia ja varoja kysyviin valistustoimiin. Puhujien kehittämiseksi toimeenpantiin marraskuun lopulla ja joulukuun alussa 1906 agitaattorikurssit Lahdessa. Luennoitsijoina toimivat E. Valpas, O. V. Kuusinen, Y. Sirola, M. Paasivuori, Hilja Pärssinen, M. Sillanpää, T. Tainio, S. Vuolijoki, V. Lehokas ja M. Turkia, jotka pitivät useammista eri aineista yhteensä 58 luentoa. Osanottajia oli kurseissa 148.

Sanomattakin on selvää, että kahden viikon oppiaika puhujan uralle aikoville on liian lyhyt. Kurseilla voitiin pääasiallisesti ainoastaan antaa ohjeita puhujiksi aikoville siitä mitä kaikkea heidän tulisi oppia ja mistä tietoja hankkia.

Yhä kasvavan tiedonhalun tyydyttämiseksi on piiri-toimikuntien, agitatsioonitoimikuntien ja vieläpä paikoin kunnallistoimikuntienkin täytynyt ryhtyä luentokurssien toimeenpanoon. Niitä on puoluetoimikunta koettanut parhaansa mukaan järjestää sekä hankkia luennoitsijoita niihin. Joulukuulla 1907 ja tammikuulla 1908 pantiin toimeen 20 eri luentokurssit, joista 16 järjestettiin puoluetoimikunnan välityksellä. Viime vuoden marras-, jouluja tämän vuoden tammikuun ajalla järjesti puoluetoimikunta 11 luentokurssit; samat luennoitsijat, V. Lehokas, A. Vatanen ja M. Paasivuori, kävivät luennoimassa kaikilla kurseilla, pitäen niissä yhteensä 458 esitelmää.

Puolueen puhujina ovat tämän toimintakauden aikana olleet V. Lehokas, A. Vatanen, A. Käcklund ja Ida Aalle. V. Lehokas toimi puhujana 20 kuukautta ja piti sillä ajalla 512 puhetta. A. Vatanen, joka toimi 34^a/₂ kuukautta, on sillä ajalla pitänyt 878 puhetta. A. Käcklund oli puhujana 12 kuukautta, puheita sillä ajalla 285. Ida Aalle oli puhujana 9 kuukautta, pitäen sillä ajalla 204 puhetta. Yhteensä nämä puhujat ovat pitäneet 1,908 puhetta, joista 539 kaupungeissa ja 1,369 maaseuduilla.

Väliaikaisesti ovat toimineet seuraavat puhujat: J. F. Kivikoski 2 kk. 41 puhetta, K. A. Jokinen 2 kk. 46 puhetta, Esa Paavo-Kallio 6 kk. 106 puhetta, J. K. Lehtinen 2 1/2 kk. 64 puhetta, E. Viinikainen 1 kk. 45 puhetta. Tämän lisäksi on hankittu tilapäisiä puhujia noin 350 paikkaan ja korvattu niiden matkakustannukset joko kokonaan tai osaksi puolueen varoista. Kun otetaan Lahden agitaattorikursseilla ja Helsingin iltakursseilla pidetyt luennot huomioon, nousee pidettyjen puheiden luku 2,688:an. Puhujien palkat ovat olleet yleensä 175 mk. kuukaudelta. V. Lehokkaan palkka oli aluksi 200 mk., huhtikuussa 1908 se nostettiin 250 mk:an.

Puolueopiston perustaminen. Oulun puoluekokous jätti asian puolueuuvoston huostaan. Tammikuussa 1908 pitämässään kokouksessa valitsi puoluetoimikunta neljämiehisen komitean (jäseninä E. Valpas, O. V. Kuusinen, K. Satamavuori ja E. Gylling) tekemään ehdotusta asiasta koskevista seikoista. Komitea antoi helmikuussa 1908 pidetylle puolueuuvoston kokoukselle asiasta mietintönsä, jossa se tuli siihen johtopäätökseen, ettei opiston perustaminen olisi mahdoton tyydyttävässä muodossa toteuttaa. Opiston tarkoitusta ei myöskään komitean mielestä tarvitsisi rajoittaa yksinomaan agitaattorikasvatukseen, niinkuin Oulun puoluekokouksessa esitetyissä suunnitteluissa näyttää ehkä tarkoitettuna, vaan voisi se opistokomitean mielestä myös tuntuvassa määrässä tyydyttää puoluelehtien toimitustyöhön sekä puolueen ja ammattiyhdistysten luottamustoimiin koulutettavain puoluejäsenten ja muittenkin nuorten puoluetoverien sosialidemokratista sivistystarvetta. Vuosittain voitaisi järjestää 3 kuukautta kestävä kurssit, joille oppilaita voisi ottaa noin 50. Jos varat riittävät, voisi järjestää jatkokursseja. Opetustyön ehdotti komitea 6-tuntiseksi joka arkipäivä; siitä käytettäisi 4 t. luennoihin ja 2 t. erilaisiin harjotusaineisiin, koko kurssi käsittäisi siten noin 300 a 325 luentoa ja 125 ä 150 harjotusainetuntia. Esitelmiä otettaisi seuraavilta aloilta: sosialismin teoriasta ja talous-

historiasta (60 t), Suomen yhteiskuntataloudellisesta kehityksestä (50 t), kansainvälisen sosialidemokratian historiasta (20 t.), ammattiyhdistysliikkeestä (30 t.), valtioopista (20t.), finanssiopista (301.), sosialipolitiikan eri aloilta, maatalous-, kunnallis-, työväensuojelupolitiikasta y. m. (60 t.), lainopillisia luentoja (20 t.), osuustoiminnan alalta (10 t.), raittiusliikkeestä (5 t.). Harjotusaineiksi ehdotti komitea seuraavia: puhe- ja esiintymisopetus, kokousten pito, ainekirjoitus, laskuoppi, kirjanpito, sanomalehden toimitustyö.

Opiston paikaksi oli komitea ajatellut Helsinkiä, josta Helsingin t. y:n uudelta talolta mahdollisesti saataisi sille huoneusto. Edelleen arveli komitea, että ei olisi tarpeellista palkata vakinaisia opettajavoimia, vaan voitaisi tulla toimeen tuntiopettajilla. Luennoista arveli komitea opettajille kohtuulliseksi palkkioksi keskimäärin 8 mk. luentotunnilta (lainopillisista luennoista sentään 15 mk. tunnilta, niitä varten kun luultavasti olisi turvaututtava porvarillisiin asiantuntijoihin) ja harjoitusaineiden opetuksesta 2 mk. tunnilta. Puolueen rahavarain ahtaan tilan huomioon ottaen ei komitea voinut ehdottaa että oppilaita opistossa ylläpidettäisiin tai edes avustettaisiinkaan puolueen varolla. Sen sijaan olisi komitean mielestä syytä kehottaa paikallisia yhdistyksiä varoillaan avustamaan opistoon oppilaita haluavia. Kaikki pienemmät oppilasten koulutarpeet, kirjoja lukuunottamatta, arveli komitea voitavan kustantaa opiston puolesta.

Komitean kustannusarvio oli seuraava: luennot (300 t. ä 8 mk. ja 20 t. ä 15 mk.) 2,700 mk., harjotusaineiden opetus kahdessa ryhmässä (300 t. ä 2 mk.) 600 mk., koulutarpeita 700 mk., järjestyksenpitäjälle 300 mk., valo ja puhdistus 160 mk. sekä aikakauslehtiin 40 mk.; yhteensä 4,500 mk.

Puolueneuvosto jätti asian puoluetoimikunnan huostaan. Varoja opiston perustamiseksi päätettiin hankkia siten, että kehoitetaan kaikkia puolueeseen kuuluvia yhdistyksiä toimeenpanemaan opiston hyväksi soveliaina aikoina

iltamia. Samalla päätettiin, että kaikkien puolueeseen kuuluvien yhdistyksien, jotka seuraavan kesän aikana toimeenpanevat arpajaisia tulisi arpajaisista saamistaan nettotuloista lahjoittaa 3 % mainittuun tarkoitukseen. — Yhdistykset eivät ole sanottavassa määrässä puolueenvoston tekemää päätöstä noudattaneet, niin että opiston aikaansaaminen taloudellisista syistä yhä on viivästynyt.

Kokouksessaan elokuussa 1908 päätti puolueenvosto että opiston perustaminen siirrettäisi v. 1909 syksyyn, koska eduskunnan koossaoloajalla on jotensakin mahdoton saada luennoitsijoita. Sen sijaan päätettiin, että Helsingissä toimeenpantaisiin iltakurssit, joissa suoritettaisiin noin 70 ä 80 luentoa, ja myönnettiin sitä varten 800 mk. Kurssit alkoivatkin sitte Helsingin työväenyhdistyksen talolla marraskuun 22 p:nä 1908 ja päättyivät viime helmikuun 13 p:nä. Kursseja pidettiin kaikkiaan 38 iltana, yleensä aina 4 iltana viikossa. Luentoja suoritettiin 35 iltana, kaksi tunnin kestäväää luentoa illassa; kurssien 3:nä viimeisenä iltana keskusteltiin luennoissa käsitellyistä aineista. Opettajia kursseilla oli 9, oppilaita aluksi 150, lopulta jo yli 250; kuuntelijoita oli luennoilla noin 75—150, kaikki kun eivät käyneet säännöllisesti kaikilla luennoilla.

Varojen puutteessa on opistopuuha yhä vielä toteuttamatta.

Puolueen arkistoon on koottu kaikenlaisia puoluejulkaisuja, pöytäkirjoja, tilastoja, lehtiä, aikakauslehtiä y. m. s. Puolueen kustannusliikkeiltä sekä muilta kustantajilta saaduista kirjasista on lähetetty kaksi kokoelmaa Tukholmaan. Puolueen arkistoa on hoitanut Y. Sirola.

Niiden päätösten johdosta, joita tehtiin Tanskan, Norjan, Ruotsin ja Suomen ammatillisten järjestöjen kokouksessa marraskuussa 1908, heräsi kysymys puolueen ja ammattijärjestön yhteisen arkiston perustamisesta. Kysymystä pohtimaan asettivat puoluetoimikunta ja ammattijärjestö yhteisen komitean. Komitea selitti puheena ole-

van arkiston perustamisen tuiki tarpeelliseksi ei ainoastaan kansainvälisen yhteyden ylläpitämiseksi vaan samalla ja etupäässä meikäläisen työväenliikkeen kehittämiseksi ja ehdotti puolueeneuvoston hyväksyttäväksi sääntöehdotuksen arkistolle. Sen mukaan olisi arkiston tarkoituksena koota ja säilyttää kaikenlaisia Suomen työväkeä koskevia sekä tärkeimpiä ulkomaalaista työväkeä koskevia kirjoitettuja ja painettuja asiakirjoja, pöytäkirjoja, kertomuksia, kirjoja lentolehtisiä, julistuksia, sanomalehtiä, pilalehtiä, aikakauslehtiä, kuvia y. m., pitää niitä erikoisten määräysten mukaan halullisten käytettävissä. Arkiston omistaisivat Suomen sosialidemokratinen puolue ja Suomen ammattijärjestö yhdessä ja antaisivat kumpikin keskinäisen sopimuksensa mukaan yhtä paljo sen perustamis- ja ylläpito-kustannuksiin. Arkiston kustannukset oli komitea jakanut kahteen osaan, nim. perustamiskustannuksiin ja hoitokustannuksiin. Perustamiskustannuksia ehdotti komitea alhaisempien arvioiden mukaan: kalustoon 400 mk., kirjain hankkimiseen 500 mk. ja kirjain sidottamiseen 500 mk., yhteensä 1,400 mk. Arkiston hoitokustannuksista lausui komitea, että ensiksikin tarvittaisi huoneusto, ehkä aluksi vain yksi huone, jossa arkisto säilytettäisiin ja jossa sitä voisi käyttää. Huone puhtaanapidon, lämmön ja valon kanssa maksaisi noin 60 mk. kuukaudessa eli 720 mk. vuodessa. Arkiston hoitajaksi olisi suotuisimmissa oloissa ajateltava kielitaitoista, koti- ja ulkomaalaiseen työväenliikkeeseen perehtynyttä henkilöä. Semmoisen palkkaaminen kohottaisi kuitenkin hoitokustannukset suuremmiksi kuin ehkä varat myöten antaisivat. Komitean on täytynyt sen sijaan ajatella, että hallintoon tulisi kykeneviä johtavia henkilöitä ja arkistonhoitajaksi vähemmällä palkalla, ehkä noin 150 markalla kuussa, saataisi henkilö, joka hallinnon ohjeiden mukaan tekisi käytännölliset hoitotyöt. Kirjeenvaihto tulisi arkistolla olemaan verrattain laaja jo arkiston aineiden hankkimisessa koti- ja ulkomaalta, vielä laajempi, jos arkistosta annettaisiin halul-

lisille, tai ainakin erikoisille puoluelaitoksille, kuten puoluehhdille, kirjeellisesti pyydettyjä, arkistosta saatavia tietoja. Arkiston tulisi painattaa luetteloja, kiertokirjelmii y. m. Arkiston edut vaatisivat myös jonkun käymään ulkomailla ehkä arkistojen hoitajien tai edustajien kokouksissa tai muuten tutustumassa niihin käytännöllisiin hyviin puoliin, joita kokemuksen perusteella siellä epäilemättä on saavutettu. Olisi siis tarpeen joku määräraha mahdollista matkaa varten. Tähän tapaan perustellen ehdotti komitea hoitokustannuksiksi seuraavaa: 1 huone puhtaanapidon, valon ja lämmön kanssa 720 mk., kirjeenvaihtoon 600 mk., painatustöihin 400 mk., määräraha matkoja varten 300 mk. ja arkistonhoitajan palkka 1,800 mk., yhteensä 3,820 mk. Puolueneuvosto hyväksyi komitean ehdotuksen ja hyväksyi menoarvioonsa 700 mk:n suuruisen menon erän arkiston perustamisesta johtuvia menoja varten. Arkiston perustaminen on kuitenkin jäänyt toistaiseksi kun ammattijärjestön toimikunta on lykännyt asian ammattijärjestön edustajakokoukselle.

Oman lakimiehen palkkaamisesta puolueelle on puoluetuimikunnan täytynyt, etupäässä puolueen varojen vähyden tähden toistaiseksi luopua. Sen sijaan on puoluetuimikunta koettanut oikeusjutuissa avustaa puoluetovereja, tiedustelemalla asianajajia, lunastamalla oikeuden pöytäkirjanotteita ja suorittamalla asianajajan palkkiot.

Kansainvälisessä sosialistitoimistossa ovat puoluetta edustaneet E. Valpas ja Y. Sirola.

Ulkomaalaiset kongressit. Stuttgartin kongressissa, joka pidettiin kesällä 1907, oli puolueemme edustettu kahdella edustajalla, Ruotsin sos.-dem. puolueen kongressissa toukokuulla 1908 ja Tanskan sos.-dem. puolueen kongressissa syksyllä 1908 yhdellä edustajalla sekä Kristianian kongressissa syksyllä 1908 kahdella edustajalla.

Stipendejä. M. Vuolukka oli v. 1907 lahjottanut puolueelle tuhannen markkaa ulkomaanmatkastipendeiksi. —

Stipendien hakijoita oli 26. Stipendit annettiin V. Lehokkaalle ja K. Vartiaiselle. — Puolueen sanomalehtimiesten perustamalle liitolle on puolueen puolueneuvosto myöntänyt kahdessa erässä yhteensä 1,000 mk., käytettäviksi matkasti-
pendirahoina ulkomaan matkoja varten.

Kustannustoimi. Puoluetoimikunta on kustantanut Oulun puoluekokouksen pöytäkirjan, painos 3,000. Hinta aluksi 4 mk., sitte 2: 50. Puoluekalenterin v. 1908 ja 1909, kumpaisenakin vuonna 40,000 suuruisena painoksena. Hinta 1 mk., 1: 20 ja 1: 50. Puolueohjelma selityksineen, 15,000 suuruisena painoksena, hinta 50 p. Laulukirjan painos 50,000, hinta 50 p., sitte 35 p. Lentolehtisiä, Vaali-ohjelman selityksen painos 15,000 ja 3 muuta halpahintaista lentokirjasta, jäsenkirjoja 75,000 kpl., jäsenkortteja, järjestyssääntöjä ja Työiäisliiton sääntöjä. — Puolueen kirjasi-
en lähetyksen ja kaupan järjesti puoluetoimikunta v. 1908 alussa siten, että jäsenkirjoja y. m. julkaisuja, joista puoluetoimikunta erityisesti määrää, toimitetaan edelleenkin kaupaksi puoluetoimistosta, mutta puolueen kustannuksella ilmestyvät muut julkaisut annetaan Helsingissä olevan Työväen kirjakaupan myytäväksi. Työväen kirja-
kauppa saa säilytys-, lähetys- ja myyntikustannuksiin ynnä jälleenmyyjille annettaviin alennuksiin 40 % myynnillä saaduista rahoista, mutta on velvotettu antamaan 30 % alennusta piiritoimikunnille ja työväen sanomalehtiosake-
yhtiöiden, -osuuskuntain ja -kirjakauppojen myymälöille, jos lähetyksen myyntiarvo nousee määrättyyn summaan.

Puoluetilastoja on ilmestynyt joka vuosi. Painosten suuruus ollut 1,600 ä 3,000. *Työttömyysilaston* kokoamiseksi lähetti puoluetoimikunta viime joulukuulla hallituksen asettaman „Työttömyysvakuutuskomitean“ laatimat kyselykaavakkeet puolueeseen kuuluville yhdistyksille puolueen jäsenten täytettäväksi. Palautetut kaavakkeet on jätetty mainitulle komitealle.

Rahankeräyksiä on järjestetty venäläisen toveripuolueen pakolaisina tänne joutuneiden jäsenien avustamiseksi sekä

painokannerahaston perustamiseksi puoluelehtien tukemiseksi. Rahastosta on myönnetty avustuksia etupäässä puolueen sanomalehtimiesten perheiden avustamiseksi, kun sanomalehtimies on joutunut linnaan lehdessä olleiden kirjoitusten tähden. Keräys keskeytettiin kenraalikuvernöörin toimenpiteiden vuoksi.

Muita avustuksia. Paitsi vaatiagitatsioniavustusta on erälle piireille myönnetty agitatsioniavustusta 50 mk. kuukaudessa (Lapin piirille 100 mk.), vallankin v. 1906. Yhteenlaskettuna tekevät nämä avustuserät 3,800 mk. Suomen ruotsalaiselle työväenliitolle ruotsinkielisen työväestön valistamiseksi on myönnetty 5,100 mk. Työläisnaisten liitolle agitatsioniin 2,400 mk. Suomen ammattijärjestölle v. 1907 1,000 mk. sekä viime vappuna saaduista mielenosotusmerkki-tuloista 2,765 mk. Palkollisten edustajakokouksen menojen korvaamiseksi 1906 200 mk. ja Palvelijain liitolle 500 mk. sekä 2,000 kpl. Vapaaksi vuosiorjuudesta nimistä lentokirjasta. Torpparikomitealle 1,400 mk. Folktribunen avustamiseksi 1,050 mk. ja Sosial-Demokraten-lehden perustamiskustannuksiin 500 mk.

Mielenosotuksia, paitsi vappujuhlia, on puoluetoimikunnan kehotuksesta pidetty: Duuman hajotuksen johdosta, 14 p:nä heinäk. 1907. Rautatiehallituksen yhdistymisvapauden kuristamisaikeiden johdosta, elokuulla 1907. Kieltolain viipymisen johdosta, elokuulla 1908. Porvariston kunnallislakiuudistuksen tappamisaikeiden johdosta, marraskuulla 1908. Senaatin ehdotuksen johdosta, ettei eduskunnan kieltolakipäätöstä olisi vahvistettava, 14 p. helmik. 1909.

Tiedonantoja ja ohjeita on julaistu puoluelehdissä, kuten esim. tietoja puolueuuvoston ja toimikunnan päättöksistä, luento- ja agitaattorikursseista, yhdistysten puolueeseen liittymisestä y. m. yhteensä 63.

Kirjeenvaihto puoluetoimikunnan ja järjestöjen välillä supistui melkoisesti, kun piiritoimikunnat saatiin kuntoon ja ne alkoivat järjestämään kukin piirinsä asioita. Puolue-

sihteeri on vastaanottanut tämän toimintakauden aikana 4,530 kirjettä ja lähettänyt 4,620 kirjettä. Raha-asioita koskevat kirjeet on vastaanottanut rahastonhoitaja.

Rosvosakit.

Vuosina 1906 ja 1907 tapahtui maassamme, kuten muistetaan, suuri joukko salaperäisiä ryöstöjä, joiden joukossa useita murhiakin. Puoluetoimikunta käsitti selvästi, että sellaiset teot tuottavat puolueellemme vahinkoa, mutta porvarilehdet koettivat parhaansa mukaan sysätä koko teot sosialistien laskuun. Kun nuo teot yhä uudistuivat, alkoi yhä selvemmäksi käydä, etteivät ne olleet anarkiaa synnyttäneen bobrikoffilaisajan jälkimaininkeja eikä myöskään Viaporin kapinasta johtuneita jälkiseurauksia. Alettiin epäillä, että niiden tekojen tarkoituksena ei voinut olla mikään muu kun puolueemme vahingoittaminen.

Lokakuun 13—14 p:nä pidetyssä puolueeneuvoston kokouksessa otettiin asia keskustelun alaiseksi. Puolue-neuvosto hyväksyi yksimielisesti ponnit, jotka julaistiin kaikissa puoluelehdissä. Näissä ponsissa velvotti puolue-neuvosto kaikki puolueeseen kuuluvat järjestöt pitämään tarkkaa huolta jäsenistään ja heti ryhtymään puolueen järjestösääntöjen mukaan sellaisten jäsenten erottamiseen, jotka huomataan olevan osallisina tuollaisissa rikoksellisissa ja väkivaltaisissa hommissa.

Vaikka puolueeneuvosto asettuikin noin selvälle kannalle rosvosakkeihin nähden, jatkui noita salaperäisiä tekoja, ja mikä pahinta, joihinkin niihin oli sotkeentunut eräitä puolueeseen kuuluvia henkilöitä. Kerrottiin, että näillä rosvosakeilla oli aikomus muodostua koko maata käsittäväksi järjestöksi ja että niillä olisi järjestölleen jo painetut säännöt, kulkevia asiamiehiä y. m. ja kun näistä sekä muista seikoista kävi selville, että tämä salainen, puolueellemme vahingollinen toiminta oli yhä kasvamaan päin, ryhtyi puoluetoimikunta sekä -neuvosto taas asiaan

käsiksi. Asiata perinpohjin harkittua päätettiin julaista lausunto, jossa kehoitetaan puolueen jäseniä karttamaan kaikenmoisia salaperäisiä rosvosakkeja ja varotetaan tavalla tai toisella tukemasta heidän vahingollista toimintaansa sekä kehoitetaan puoluejärjestöjä pitämään mitä ankarinta puoluekuria jäseniensä suhteen. Tällainen lausunto julaisiin kaikissa puoluelehdissä lokakuun keskivaiheilla 1907. Siinä puolue neuvosto ja puoluetoimikunta kehottivat kaikkia rehellisiä puolueen periaatteille uskollisia puolueen jäseniä ryhtymään rohkeasti, terrorismia pelkäämättä julkiseen taisteluun tuota provokatoorista ja puolueellemme vahingollista järjestöä vastaan ja velvottivat piirittoimikunnat, kunnallistoimikunnat sekä muut puoluejärjestöt tekemään kaiken voitavansa sosialidemokratisen tietoisuuden levittämiseksi ja kohottamiseksi.

Mustosjuttu. Kun Mustosen „Salat julki” niminen kirjanen ilmestyi ja siinä tehtiin useita syytöksiä puoluetta vastaan, velvoitti puoluetoimikunta puoluesihteerin tutkimaan tehtyjä syytöksiä ja julkaisemaan tutkimuksensa tulokset. Sihteerin julkaisikin sitte Työmieheessä laajanpuoleisen kirjoitussarjan, jossa tosiasia perusteella kumottiin tehdyt syytökset.

Perttilän asia.

Oulun puoluekokouksessa valittu puolueen rahastonhoitaja E. Perttilä hoiti kovin huolimattomasti puolueen varoja. Että Perttilä onnistui niin kauan toimessaan, vaikka hän hutiloimalla hoiti puolueen varoja, johtui siitä suuresta luottamuksesta, jota hän nautti, ei ainoastaan puoluetoimikunnan jäsenten, vaan koko puolueen keskuudessa.

Puoluesihteerin oli ensimmäinen, joka rupesi epäilemään P:tä ja hänen tilejään. Puoluesihteerin mielestä olivat vappumerkeistä tulleiksi merkityt tuloerät pienempiä, kuin merkkien paljouteen nähden hänen mielestään olisi ollut

odotettava. Päästyään tuollaiseen tulokseen, nosti sihteeri puoluetoimikunnan kokouksessa 9 p:nä viime maaliskuuta kysymyksen puolueen varojen hoidosta. Hän huomautti ensin, että rahastonhoitaja E. Perttilä ei ole noudattanut puolueeneuvoston eikä puoluetoimikunnan tekemiä päätöksiä Amerikasta saapuneiden varojen tilitykseen nähden eikä puolueverojen ja muiden satunnaisten tulojen kuukausittain julkaisemisen suhteen, vaikka hänet on useoilla kokousten päätöksillä siihen velvoitettu. Tehtyään laajemmalti selkoa asiain näistä puolista, vaati puoluesihtööri lopuksi Perttilältä selitystä mielenosoitusmerkki-tuloista, esittäen Perttilältä saamiensa tietojen mukaan laskelmia merkkien myynnistä, teko- ja lähetyskustannuksista sekä paljonko niistä on vielä velkana, osottaen, että tileissä merkityt summat merkkituloista tulisi olla paljoo suuremmat kuin mitä ne ovat. Kokouksessa ei Perttilä voinut antaa tyydyttävää selitystä asiasta. Perttilä velvotettiin tuomaan selitys johonkin seuraavaan kokoukseen. Seuraava kokous päätettiin pitää saman kuun 15 p:nä.

Mutta maaliskuun 15 p:nä ei Perttilä saapunutkaan kokoukseen, ja selville kävi, että hän pariin päivään ei ollut käynyt kotonaankaan. Asetettiin heti kolmihenkinen tarkastustoimikunta tutkimaan Perttilän tilejä. Seuraavana päivänä avattiin puoluetoimistossa oleva kassakaappi. Sieltä löytyi puolueen tilikirjat ja käsikassa, jossa oli rahaa 907 mk. 95 p. Tutkijatoimikunta, johon oli valittu lisäjäseniä, oli maaliskuun 19 p:n iltaan päässyt niin pitkälle työssään, että voitiin todeta koko joukon yli 10 tuhannen markan vajuus. Saman päiväisessä puoluetoimikunnan kokouksessa päätettiin kutsua puolueeneuvosto koolle saman kuun 24 p:ksi. Samassa kokouksessa päätettiin myöskin tehdä Helsingin poliisiviranomaisille ilmotus E. Perttilän poistumisesta ja kehottaa viranomaisia ryhtymään toimenpiteisiin Perttilän kiinniottamiseksi ja pidättämiseksi. Pitäen itseään vastuunalaisena vajuudesta, joka puoluetoimikunnan asettaman tutkijatoimikunnan las-

kujen mukaan nousi 12,234 mk. 84 pain, pyysi puoluetoimikunta puolueuuevoston kokouksessa eroa. Puolueuuevosto käsitteli asiata kolmena päivänä ja päätti lausua, että puoluetoimikunnan sekä sitäpaitsi puolueen tilintarkastajain laiminlyönti ollut syynä siihen, että tilien paikkansa pitämättömyys nyt vasta oli selville tullut, mutta kun puolueuuevosto oli sitä mieltä, että se itse myös josain määrin saa puoluetoimikunnan kanssa jakaa tämän vastuunalaisuuden, katsoi neuvosto välttämättömäksi että lopullinen päätösvalta tässä asiassa jää syksyllä pidettävän puoluekokouksen käsiin. Neuvoston mielestä sitäpaitsi tämä puoluetoimikunnan laiminlyönti oli sitä laatua, että sen perusteella ei ole mitään syytä pitää puoluetoimikuntaa epäluottamusta ansainneena, koska sen menettely oli ollut vain suoranainen seuraus siitä järkyttämättömästä luottamuksesta, mikä yleensä oli Perttilää kohtaan vallinnut. Puolueuuevosto ei tämän takia katsonut syytä olevan yhtyä puoluetoimikunnan tekemään sitä koskevaan eroamisesitykseen. Neuvosto asetti erikoisen tutkijatoimikunnan, jonka jäseniksi valittiin J. A. Partanen, A. Grönroos ja L. af Heurlin, tutkimaan Perttilän tilejä ja ottamaan kaikinpuolista selvää asiasta. Vihdoin hyväksyi neuvosto väliaikaisen ohjesäännön puoluevarain hoidossa noudatettavaksi.

Huhtikuun 13 p:nä ilmoitettiin Helsingin poliisilaitoksesta puoluetoimikunnalle, että E. Perttilä on vangittu Kap-kaupungissa, ja tiedusteltiin kustantaako puolue hänet Suomeen. Asiasta päätti puoluetoimikunta toimittaa äänestyksen puolueuuevoston jäsenten kesken. Äänestyksessä 10 jäsentä äänesti E. Perttilän Suomeen tuonnin puolesta ja 12 jäsentä sitä vastaan. 3:lta puolueuuevoston jäseneltä ei saatu vastausta. Puoluetoimikunta ilmotti tämän johdosta poliisille, että puoluetoimikunta ei tule suorittamaan Perttilän Suomeen tuottamisesta johtuvia kustannuksia eikä vaadi hänen tänne tuottamistaan.

Toukokuun 5 p:nä kokoontui puoluehallitus taas. Tällä välin olivat monet puoluehallituksen jäsenistä eronneet eräitten puoluehallituksen moitteiden vuoksi. Puoluehallitus katsoi näiden puoluehallituksen jäsenten eron aiheettomaksi ja moitittavaksi ja valitsi uudet heidän tilalleen puoluekokoukseen asti. Tutkijatoimikunnan puolesta ilmoitettiin samalle puoluehallituksen kokoukselle, että vailinki ei ollut niin suuri kuin aluksi luultiin; vajauksen lopullisesta summasta ei tutkijatoimikunta voinut vielä antaa varmoja tietoja, kun puoluejärjestöt eivät olleet palauttaneet heille lähetettyjä kyselykaavakkeita ja jotkut järjestöt olivat antaneet epätarkkoja tietoja.

Toukokuun 12 p:nä otti poliisi takavarikkoon Perttilän pitämät tilikirjat; toukokuun 24 p:nä toimitti poliisi puoluehallituksen huoneustossa kotietsinnän ottaen takavarikkoon 23 tilikirjaa ja 33 pakkaa kuitteja, mitkä vasta heinäkuun 12 p:nä palautettiin. Tämän väliintulon vuoksi keskeytyi tutkijatoimikunnan työ kahdeksi kuukauteksi.

Tutkijatoimikunta tuli sittemmin työssään siihen tulokseen, että velkana olevia saatavia, joita Perttilä ei ollut viennyt kirjoihin, oli yli 10,000 mk., m. m. yksin vappumerkeistä yli 7,000 mk. Todellinen vajoaus oli 3,686 mk. 11 p. Toimitettu tarkastus osotti, että puolueella oli varoja 75,942: 05, velkoja 4,062: 28, puhdasta omaisuutta 71,879: 77.

Tilit olivat puolueen valitsevat tilintarkastajat antamallaan kertomuksella 7 p:nä kesäk. 1908 ja 25 p:nä maaliskuuta 1909 hyväksyneet muutamilla pienemmillä muistutuksilla, jotka muistutukset ovat otetut kassakirjassa huomioon. Hyväksyen tilit, eivät tilintarkastajat olleet katsoneet asiakseen vaatia kirjanpitoa parannettavaksi. Tutkijatoimikunta kääntyi sen vuoksi järjestöjen puoleen pyytäen niiltä tietoja niiden kaikista rahasuhteista puoluehallituksen kanssa. — Kyselykaavakkeista palautettiin 1,146 kpl., palauttamatta jäi 456 kpl. Palauttamatta jättäneiden järjestöjen joukossa on suuri osa sellaisia, jotka

ovat joko lakkauttaneet toimintansa, tai sitten niin nuoria ettei niillä vielä ehtinyt olla välityksiä puolue toimikunnan kanssa, niin että yllämainittu vajeussumma ei kovin paljoa poikenne todellisesta. Kumminkin on myöskin huomattava, että myymättä jääneitä mielenosotusmerkkejä ei ole tarkkaan säilytetty, niin että niitä mahdollisesti on voinut puolue toimikunnalle jäädä enemmänkin kuin tutkijatoimikunta nyt enään voi toimistosta löytää. — Puolueen kassakaappiin oli Perttilä poistuessaan jättänyt arvopaperejaan 3,212 mk:n arvosta.

Puoluelehdet.

Puoluelehdiksi on puolue neuvosto tämän toimintakauden aikana hyväksynyt seuraavat: Rajavahti, Yhdenvertaisuus, Vapaus, Työläinen ja Kansan-Ääni sekä ruotsinkielisiä Folktribunen, Social-Demokraten ja Osterbottens Folkblad. Näistä ovat Yhdenvertaisuus ja Social-Demokraten lakanneet ilmestymästä. Ennen puoluelehdiksi hyväksytyistä ovat Sosialistinen aikakauslehti ja Arbetaren lakkauttaneet toimintansa.

Puoluelehtiä, jotka ilmestyvät kuusi kertaa viikossa, on Työmies, Kansan Lehti, Sosialisti, Työ ja Kansan Tahto. Kolme kertaa viikossa ilmestyviä on Sosialidemokraatti, Eteenpäin, Hämeen Voima, Vapaa Sana, Sorretun Voima, Raivaaja, Savon Työmies, Rajavahti, Vapaus, Kansan Ääni ja Työläinen. Kerta viikossa ilmestyvät Osterbottens Folkblad ja Työläisnainen, kaksi kertaa kuussa aikakauslehti Folktribunen sekä puolueen pilalehti Kurikka.

Lehtien painosten suuruudet eri vuosilta käy selville seuraavasta taulusta:

Puoluelehtien painosten suuruus eri vuosilta.

	³ 7i2 1906	³ 7i2 1907	³ Vi2 1908	³ % 1909
Työmies	17,000	25,000	26,000	27,000
Kansan Lehti	11,700	12,500	11,000	11,000
S o s i a l i s t i	7,000	10,000	8,500	9,500
Työ	8,500	10,600	10,000	7,500
Kansan Tahto	3,800	7,000	5,800	6,100
Sosialidemokraatti	5,400	8,500	9,000	9,500
Eteenpäin	5,600	6,000	6,100	5,400
Hämeen Voima	2,900	5,700	8,500	8,000
Vapaa Sana	2,700	4,000	4,600	5,000
Sorretun Voima	2,000	6,500	8,500	6,500
Raivaaja	2,200	4,500	6,500	6,300
Savon Työmies	3,400	5,400	6,000	7,000
Rajavahti	4,200	4,300	5,500	6,000
Vapaus	—	3,700	4,800	5,500
Kansan Ääni	—	—	2,300	3,200
Työläinen	—	1,300	1,900	2,200
Österbottens Folkblad	—	—	—	1,600
Työläisnainen	2,500	4,000	4,000	3,500
Folktribunen	—	—	900	900
Kurikka	4,000	6,000	7,000	5,500
Yhteensä	82,900	125,000	136,900	137,200

Joidenkuiden puoluelehtien painosmäärän laskemiseen tämän vuoden alkupuolella on luonnollisesti vaikuttanut viime talvena vallinnut huono aika ja laajanpuoleinen työtömyys. Muuten on myös otettava huomioon, että sanomalehtien tilaajamäärä on tavallisesti kaikkein suurin vuoden viimeisellä neljänneksellä.

Puoluelehtien päätoimittajien valinnassa on puolue-toimikunta pyydettyä antanut lausuntonsa. Uusien sanomalehtien perustamisesta on puolue-neuvosto päättä-

nyt, että ei pyydetä painoylihallitukselta siihen lupaa, vaan käytetään siinä perustuslain myöntämää vapautta. Vastaavien toimittajien vaihdoksista tehdään ainoastaan ilmoitus painoylihallitukselle.

Eri puoluejärjestöjä.

Suomen työläisliitto on tämän toimintakauden aikana kasvanut suuresti. Uuden yhdistyslain viipymisen johdosta ovat yhdistykset olleet pakotetut liittymään Työläisliiton osastoiksi siten saadakseen toimintansa laillistetuksi. Suomen Työläisliittoon hyväksytyjen yhdistysten luku oli viime heinäkuun 15 p. 1,337.

Puheenjohtajana on liitossa nyt K. Vartiainen, sihteerinä M. Turkia ja rahastonhoitajana I. Hörhammer.

Torpparien keskustoimikunta asetettiin ensimmäisessä torpparikokouksessa Tampereella 1906. Toisessa torpparikokouksessa 1908 valittiin uusi komitea, jossa puoluetoimikuntaa edustivat Y. Sirola, E. Gylling ja Sulo Vuolijoki, jotka myöskin ovat toimineet keskustoimikunnan toimeenpanevana valiokuntana. Toimikunnan sihteerinä on toiminut Yrjö Sirola v:en 1908 saakka ja siitä lähtien J. K. Lehtinen.

Toimikunta laati 1906 torppariosastojen sääntöehdotuksen, jonka mukaan torpparien olisi yhdyttävä osastoiksi työväenyhdistyksiin. Toimikunta kehotti myös valitsemaan luottamusmiehiä kunnittain ja vaalipiirittäin pitämään huolta torpparien asian ajamisesta ja agitatsiosta.

Torpparilakkoja sattui paljon etenkin v. 1906. Toimikunta antoi ohjeita riitaisuuksien varalle. Huomatummaksi tuli Laukon lakko. Keskustoimikunta on julkaissut kehoituksia avustamaan hädätyitä; työväenjärjestöjä on kehoitettu hankkimaan lakkolaisten tueksi ostetun Laurilan talon osakkeita.

Kun maanvuokralaki porvari- ja jarrutuksesta ensimmäisen eduskunnan istuntokaudella raukesi ja kun porvari- ja puolueet olivat luopuneet tärkeistä ohjelmista, ja kun maanvuokralakia arvostelivat ja sen siedettäväksi saamista vastaan ryhtyivät sotajalalle, ei ainoastaan maanomistajain kokous, joka pidettiin Helsingissä, vaan myöskin Suomen Talousseura, päätti keskustustoimikuntaa kutsua kokoon toisen torppari- ja edustajakokouksen keskustelemaan ja päättämään asemasta. Kokous pidettiin sitten Tampereella 13—17 p:nä tammikuuta 1908. Siinä oli edustettuna yli kuusikymmentätuhatta maanvuokraajaa, ja käsitelti se useita tärkeitä kysymyksiä ja tarkisteli ennen tehtyjä päätöksiä. Kokouksen alkuvalmistuksiin myönsi puolustoimikunta rahaa 150 mk. sekä joukon ensimmäisen torpparikokouksen pöytäkirjoja ja lentolehtisiä, joita myytiin kokouksessa edustajille kokousmenojen peittämiseksi.

Ennen uuden maanvuokralain voimaantuloa tuppasivat useat maanomistajat torppareilleen kirjallisia vuokravälikirjoja. Keskustoimikunta laati julistuksen, jossa se kielsi vuokramiehiä koukkuun tarttumasta ja odottamaan uuden vuokralain voimaantumista. Kun oli odotettavissa että häätöjä tulisi tapahtumaan vuokralain voimaantumisen johdosta, kehoitti keskustustoimikunta parissa eri julistuksessaan vuokramiehiä pysymään torpissaan ja kääntymään keskustustoimikunnan tai piirin luottamusmiehen puoleen pyytämällä neuvoja. Torppari- ja edustajien „passiivinen” vastarinta tuotti tuloksia, sillä monelta isännältä puuttui ratkaisevana hetkenä rohkeutta.

Keskustoimikunta on avustanut torppareja lainopillisilla ja muilla neuvoilla, asianajajien hankkimisessa y. m. Tilastoa torppari- ja edustajien liikkeestä vuodesta 1904 alkaen on toimikunta koettanut koota.

Suomen palvelijain liitto, perustettu v. 1905 nimellä palvelijatarliitto, sittemmin uudestaan muodostettu ja laajennettu koko maata käsittäväksi palvelijain liitoksi v. 1906. Liiton kotipaikka on ollut Helsinki. Liitto on saanut puolue-

eelta avustusta eri erissä. Liiton puheenjohtajana on Miina Sillanpää, sihteerinä ja rahastonhoitaja Ida Nevalainen.

Sosialidemokratinen naisliitto kasvoi voimakkaasti suurlakon jälkeen. Kun samalla puolueelta y. m. saatiin entistä runsaammin avustusta, voitiin järjestää agitatsioni entistä tehokkaammaksi. Liiton puolesta on kolmen vuoden aikana pidetty yhteensä 735 puhetta. Puhujina ovat toimineet Aura Kiiskinen, Tilda Kaihosalo, Anni Roisko y. m. Liiton toimesta on perustettu 26 naisosastoa, 6 työväenyhdistystä, 2 torppariosastoa ja 1 palvelijatarosasto. V. 1906 kuului liittoon 111 osastoa, v. 1907 134 osastoa, v. 1908 147 osastoa ja v. 1909 130 osastoa; osa osastoista ei ole suorittanut säännöllisesti verojaan.

Kirjallisuutta on liitto levittänyt ja julaissut melkoisesti. Mainittuna aikana on julkaistu „Kansan Nainen II” hinta 35 p., Viipurin edustajakokouksen pöytäkirja 50 p., Työläisnaiset vaalitoimintaan” kirj. H. P. 5 p. Selvitteilyjä äitiysvakuutuksesta „Oikeutta äideille” kirj. Hilja Pärsinen hinta 20 p., vaalilehtinen „Köyhälistön naiset ketä äänestätte” 5 p., „Ihanneliittotyön Opas” kirj. Anton Huotari 85 p. sekä kolme vaalijulistusta, joista kustakin on otettu 20 tuhannen painos. Kiertokirjeillä ja kirjelmillä on koetettu toimintaa vilkastuttaa ja järjestää. — Tuloja oli liitolla v. 1908 3,806: 46, menoja 2,821: 10, säästö 979: 36. — Puheenjohtajana on Mimmi Puolakka, sihteerinä ja rahastonhoitajana Aura Kiiskinen. Toimikunnan kotipaikkana on Viipuri.

Suomen ruotsalainen työväenliitto edistyi myöskin suurlakon jälkeen mainittavassa määrässä. Edustajakokouksia on pidetty Helsingissä 1906 ja Turussa 1907. Viimeksi mainitussa edusti 43 henkilöä 29 yhdistystä. Viime aikoina on toiminta ollut jonkunverran väsähtänyttä. Oulun kokouksen aikoihin v. 1906 oli 16 ruotsalaista työväenyhdistystä. Vuosina 1906—07 perustettiin 29 uutta ja hajosi 8 yhdistystä, vuonna 1908 perustettiin 3 uutta, hajosi samoin 3 yhdistystä ja vuonna 1909 on perustettu 2 uutta ja ha-

jonnut 2 yhdistystä. Yhdistyksiä on nykyään siis hiukan yli 30. Ruotsalaisten työläisnaisten kokoamiseksi perustettiin huhtikuussa vuonna 1908 ruotsalainen sosialidemokratinen Naisliitto, joka ei kuitenkaan ole suurin levinnyt. Nuorisoklubeja on perustettu suurimmille paikoille.

Vuoden 1907 vaaleissa saivat ruotsalaiset sosialidemokratiset listat yhteensä 8,300 ääntä. Vuonna 1908 oli kokonaisäänimäärä n. 9,400. Vuoden 1909 vaaleissa oliäänimäärä 7,700, josta Uudellamaalla 5,700, Turun eteläisessä n. 900, Vaasan eteläisessä n. 600 ja Vaasan pohjoisessa vaalipiirissä n. 500 ääntä.

Valistustoiminta on keskittynyt enimmäkseen valtiopäivämiesvaalien ympärille. Puhujina ovat toimineet A. Käcklund, K. Ekblad, A. Grönroos. K. Viik, A. Friman y. m.

Vuodesta 1901 ilmestynyt „Arbetaren" laajennettiin vuonna 1907 jokapäiväiseksi, mutta se täytyi lopettaa saman vuoden loppupuolella. Perustettiin „Social-Demokraten" mutta sekin täytyi muutamien kuukausien kuluttua lopettaa. Sen sijaan syntyi kaksi hyvin toimitettua maaseutu-lehteä, „Österbottens Folkblad" Vaasassa ja „Arbetet" Turussa, kumpikin kerran viikossa ilmestyviä. Näistä on „Österbottens Folkblad" otettu puoluelehdeksi. Vuonna 1907 ilmestyi nuorisolehti „Kamrat". Vuodesta 1907 alkaen on ilmestynyt kuukauslehti „Folktribunen". Useita lentokirjasia on julaistu. Ruotsissa ilmestynyttä työväenkirjallisuutta on levitetty.

Liiton tulot ovat olleet osaksi vakinaisia puolueveroja, osaksi puolueavustusta. Kaikki puolueen ruotsinkieliseen agitatsiooniin myöntämät varat ovat kulkeneet liittohallinnon kautta.

Liittohallinnossa on puheenjohtajana Th. Lillqvist, sihteerinä ja rahastonhoitajana K. Viik.

Sosialidemokratisten vaalipiirijärjestöjen toiminnasta on yksityiskohtaisia tietoja puoluekokoukselle jaetussa puolue-toimikunnan toimintakertomuksessa, johon tässä täytyy tyytyä viittaamaan.

Rahastonhoitajan tilikertomus.

Entisen rahastonhoitajan J. E. Perttilän toimintakaudelta ei tilikertomusta kokoukselle ollut jätetty. Senjälkeinen rahastonhoitaja oli kokoukselle esittänyt *yhteenvedon puolueen kassan tilasta 18 p. maalisk.—31 p. heinäk. 1909*. Yhteenvedo sisälsi seuraavaa:

	<i>Tulot.</i>	<i>Menot.</i>
Puolueverojen-tili	10,979 95	—
Kirja-tili	1,003 25	450
Mielenosotusmerkkien-tili	6,221 60	3,452
Pankki-tili	8,750 —	12,506
Agitatsioni-tili	1,609 42	2,696
Kulunki-tili	20 95	1,235
J. E. Perttilän-tili	3,014 70	11
Välitys-tili	161 60	161
Opistorahaston-tili	618 50	—
Satunnaisten menojen-tili...	— —	308
Neuvoston-tili	—	1,432
Tutkijatoimikunnan-tili....	68 50	1,698
Palkkaus-tili	— —	3,443
Vaalijulistusten-tili	—	1,828
Kalusto-tili	—	485
Vieraitten velkakirjain tili	1,300: —	3,000
Arkisto-tili	—	7
Punkaharjun t. y:n-tili....	— —	343
Syväsalmen t. y:n-tili	2 20	—
Vihtijärven t. y:n-tili	184: 90	—
Kalenteri v. 1910-tili	—	51
Puoluekokouksen-tili	—	30
Kansainvälinen sos.-dem. toimisto	—	303
Korko-tili	163: 50	
Smk.	34,099: 07	33,425: 79

31. 7.

Pankissa talletettuja varoja:	11,800: —
Saatavia:	
velkakirjaan mukaan:	12,812: 10
eri henkilöiltä:	—: —
aksepteja:	2,577: —

Selityksenä eri eriin mainittiin seuraavaa:

Mielenosotusmerkkitili. Painatus-, lähetys- y.m. kustannukset tekivät 691: 60, puhdas voitto 5,530: —, josta puolet eli 2,765: — suoritettiin ammattijärjestölle.

Kulunkitili. Toukokuun ajalla maksettiin erilaisia kyselykaavojen ja rekisterikorttien laskuja y. m.

J. E. Perttilän tilille on viety J. E. Perttilän jälkeensä jättämä kassa, postissa olleet nostamattomat, sittemmin kannetut varat, sekä vuosien 1906, 1907 ja 1908 mielenosotusmerkeistä y. m. nyt tulleet varat.

Satunnaisten menojen tilille viedään sellaiset, joita menoarviota hyväksyessä ei voida tarkemmin määrittellä.

Tutkijatoimikunnan tili. Kuten näkyy ovat Tutkijatoimikunnan kustannukset nousseet Smk. 1,629: 61. Kun osa palkoista on vielä maksamatta nousee tämä summa vielä.

Palkkaustili. Puoluetoimikunnan vakinaisten virkailijain palkat nousevat nykyisin 625 markkaan kuukaudessa. Kesäaikana on ollut ylimääräistä työvoimaa.

Vieraitten velkakirjain tili. Puolueneuvoston päätöksen mukaan lainattiin toukokuussa 3,000: — Lohjan Lohjankylän työväenyhdistykselle, josta tuo yhdistys on maksanut takaisin ainoastaan 1,200: — mk. Tämän saatavan takuuna on puoluetoimikunnalla pankkikirja.

Välitystili. Tälle kontolle on viety varat, jotka ovat tarkotetut muille järjestöille ja jotka puoluetoimikunta on ainoastaan perille toimittanut.

Esityksiä^ puoluekokoukselle. II.

Sosialidemokratisten eduskunta ryhmän toimintakertomus.

Puolueen järjestösääntöjen mukaan on eduskuntaryhmän toimintakertomus esitettävä puoluekokoukselle, joka sen johdosta keskustelee ja päättää. Suomen eduskunnan sos.-dem. ryhmä päätti omien sääntöjensä mukaan toimittaa esityksen heti ensi toimintakaudesta, jotta valitsijain sellaisen yleiskatsauksellisen selostuksen nojalla olisi ollut helpompi muodostaa itselleen kokonaiskäsitys ryhmän toiminnasta.

Tämä nyt puoluekokouksellekin esitettävä toimintakertomus esittää ryhmien toimintaa vaalikausittain, etenkin siitä syystä että uudet vaalit toivat ryhmään aina uusia aineksia, joka vaikkakaan ei suuremmassa määrässä vaikutti aina ryhmän toimintaan, josta syystä eri vaalikausien toimintaa ehkä voidaan arvostella eri tavalla.

Vuoden 1907 istuntokausi.

Ryhmän yleisestä työskentelytavasta mainittakoon, että ensin keväällä pidettiin joka päivä kokouksia, joissa valmistettiin esille tulevat asiat mikäli ennätettiin. Tavallisesti osotti keskustelu asian yleisen suunnan, jonka jälkeen valittiin yksi tai useampia ryhmän jäseniä perehtymään yksityiskohtiin ja käyttämään puheenvuoroa kaikkien puolesta. Näin tulee asia sanotuksi ja säästyy kai-

lista aikaa. Valitsijain on se huomattava eikä vaadittava edustajiaan esiintymään taajempaan, kuin tarve vaatii. Useimmissa kysymyksissä esiintyi kuitenkin ryhmän keskuudesta puhujia, joilla ei ollut valtuutta puhua ryhmän puolesta, ja jotka aina eivät tulkinneet ryhmän käsitystään. Tällaisissa tapauksissa ilmoitti ryhmä seuraavassa kokouksessa, että se ei hyväksy jonkun puhujan lausuntoa, tai arvosteltiin puhujia muuten mitään päätöslausetta antamatta.

Tapauksen varalle, joissa ryhmän oli nopeasti määriteltävä kantansa, valittiin valiokunnaksi toverit Ursin, V. Vuolijoki, Valpas, Tainio, Turkia ja Sirola. Syksyllä kun valiokuntatyöt ja täysistunnot veivät ajan aivan tyystin, pidettiin kokouksia aluksi kaksi kertaa, sitten vain kerran viikossa. Laadittiin myös ryhmän säännöt, jotka päätettiin lähettää puoluepuolesta vahvistettaviksi. Näiden mukaan 3 puheenjohtajaa, 3 sihteerä ja taloudenhoitaja muodostavat ryhmän toimikunnan, joka valmistaa kokoukset, kokoo niihin asiat, laatii pöytäkirjat ja toimintakertomukset sekä välittää kirjeenvaihtoa. Säännöissä sanotaan että ryhmän jäsenen on saatettava ryhmän tiedoksi, miten eduskunnassa on äänestänyt. Sääntöjä vastaan rikkonut jäsen saa varoituksen; jos se ei auta, ryhtyy ryhmä asian vaatimiin toimenpiteisiin erottaen äärimmäisessä tapauksessa keskuudestaan tällaisen jäsenen.

Sisäisiä kurinpitotoimia sattuiinkin muutamia. Ikävintä huomiota herätti toveri A. Mäkelinin päihtymysjuttu. Ryhmä, vaikka ankarasti paheksuikin tällaista, tyytyi näin alussa antamaan julkisen varoituksen. — Sitä seikkaa, että alaoikeus oli tuominnut toveri T. Rissanen kuritushuonerangaistukseen, pitivät jotkut ryhmän jäsenet sellaisena, että hänet olisi ollut erotettava ryhmästä ja häntä kehoitettava luopumaan edustajatoimestaan. Toveri R. ilmotti ettei hän voi vapaaehtoisesti luopua, koska ei pidä itseään syyllisenä ja hänen asiansa on ylioikeuksissa ratkaise-

matta. Päätettiin 24 äänellä 17 vastaan pitää Rissanen edelleen ryhmän jäsenenä, kunnes asia selviää.

Kokoushuoneen sai ryhmä ensin Helsingin t.-y:n huoneustossa, sittemmin säätytalolta. Kokouksissa ei myöhemmällä käyty säännöllisesti, joten valitettavasti usein ryhmäpäätökset täytyi tehdä pienillä äänimäärillä.

Kun oli jakauduttu valiokuntiin, saivat kuhunkin valiokuntaan kuuluvat toverit valmistaa sen valiokunnan käsiteltävät asiat sikäli kuin ne esille tulivat. Jos nämä olivat jostain kohdin epätietoiset, erimieliset tai halusivat muuten kysyä ryhmän mielipidettä, otettiin asia ryhmässä esille ja annettiin valiokunnan jäsenille ohjeita. Yleensä saattoi ryhmä asettua jäsentensä valiokunnissa edustaman kannan taa. Pari poikkeusta sattui kuitenkin.

Eduskunnan työjärjestystä määrättäessä tuli esille kielikysymys. Ryhmämme, jolla oli määräävä asema tässä asiassa, päätti, että ruotsinkielisten lausuntojen ponnet ovat lyhyesti suomeksi tulkittavat, ja että ruotsinkielisille kansanmiehille hankitaan yksityiset tulkit, jos he sitä haluavat. Tämä tuli eduskunnan päätökseksi. Erimielisyyttä synnytti ryhmässä säädös: „Suomenkielinen teksti pannaan eduskunnassa käsittelyn pohjaksi“. Joku ryhmän jäsen väitti ryhmän tässä rikkoneen paitsi valtiopäiväjärjestystä myös kansallisuuksien ja kielten tasa-arvoa vastaan, josta on puolueen päätös. Ryhmä piti asiaa käytännöllisenä välttämättömyytenä. Suurin osa eduskuntaa ei voi äänestää ruotsinkielisen lakitekstin sanamuodosta. Suomalainen on siis määräävä. Ruotsinkielinen kanslia toimii asianomaisten valiokuntain jäsenten johdolla ja lopuksi on toimitus- ja tarkastusvaliokunnilla oikeus eduskunnan vallalla päättää ruotsinkielisten tekstien lopullisesta sanamuodosta. Näin ollen arvelee ryhmä ruotsinkielisellä kansanaineksella olevan täydet takeet siitä, että se saa käsiinsä pätevän omakielisen virallisen lakitekstin.

Työjärjestysasia oli myös suometarlaistaholta herätetty ehdotus, että eduskunnan istunnot alettaisi rukouk-

sella. Kun ei tahdottu tehdä eduskunnasta farisealaisten julkirukoilijain näyttelykenttää, hyljättiin ehdotus.

Eduskunnan puhemieskysymyksestä oli myös aikanaan jupakkaa. Ryhmä oli periaatteellisesti sitä mieltä, että sosialidemokrati voi olla puhemiehenä. Mutta 67 äänellä 4 vastaan päätti se, että nyt ei aseteta omaa ehdokasta. Pääasiallisena perusteena oli se että porvarillisten, kun ovat eduskunnan enemmistönä, on myös sopivin asettaa puhemies, joka edustaa eduskuntaa, niin ettei eduskunnan todellisesta laadusta tule väärää kuvaa, joka tapahtuisi, jos sosialisti olisi puhemiehenä. Myös vaikeutaisi varmasti porvarillinen enemmistö sosialistisen, vähemmistölle nojautuvan puhemiehen asemaa ja tekisi hänen toimintansa mahdottomaksi. Jos taas ryhmä olisi jättänyt äänestämättä, olisivat suomettarelaiset saaneet täyttää paikan. Sitä ei ryhmä voinut sallia, koska heitä ei voinut pitää sopivina edustamaan Suomen kansaa ulospäin bobrikoffilaispolitiikkansa takia. Nuorsuomalaiset olivat hallituspuolueena hallituksen viimeaikaisten sortotoimien johdosta herättäneet köyhälistössä yhä suurempaa suuttumusta, mutta koska heidän keskuudessaan tiedettiin olevan sellainen jyrkkä venäläistyttämistoimenpiteitten vastustaja kuin asessori Svinhufvud, niin ilmoitettiin heille, että aiotaan äänestää häntä puhemieheksi. Yksi ryhmän jäsen ilmoitti jälkepäin ettei ollut häntä äänestänyt. — Koska kuitenkin oli tärkeätä saada paikkoja puhemiesneuvostossa, ja kun siitä katsottiin olevan hyötyä, päätettiin asettaa ensimmäinen varapuhemies, — ehdokkaaksi asetettiin toveri N. R. af Ursin. — Suomettarelaisten annettiin täyttää toisen varapuhemiehen paikka. Ensimmäisen istuntokauden alussa tehtiin ryhmän puolelta useita eduskuntaesityshedotuksia, joista huomattavimmat olivat yleinen kieltolaki, maanvuokralaki- ja viljelyspakkolakiesitykset, joista viimeksi mainittu eduskunnassa tulokittiin Suomen perustuslakeja loukkaavaksi ja siitä syystä täytyi muuttaa anomusehdotukseksi. Anomusehdotuk-

sia tehtiin hyvinkin lukuisasti, ja kaikki ne tarkoittavat puolue- sekä vaaliohjelmien vaatimuksien täytäntöön saattamista. Anomusehdotuksista melkein kaikki uupuivat kuitenkin valiokuntiin ilman, että eduskunta niiden suhteen teki mitään päätöstä. Kolme kertaa ensimmäisellä istuntokaudella käyttivät sosialidemokratiset edustajat hyväkseen interpellatiooikeutta; yksi noista välikysymyksistä, nimittäin niinkutsuttu poliisi-interpellatiooni, porvarien yhteisellä toiminnalla tapettiin ilman valiokuntaan lähettämättä. Kaksi noista välikysymyksistä lykättiin lausunnon antamista varten maatalousvaliokuntaan.

Eduskuntaryhmä sai vastaanottaa lukuisia rohkaisevia tervehdyksiä tovereilta ja järjestöiltä Suomesta ja ulkomailta. Liittyi myös kansainväliseen sosialistiseen parlamenttiliittoon.

Perustuslakivaliokuntaan

ei suoranaisesti tullut mitään hallituksen esityksiä. Valtiovarainvaliokunta oli saanut määräyksen pyytää perust. l. v:lta lausunnon siitä, mikäli 20 miljoonan asia koski perustuslakeja. Useita viikkoja kului valiokunnalta tähän asiaan, jonka vaiheet perusjuuria myöten selvitettiin: kuinka jo 1900 oli säädyille esitetty, ettei reserviä kutsuttaisikaan kokoon, kuinka säädyt olivat tähän y. m. v:n 1878 asevelvollisuuslain sivuutukseen suostuneet, kuinka sitten pataljoonat hajotettiin hallitsijan toimesta, joka siten omin päin, valtiokaappauksellisesti sivuutti perustuslain oikeudella voimassa olevia lain kohtia. V. 1901 annettua laitonta asevelvollisuusasetusta vastaan taisteltiin kutsuntalakoilla, mutta valtiopäivillä 1904—6 ryhtyivät passiivisen vastarinnan porvarilliset johtohenkilöt hieromaan sovintoa hallitsijan kanssa. N. k. suuressa anomuksessa pyydettiin kutsuntain lakkauttamista ja luvattiin suostua „väliaikaisiin toimenpiteisiin”, kunnes asevelvollisuusasia saataisi lailliselle tolalle. Silloiselle ken-

raalikuvernöörille kävivät hrat Meclielin ja kumpp. Pietarissa ilmoittamassa, että voitaisi maksaa 10 milj. vuodessa. Suomettarelainen senaatti suunnitteli juuri samanlaista toimenpidettä. Siitä tuli esitys, mutta niin että säädyiltä pyydettiin vain 1,800,000 vuodessa ja loput 8,200,000 vuosittain ilmoitettiin vietävän kolmen vuoden aikana. Säädyt vastasivat, että hallitsija ei voi niin siirtää Suomen varoja Venäjälle, — ja myönsivät 10 milj. vuodeksi 1905. — Nyt vaadittiin eduskunnalta taas 1,800,000 kahdelta vuodelta (1906— ja 07) ja luvattiin »siirtää" 8,200,000, yhteensä 20 milj.

Perustuslakivaliokunnan mietintö lausui ettei esityksessä ilmenevä käsitys ole sopusoinnussa Suomen valtiooikeudellisen aseman kanssa, mutta koetti sitten osottaa, ettei ole kysymystä rahaveron suorittamisesta asevelvollisuuden sijaan. Jos näet niin olisi ollut, olisi tämä kysymys ollut perustusiakikysymys ja semmoisena käsiteltävä. Perust. 1. v. koetti tehdä siitä tavallisen »määrärahan". — Suomettarelaiset vastalausujat koettivat osottaa, että miljoonat jo v. 1905 oli luvattu, Tähän käsitykseen taipuivat myös ruotsikko Rosenqvist ja ed. Heikki Renvall. — Ed. Estlander todisti juriidisesti, että koska esitys sisälsi perustuslainvastaisen käsityksen Suomen eduskunnan rahainkäyttöoikeudesta, ei sitä pitäisi ottaa käsiteltäväksi.

Valiokunnan sosialidemokratit jakoutuivat asian muo dolliseen »laillisuuteen" nähden kahtia. Toverit Turkia, Aalle, Leivo, Mömmö ja Koponen pitivät kiinni v:n 1878 ase velvollisuuslain määräyksestä, että Suomen varat olivat käytettävät Suomen sotaväen ylläpitoon eikä muuhun. Ja kun ei voida väittää, että varat näin käytettäisi „maan hyödyksi ja parhaaksi", kuten perustuslait vaativat, ehdot tivat ehdotuksen hyljättäväksi. Toveri Valpas ja Sirola pitivät myös kiinni siitä, että tämä kysymys koskee Suomen perus tuslakien sisältöä. Mutta siitä voi silti päättää, kunhan pääte tään niinkuin perustuslakeja muuttavasta tai selittävästä päätöksestä on säädetty: m. m. % enemmistöllä. Tätä

käsitystä ei eduskunnan puhemies omaksunut, joten asiasta äänestettiin tavallisena määrärahakysymyksenä.

Sitten oli perustuslakivaliokunnan annettava lausunto hallituksen kertomuksen johdosta, mihin toimiin se oli ryhtynyt v:n 1904—05 säätyjen päätösten johdosta. Nuo säädyt olivat etupäässä anoneet laittomuuksien poistamista, ja olihan niitä suurlakon jälkeen marraskuun manifestissa poistettukin. Jällellä oli vielä helmikuun manifesti, Kalle Prokopen laiton tuomio, muutamia venäläisiä virkamiehiä* santarmeja ja joitakin asetuksia. Näitä nyt ryhdyttiin anomaan pois. Samalla otettiin joukkoon postiasia, joka on ollut laittomalla tolalla jo vuodesta 1890. Painoasiassa myös anottiin, että „Suomen kansalaiset saisivat häiritsemättä nauttia kaikkia niitä oikeuksia, jotka perustuslaki heille tässä kohdin myöntää”. „Laillisuusanomus" valmistui ihan loppupäivinä eikä siinä erimielisyyttä ollut. Kysymyksessähän olivat hallitsijan puolelta tulleet lain sivuutukset, joista täytyi muistuttaa ja vaatia niitä pois.

Anomuksen uudesta hallitusmuodosta laati eduskunta myös. Se oli ylimalkainen selostus siitä, että Suomen hallitusmuodolliset perustuslait ovat muodollisesti perin vanhenneet ja asiallisesti parannusten tarpeessa. Porvarillistenkin mielestä on eduskunnan varainhoitovaltaa laajennettava ja eduskunta saatettava osalliseksi sellaistenkin lakien laadintaan, joita hallitus nyt yksin säätelee. Tämäkin anomus oli yksimielinen; — keskustelussa huomautettiin, että se johtui sen ylimalkaisuudesta. Jos esitys tulee, niin tietysti silloin tulee esille suuret erimielisyydet.

Lopuksi valmisti valiokunta anomuksen, että par'aikaa tekeillä olevat yliopiston säädösmuutokset ja koululaitoksen uudistukset annettaisi eduskunnan käsiteltäviksi.

Viime hetkinä vielä valmisti valiokunta Pietarin vangitsemisia koskevassa interpellatsioonissa perustellun siirtymisen päiväjärjestykseen; — asia oli sosialistien ehdotuksesta lähetetty valiokuntaan. Valiokunnan ehdotus, jonka eduskunta hyväksyi, velvoitti senaattia tarkasti seu-

raamaan vangittujen asiaa ja hankkimaan heille kaikkea mahdollista oikeusturvaa.

Anomuksia jäi koko joukko käsittelemättä.

Eivät tulleet huomioon seuraavat sosialistien anomukset: vastuunalainen hallitus, täysi aloteoikeus perustus- ja kirkkolakikysymyksissä, äänestykset eduskunnassa avoimiksi, interpellatsioonioikeus laajemmaksi, äänioikeusikäraja 21:een ja rajotukset pois, sekä vielä: maassa syntyneille kansalaisille ja jonkun ajan olleille juutalaisille täydet kansalaisoikeudet.

Talousvaliokunnan

valmistettavaksi joutui ehdottomasti tärkein asia mikä kulu-neella istuntokaudella saatiin valmiiksi. Tästä asiasta, *yleisen kieltolain* säätämisestä, oli kaikkien puolueiden taholta jätetty eduskunnalle esitysehdotuksia. Tärkein eroavaisuus sosialidemokratien ja porvarispuolueiden esitysten välillä oli siinä, että sosialidemokratien esityksestä ehdotettiin alkoholiteollisuus ja -kauppa otettavaksi valtion huostaan, jota vastoin se kaikissa porvarillisten esityksissä ehdotettiin annettavaksi yksityisille tai monopoliseeratuille yhtiöille. Asian käsittelyssä suututti porvarillisia se, että «tämmöisessä asiassa tahdotaan valtiososialismia toteuttaa". Sosialidemokratien vaatimusta tukivat kansainväliset kauppasopimukset. Kauppasopimusten mukaan on nimittäin yleensä jollakin maalla oikeus kieltää toisen maan tuotteiden maahantuontia ainoastaan siinä tapauksessa, että tavara on tai tulee valtion monopoliksi. Ottamalla väkijuomien valmistuksen, maahantuonnin ja kaupan valtion monopoliksi, voi Suomi helpommin osottaa olevansa oikeutettu säätämään väkijuomien kieltolain.

Yksityisille yhtiöillekin vaativat valiokunnan suometarelaiset jäsenet vastalauseessa valmistusoikeutta, mutta eduskunta ratkasi asian lopullisesti sosialidemokratien ehdottamalla tavalla. Muista tämän lain määräyksistä voi tässä huomauttaa vaan siitä, että väkijuomaksi lasketaan

siinä juoma, jonka alkoholipitoisuus on 2 tilavuusprosenttia tai siitä yli.

Sen lisäksi käsiteltiin valiokunnassa muutamia vähemmästä merkityksestä olevia asioita kuten tuulaakimaksujen poistamista. Lakia mietojen mallasjuomain kaupasta. Paloviinan voittovarain jakamista. Kalastusta ja Apteekki oloja koskevia asioita.

Työväenasiainvaliokuntaan

lähetettiin hallituksen esityksiä: laki työstä leipomoissa ja *elinkeinolaki*.

Sos.-dem. taholta tulivat anomukset palkkaussäännön kumoamisesta, vanhuudenvakuutuksesta, työttömyysvakuutuksesta, sosiaalisen päätoimiston perustamisesta ja esikaupunkien epäkohdista.

Valtiopäiväjärjestyksen mukaan on valiokunta velvollinen ensin käsittelemään hallituksen esityksiä ja sitte vasta anomuksia ja eduskunta-esityksiä, jos aikaa riittää.

Näistä asioista ehti valiokunta ja eduskunta loppuun käsitellä ainoastaan leipurilain. Elinkeinolain valiokunta jakoi kahteen osaan, joista ensimmäinen sisälsi säännökset elinkeinon harjottamisen oikeudesta ja jälkimäinen ammattivaltuustoista, sovintolautakunnista y. m. työriitain ratkaisuissa käytettävistä laitoksista, työ- ja oppilasvelvollisuuksista, järjestyssäännöistä työpaikalla, niiden laatimisesta ja vahvistamisesta y. m. s. Loppu sisälsi rangaistusmääräyksiä. Ensi osan ehti valiokunta loppuun käsitellä ja jaettiin se eduskunnalle vastoin valiokunnan porvarillisten jäsenten tahtoa. Mutta sanotut jäsenet saivat eduskunnassa aikaan sen, että se ilman asiallista keskustelua pantiin pöydälle, jossa se on yhä vieläkin.

Leipurilaki oli pieni pätkä, joka ei sisällä kuin 10 lyhyttä pykälää. Mutta ei yksikään kysymys ole ollut sellaisen arvostelun ja kiistan alaisena, kuin tämä.

Leipurilaki oli eduskunnassa esillä 6 kertaa. Siitä

keskusteltiin neljä kertaa. Yhteensä on siitä eduskunnassa käytetty puheenvuoroja 103, josta on syntynyt keskustelupöytäkirjaa 110 suurta painettua sivua.

Leipurilaki on pieni ja koskee ainoastaan paria, kolmea tuhatta työntekijää, mutta se periaate, joka siinä esiintyy lakipykälänä: täysi-ikäisille 8-tuntinen työpäivä eli 48 tuntia viikossa, siitä yli menevät tunnit katsotaan ylityöksi, joista on maksettava vähintään 50 prosentilla korotettu palkka, se on periaate, jota porvarit pelkäävät. Pelkäävät siksi, että me vaadimme samanlaisia suojelulakeja kaikille työntekijöille.

Samanluontoisia kun leipurilakikin olivat muutkin työväenasiainvaliokuntaan lähetetyt asiat.

Elinkeinokin ehdotus on liian vähän työväen piirissä herättänyt huomiota. Syy siihen näyttää olevan se, että on yhtä aikaa niin paljon muita suuria uudistuskysymyksiä ajettavana. Mutta elinkeinolaki on teollisuustyöväen etujen kannalta yhtä tärkeä kuin torppareille on uusi maanvuokralaki. Ammattikunnallisen liikkeen menestys, sen toiminnan vapaus riippuu paljon tästä elinkeinolaista. Tuskinpa yhdessäkään muussa laissa esiintyy työntekijäin ja työnantajain edut niin selvinä ja vastakkaisina kuin tässä, josta syystä asiata ei vielääkään ole eduskunnassa saatu edes kunnolleen päiväjärjestykseen.

Maatalousvaliokunta.

Yksi näiden valtiopäiväin tärkeimmistä valiokunnista oli maatalousvaliokunta. Sinne lykättiin miltei kaikki maataloutta ja yleensä maakysymyksiä koskevat asiat. Käsitäten maakysymysten suuren merkityksen, olivat eduskunnan sosialidemokratiset jäsenet tehneet oikein alotteitakin useitten maatalousasioitten kehittämiseksi nykyistä onnellisempaan tilaan.

Alotteista, joita sosialidemokratisen eduskuntaryhmän taholta näillä valtiopäivillä tehtiin, on kai ensiksi mainit-

tava esitysehdotus uudeksi maanvuokralaiksi, joka pääasiassa perustui Forssan puoluekokouksen sekä Tampereen torpparikokouksen päätöksiin. Siinä vaadittiin 50 vuoden vähintä mahdollista vuokra-aikaa, jonka kuluessa ei vuokramiehelle saisi korottaa vuokramaksua, vuokramaksun määrääminen vaadittiin vuokralautakunnan tehtäväksi, vuokralautakunnan puheenjohtaja vaadittiin asetettavaksi kansanvaltaisella tavalla, kussakin kunnassa tapahtuvan kansanäänestyksen kautta, päivätyövuokra vaadittiin lain kautta poistettavaksi. Samoin olisi vuokran jatkuvaisuus ja perinnöllisyys ollut vuokramiehelle taattu, maan ansioiton arvon nousukin olisi tullut vuokramiehen hyväksi. Uudelle laille vaadittiin niin suuressa määrin taaksepäin ulottuvaa vaikutusta, että jokainen vuokrasopimus, jolla uuden lain voimaanastuttua olisi maata vuokralle annettu torpparille, lampuodille ja mäkitupalaiselle, olisi vuokramiehen vaatimuksesta ollut tarkastettava, jolloin kaikkia mainitun lakiehdotuksen määräyksiä olisi ollut noudatettava. Siltä varalta, että vuokramiehiä hädettäisi ennen uuden vuokralain voimaanastumista, sekä jo hädettyjen palauttamiseksi entisille vuokratiloilleen, vaadittiin lakiin otettavaksi määräystä, jonka mukaan jokainen silloisen maanvuokralain voimassaollessa hädetty vuokramies saisi vaatia kansanvaltaisella tavalla kokoonpantua vuokralautakuntaa toimeenpanemaan tutkimusta hädön syistä, sekä mahdollisuuden mukaan pääsisi vuokratilalleen takasin, tai saisi rahallista korvausta.

Vielä vaadittiin säädettäväksi väliaikaista lakia, jonka mukaan olisi kielletty kaikki maanvuokraajahädöt, siksi kunnes uusi maanvuokralaki olisi astunut voimaan mainittuja henkilöitä turvaamaan.

Siltä varalta taas, että maanomistajat uuden maanvuokralain voimaanastuttua tavallista vastenmielisemmin suostuisivat luovuttamaan viljelyskelpoisia maita torppareille vuokralle, tekivät sosialidemokratiset edustajat tuon tunnetun viljelyspakkoehdotuksensa. Siinä vaadittiin, että

maanomistajain tulee halullisten viljeltäväksi jättää: a) kaikki viljelyskelpoiset suomaat; b) kuivat viljelyskelpoiset maat, joiden metsä ei ole hyvässä ja tuottavassa kasvussa; c) heikkoperäisessä viljelyksessä olevat maat, luonnonniityt y. m., joiden bruttotulo on varsin alhainen; d) viljelyksessä olevat maat, joita omistaja lakkaa viljelemästä.

Vuokramaksu, joka tästä maasta olisi ollut maksettava, oli asetettava jo laissa niin alhaiseksi, että eduskunnan puhemies sen katsoi siihen määrään likentelevän pakkoluovutusta, että asiasta ei saanut tehdä eduskuntaesitystä, kuten maanvuokralaista, vaan oli siitä tehtävä anomus. — Ylipäänsä olisi viljelyspakkolain kautta vuokrattavaksi joutunut maa tullut uuden maanvuokralain alaiseksi.

Myös puutavaraliikkeiden maanostojen ehkäisemiseksi olivat sosialidemokratiset edustajat tehneet anomuksen, jonka ponnassa anottiin hallitusta valmistamaan ensitulleville valtiopäiville sellaista lakia, jonka mukaan yhtiöiltä ja yksityisiltä, jotka harjoittavat puuta raaka-aineena kulluttavaa teollisuutta, kielletäisiin oikeus ostaa maatiloja, sekä tällaisille yhtiöille ja yksityisille joutuneet tilat lunastettaisiin valtiolle. Lunastettaessa, tai oikeammin sanoen pakkoluovutettaessa ei mainituille liikkeille kuitenkaan saisi maksaa korvausta muuta kuin ostohinnan korkoineen lunastuspäivään saakka vähennettynä niillä tuloilla, jotka tilalta ovat saadut. Näin saatu maa-alue olisi anomuksen mukaan ollut julistettava kruununmetsäksi ja sen viljelyskelpoinen maa jätettävä viljeltäväksi, ensi sijassa entisille viljelijöille ja sellaisella hallinto-oikeudella kuin laki kruununmaan viljeltäväksi luovuttamisesta määrää.

Suurimman osan aikaansa käytti valiokunta maanvuokralain käsittelyyn, mikä laki kuitenkin tällä kertaa hukkui suureen valiokuntaan, tuohon eduskunnan jarrutuslaitokseen.

Huomiotta ei myöskään saa jättää kahta, sosialidemo-

kratisten edustajain tekemää interpellatsionia, jotka maatalousvaliokuntaan lähetettiin.

Ensimmäinen interpellationi koski Laukon surullisia rettelöitä. Hallituksen jäsenten vastattavaksi annettiin kysymys, mitkä syyt ovat aiheuttaneet, että hallitus on antanut kieltävän päätöksen Tottijärven ja Vesilahden kuntain pyyntöön saada Laukko siihen kuuluvine tiloineen valtion välityksellä lunastetuksi ja siinä asuville vuokramiehille luovutetuksi.

Ei mainitulla kysymyksellä suinkaan tahdottu antaa pienintäkään tunnustuksen tapaistakaan hallitukselle sen harjoittamasta suurtilojen ostelemisestä ja paloittelemisestä, jota hallitus sitäpaitsi on tehnyt ilman mitään suunnitelmia ja johdonmukaisuutta. Mutta koska hallitus nyt keran omin valtuuksin on tällaista ostohommaa harjoittanut, niin ennen kaikkea olisi sen tullut kääntää huomionsa juuri semmoiseen suureen murrosajan tapaukseen, kuin oli Laukon lakko ja ryhtyä lieventämään noita säätyeduskunnan sydämmettömän maanvuokralain nurinkuruuden johdosta kärsimään joutuneita torppariluokan esitaistelijoita. Sitä ei hallitus, luokkahallitus, ollut kuitenkaan tahtonut tehdä, oli töykeästi hylännyt mainittujen kuntain anomuksen ja sen sijaan lähettänyt lauman poliiseja korsean Laukon paronin avuksi.

Laukon lakkoa koskea välikysymys joutui maatalousvaliokuntaan, jossa porvarit, keskenään veljellisesti liittoutuen sosialidemokrateja vastaan, rustasivat tuon jo julkisuudessakin tunnetun kieron ja valheelliseksi todistetun mietintönsä. Valiokunnan sosialidemokratiset jäsenet liittivät mietintöä vastaan nelisenkymmentä sivua täyttävän tilaston Laukon alustalaisten oloista. — Seuraukset tunnetaan. Anastajapuoluealaiset yhtyivät, suomettarelaisetkin antoivat viikinkisenaatille taas tunnuslauseen!

Toinen välikysymys, mikä maatalousvaliokuntaan joutui, oli Salmin, Korpiselän ja Soanlahden pitäjän lahjoitusmaita koskeva.

Tälle interpellationille olivat eduskunnan porvarillisetkin pakotetut antamaan tunnustuksensa, niin huutavan räikeät olivat nuo sosialidemokratien paljastamat epäkohdat olleet ja niin murhaavia olivat edustaja Janne Martikaisen kokoomat ja eduskunnalle esittämät todistuskappalet. Interpellationi lähetettiin maatalousvaliokuntaan, joka sen seuraavana päivänä — aika oli aivan lopulla — palautti eduskunnalle takaisin, ehdottamalla sen johdosta ponsilausemaa, jossa hallitus velvotettiin kääntämään huomionsa mainittuihin epäkohtiin.

Anomusvaliokunnan

käsiteltäväksi oli joutunut joukko kansanvalistusta ja terveydenhoitoa koskevia asioita. Suomalaisen Kirjallisuuden seuran hoidettavaksi ja yhdessä muitten tieteellisten seurain kanssa käytettäväksi suomalaisen kirjallisuuden kartuttamiseksi oli ehdotettu 50,000 mkn vuotuinen määräraha. Sosialidemokratien kainoa pyyntöä, että jäsenyys näitä varoja hoitavaan toimikuntaan myönnettäisiin edes yhdelle ainoalle sos.-demokraatille, eivät porvarit ottaneet huomioon. Ryhmämme ei kuitenkaan tahtonut vastustaa näiden rahojen myöntämistä, vaikka onkin pelättävissä että porvarit nyt kuten ennenkin käyttävät rahat pääasiallisesti omaa maailmankatsantokantaansa edustavan kirjallisuuden levittämiseksi. Eduskunnalla kun on tarkastusoikeus rahojen käyttämiseen nähden, jää meille kuitenkin tilaisuus näillä rahoilla kustannetun kirjallisuuden arvostelemiseen sekä jatkuvan kannatuksen kieltämiseen, jos törkeitä väärinkäytöksiä ilmenee.

„Kansan Näyttämön" valtioapukysymys herätti koko joukon vastustusta eri tahoilla. Anottua 40,000 mkan avustusta ei millään ehdolla tahdottu antaa ja vähemmästäkin määrästä olivat porvarit kahdella päällä. Apurahaa myönnettiin 20,000 mk.

Yhteiskouluille päätti valiokunta puolustaa 4,000 mkan

valtioapua luokkaa kohti. Asia valmistui kuitenkin niin myöhään, ettei tätä menoa enää ehditty ottaa sen vuoden kulunkiarvioon. Asia siis sillä kertaa raukesi. Samoin kävi myös Pietarin yhteiskoulun kannattamiselle valtionvaroilla, josta sosialistit olivat tehneet anomuksen.

Lakivaliokunta

sai ehkä eniten kärsiä tuosta luonnottomasta asianlaidasta että hallituksen lakiehdotukset, olkootpa ne sitten mitä laatua tahansa, ovat käsiteltävät ennen kaikkia muita asioita.

Sen käsittelemistä asioista mainittakoon seuraavat: Oikeudenkäyntikaaren 17 luvun 4 § muutettiin siihen suuntaan, että oikeus todistajain kuulustelemiseen toisella paikakunnalla ulotettaisiin myöskin rikosasioihin ja että varattomalle syytetylle näissä tapauksissa oikeus määräisi asianajajan. Valiokunnan sosialidemokratit mietintöön liitettyssä vastalauseessaan vaativat, että varattomalle syytetylle annettaisiin se asianajaja, johon hän luottaa ja jonka hän voi saada. Mutta porvarit tietysti eivät hyväksyneet tätä vaatimusta, niin vähäinen ja kerrassaan kohuullinen kuin se olikin.

Majesteettirikosjuttujen käsittelyyn nähden tehtiin sellainen muutos, että sen seikan ratkaiseminen, onko syyte nostettava vai eikö, ei enään olisi keisarin asiana, vaan että maan prokuraattorin tulisi valvoa keisarin kunniaa loukkaavien lausuntojen syytteeseen asettamisesta. Sosialidemokratit selittävät etteivät tahdo asettaa keisariakaan erikoisasemaan kunnianloukkaukseen nähden. Ja ehdottivat esityksen hylättäväksi. Se, joka katsoo olevansa loukattu, kysyköön itse kunniaansa. Näin porvarit kuitenkin eivät ajatelleet vaan eduskunta hyväksyi mietinnön valiokunnan enemmistön ehdotuksen mukaisesti.

Lakiehdotus oikeudenkäyntivaltuusmiehistä ja asianajajista vei paljon aikaa valiokunnalta, mutta eduskunta

hylkäsi sen kokonaisuudessaan. Hylkäämisen puolella oli etupäässä porvariryhmien maalaisedustajat sekä sos.-dem. ryhmän suuri enemmistö. Hylkääminen perusteltiin sillä, että kysymyksessä olevan lain katsottiin olevan yrityksen lujittaa nylkevän asianajajaluokan jo muutenkin liian suurta valtaa.

Notariaattilaki tarkoitti erityisten lainoppineitten henkilöitten asettamista sekä maalle että kaupunkeihin ja näitten tehtävänä olisi ollut määrättyä korvausta vastaan antaa yleisölle lainopillisia neuvoja sekä kokoonpanna erilaisia asiakirjoja, joilla notaarin vahvistuksella varustettuina olisi laillinen todistusvoima. Valiokunnan enemmistö, johon kuuluivat sen sos.-demokr. jäsenetkin, kuitenkin ehdotti lakiehdotuksen hylkäämistä, perustellen mielipiteensä sillä, että tällaisesta laitoksesta tulisi enemmän haittaa kuin hyötyä, sen kautta kun syntyisi uusi virkamiesluokka, joka ennemmin tai myöhemmin joutuisi valtion elätettäväksi. Eduskunta ei kuitenkaan ehtinyt käsitellä tätä lakiehdotusta.

Prokuraattorin toimintakertomuksesta antoi valiokunta lausuntonsa. Kertomuksessa lausuttiin ankara tuomio Bobrikoffin aikuisen prokuraattorin myöntyväisyyspolitiikasta. Suomettarelaiset olivat mietintöön liittäneet oman selityksensä, jossa he puolustivat tätä politiikkaa sanoen, että virkamiehellä pakottavien syitten vallitessa on oikeus jopa velvollisuuskin alistua laittomia asetuksia noudattamaan. Sos.-demokratinen ryhmä, jonka mielipide tässä suhteessa on puhumattakin selvä, tietysti vastusti tällaista käsitystä ja suomettarelaiden viimeinen yritys saada kansan siunaus sortovuosien kurjalle nöyryymiselleen, raukesi tyhjiin. — Kaikki nämä asiat veivät valiokunnan koko ajan, joten monet tärkeät kysymykset, kuten naisten oikeudellista asemaa, ehdollisia tuomioita, hovioikeuksien työtappaa, oppivelvollisuutta, tieteellisen eläinrääkkäyksen lopettamista, y. m. koskevat anomukset jäivät käsittelemättä.

Pankkivaliokunta

käsitteli Suomen Pankkia koskevat asiat.

Pankkivaliokunnan ja valitsijamiesten kokouksessa tapahtui se kuuluisa yllätys, että porvarit yhdistetyin voimin kuudesta pankkivaltuusmiehen paikasta eivät antaneet sosialidemokrateille ainoakaan, vaikka suhteellisuuden mukaan olisi meille kuulunut lähes kolme paikkaa; mutta valitsivat sitte Heikki Lindroosin sosialidemokratien ääniä vastaan. Ryhmä oli puolueuuevoston ehdotuksesta päättänyt, että jos sosialidemokrati saadaan pankkivaltuuskuntaan, on hänen siitä palkasta tehtävä puolueoimistotöitä. Tuota vaatimusta ei ole Lindroosille ehdotettu eikä hän ole sitä vaatimusta täyttänyt.

Laki- ja talousvaliokunta.

Valiokunnassa käsiteltiin tuo laaja teitten- ja siltainteko- ja kunnossapitokysymys.

Tärkein kohta esityksessä oli tievero. Siitähän riippuu, tulisiko taakka säilyttäväksi köyhälistön hartioille vai oliko totta se porvarienv puhe, että kauppiaiden ja teollisuudenharjoittajien takia tämä esitys on niin tärkeä, koska niiden tavarakuormat tietä tarvitsee ja muutoinkin he maantiestä hyötyvät. Tässä olisi valiokunnan enemmistön hyväksymä 2 §:

Tieveron suoritukseen ovat velvolliset:

a) maalla kunnallisverotuksenalainen tulo, joka tekee vähintään 600 markkaa vuodessa;

b) kunnallisverotuksenalainen tulo kaupungissa, vähintään 1,200 mk. vuodessa; sekä

c) kruununpuistot ja kruunun metsämaat ynnä muut kruunun kiinteistöt.

Tässä on sitte ne tehtaan patruunat ja tukkukauppiat, jotka ottavat osaa tieveron suoritukseen! Ei ole ihme jos meikäläisten edustajien veri rupesi kiehumään. Ensi-

kerran valiokunnassa käytettiin puheenjohtajan mielestä sopimatonta puhetapaa, jonka hän isällisesti kielsi vastaisuuden varalle.

Meikäläisten ehdotus oli: maalla vähintään 800 mkn vuositulolle 1 äyri ja kaupungeissa 1,500 mkaa alimmaksi perusteeksi. Ja lisäksi jos vuositulot kiinteästä omaisuudesta teollisuuslaitoksesta on maalla vähintään 1,200 Smk., on yksi tieäyri pantava kullekin 100 mk, vastaavat määrät kaupungissa 2,400 mk. ja 200 mkaa.

Lakia ei eduskunta saanut valmiiksi.

Tärkein asia, joka lähetettiin valiokuntaan valmistettavaksi oli kunnallisetuusten uudistus. Jo silloin kun edelliset asiat joskus keskeytyivät, esim. kun perusteluja kirjoitettiin tai muutoin tuli väliaikaa, vaadittiin meikäläisten puolelta otettavaksi esille kunnallisetuusten uudistuskysymys, mutta aina sitä vastustettiin vastapuolelta, syystä että se on niin tavattoman laaja ja kun on pienempiä, jotka helpommin valmistuvat, niin ne ensiksi. Lopulta siihen sittenkin tultiin. Valiokunta otti toisen sihteerin varsinaisesti tätä asiaa valmistamaan. Ryhdyttiin periaatteelliseen keskusteluun, jossa pääasiassa ilmeni jo ristiriita, joka oli olemassa valiokunnan sos.-dem. jäsenten ja porvarien välillä. Edellisten vaatimus, että ikäraja määrättäisiin 20 vuodeksi, jäi vaatimukseksi ja 21 vuotta tuli sijaan. Vielä tuli suomettarelaiten ohjelman lisävaltuusto joka määräsi kunnan kiinteän omaisuuden myynnistä tai ostosta, lisäverotuksesta, jos se nousee yli 4 pros. maalla tai 5 pros. kaupungissa veroituksen alaisista tuloista. Kunnallisverotus otti tavattoman paljon aikaa. Suunniteltiin laaja taulukko, joka perustui suhteellisesti kohoavaan, progressiiviseen veroitukseen. Porvarilliset tahtoivat määrätä 400 mk. alimmaksi perustaksi maalla ja 600 mk. kaupungeissa. Meikäläisten ehdotus oli 600 mk. maalla ja 1,200 mk. kaupungeissa. Kuvaavaa oli se hitaus, jolla tätä asiaa valiokunnassa ajettiin. Ei saatu ruotsalaisia käänöksiä, aina oli esteitä, niin että lopulta jo eräs mei-

kalaisista ilmoitti hyvin jyrkässä muodossa paheksumisensa siitä tavasta, jolla asiaa oli ajettu, saaden puheenjohtajalta ankaran varoituksen. Ei tullut siitäkään asiasta valmista.

Rautatievaliokunta

käsitteli istuntokaudella suuren joukon asioita, mutta ainoastaan kolme sen antamaa mietintöä ehti eduskunta käsitellä. Näistä oli tärkein rautatiehallinnossa olevain epäkohtien poistaminen ja sai ryhmämme tässä tilaisuuden ruoskia tuon laitoksen vanhaa kelvotonta virkavaltaista järjestelmää. Nuorsuomalaiset sekä ruotsikot olivat tässä kysymyksessä liittoutuneet meitä vastaan yksissä neuvoin puoltamalla rautatien hallitusta, mutta maalaisliiton ja osaksi suomettarelaisryhmän avulla tuli eduskunnassa päätös, jossa epäluottamuslause annettiin rautatiehallitukselle *ja eduskunta anoi että maamme hallitus esittäisi hallitsijalle rautateitten huolestuttavan tilan sekä ryhtyisi toimiin epäkohtain poistamiseksi.

Sunnuntailepo palvelijoille rautatiellä, oli kysymys josta ryhmämme oli tehnyt anomusehdotuksen. Että tämäkin oli yksi niitä, jota porvarilliset vastustivat, on selvä. Heillä ei kuitenkaan ollut sisua nostaa siitä suurempaa mölyä, vaan antoivat he asian mennä, sillä siinä ei vielä tullut kysymykseen muu kuin komitean asettaminen sitä asiaa ja siitä johtuvia toimenpiteitä tutkimaan.

Yleensä oli valiokunnan sos.-dem. jäsenillä rautateiden rakentamiseen nähden silmämääränä maamme köyhimpäin ja kurjimpain kulmakuntain yhdistäminen rautatien kautta liikemaailman kanssa.

Valiokunta sen vuoksi ehdoittelikin kovin suuren joukon taloudellisia ja silmämääräisiä tutkimuksia toimeenpantavaksi, etenkin pohjois-Suomessa, jossa nälkä on tavallinen vieras ja joka vuosi. Kuitenkin jäivät rautateiden rakennusasiat kokonaan käsittelemättä, osaksi sen takia, että valtion varat eivät olisi neljänä tai viitenä ensi vuotena niihin riittäneet.

Vuoden 1908 ensimmäinen istuntokausi.

Helmikuun alussa 1908 kokoontui sosialidemokratinen eduskuntaryhmä uutta istuntokautta varten. Ensimmäisellä istuntokaudella saavutettu kokemus helpoittikin jo toiminnan alkamista.

Ryhmän yleinen työskentelytapa oli sama kuin ennenkin, kokouksia pidettiin ainakin kerran viikossa, mutta useamminkin aina mikäli tarpeelliseksi nähtiin. Näissä kokouksissa valmisteltiin eduskunnassa esille tulevia asioita, keskusteltiin ryhmän sisällisistä seikoista sekä arvosteltiin eduskunnassa esiintyneitä, ryhmään kuuluvia puhujia.

Pienempi valiokunta asetettiin jälleen tapausten varalle, joissa ryhmän oli nopeasti määriteltävä kantansa, ja valittiin tähän valiokuntaan toverit Ursin, Sirola, Tainio, Turkia ja Sulo Vuolijoki. Näistä kuitenkin Tainio myöhemmin pyysi vapautusta ja hänen sijaansa valittiin toveri Tokoi.

Tänäkin vuonna sattui valitettavasti muutamia sisäisiä kurinpitoasioita. Suurinta ja ikävintä huomiota herätti toveri Naaralaisen joutuminen poliisin kanssa tekemisiin juopumisen tähden. Katsoen siihen, että tämä ei ollut ensi kerta kun ryhmän keskuudessa juopumuksen tähden pahennusta tuli, päätti ryhmä käyttää ankarinta rangaistuspykäläänsä Naaralaiseen nähden ja erotti hänet keskuudestaan.

Puhemiesvaalissa asettui ryhmä pääasiallisesti samalle kannalle kuin 1907 vuodenkin valtiopäivillä, kuitenkin sillä muutoksella, että toiseksi varapuhemieheksi päätettiin tällä kertaa äänestää toveri Sirolaa, joka kuitenkaan ei täksi tullut, koska kaikki porvaripuolueet yhtyivät äänestämään suomettarelaiten vapaaherra Paimenia.

Esitys- ja anomusehdotuksista uudistettiin kaikki ne mitä eduskunta ei ollut ehtinyt loppuun käsitellä.

Kuitenkin päätettiin etupäässä painostaa maanvuokralain ja uusien kunnallisten asetusten aikaan saamista.

Kun tiedettiin hallituksen taholta olevan tulossa esityksen uusiksi kunnallislakeiksi sekä porvarien taholta tehtiin 3 jonkinlaista esitysehdotusta, niin ei ryhmän puolelta katsottu tarpeelliseksi tehdä omaa esitystä, mutta vaadittiin asian jouduttamiseksi heti alussa asetettavaksi kunnallisvaliokunta, jotavastoin ehdotettiin rautatievaliokunnan poistamista.

Perustuslakivaliokunta

sai käsiteltäväkseen kaikki sosialidemokratien uudestaan esittämät anomus-ehdotukset, jotka puolue- ja vaaliohjelmissa mainitaan ja koskevat eduskunnan oikeudellisen vallan laajentamista, äänioikeus-ikärajan alentamista ja salaisen äänestyksen poistamista eduskunnassa toimitettavista äänestyksistä.

Kaikki nämä ehdotukset tapettiin valiokunnassa mukana sillä syyllä, ettei ole vielä kokemusta uuden valtiopäiväjärjestyksen vaikutuksista. Sosialistien taholta myös ehdotettiin puuhattavaksi armahdusta Viaporin kapinan yhteydessä tapahtuneiden seikkain takia vangituille; kysymys muiden mukana raukesi eduskunnan hajottua.

Valiokunta valmisti myös tuon välikysymysmietinnön, josta tässä myöhemmin tehdään selkoa. Tässä mainittakoon vielä, että ed. Alkio oli tehnyt vastalauseen, jonka mukaan hallitusta kehoitettiin tarmokkaammin kuin tähän asti turvaamaan oikeutta. Eduskunnassa selitti hän että ei ollut tarkottanut epäluottamuslausetta. Äänestyksessä hyljättiin ensin suomettarelaiten ehdotus. Meidän ehdotusta äänesti silloin myös suurin osa perustuslaillisia. Sitten tekivät suomettarelaiset äänestyslakon, joten meidän äänillä perustuslaillisten ääniä vastaan hyljättiin ensin Alkion, sitten eräs välitysehdotus sekä lopulta mietintö. Meidän ehdotuksemme tuli niin ollen eduskunnan päätökseksi. Sitä äänesti 71 edustajaa. Kaksi sosialistia oli äänestyksestä poissa, edustajat J. Suomalainen ja M.

Hoikka eivät äänestäneet ryhmän mukana, kaksi meikäläislippua tuli hyljättyksi, muista kadoksissa olevista sosialistien äänistä ei ole saatu selkoa.

Maatalousvaliokunta

muiden sinne lähetettyjen kysymysten muassa sai uudelleen käsiteltäväksi maanvuokralain, joka ei tälläkään kertaa porvarien jarrituksen tähden ja sitten eduskunnan hajotettua ehtinyt tulla loppuun käsitellyksi.

Kunnallisasiainvaliokunta

sai käsitelläkseen kunnallislakiesitykset. Käsittelyn pohjaksi pantiin hallituksen taholta tulossa oleva ehdotus. Sosialidemokratit vaativat kaikkien äänioikeusraj otusten poistamista ja 20 vuoden alinta ikärajaa. Porvarit sen sijaan joukon rajoituksia ja 21 vuoden ikärajan.

Suurin erimielisyys syntyi verotuskysymyksestä keskusteltaessa, sillä silloin tulivat porvarien ja köyhälistön edut kaikkein enimmän törmäämään vastakkain. Silloin katosi porvaripuolueiden keskiset erimielisyydet näkymättömiin ja sosialisteilla oli edessään yksimielinen vastustaja.

Ehdotuksia alimmasta verotettavasta tulosta tehtiin lukemattomia. Porvarit ehdottivat maalla 300 ja 400 markaksi ja kaupungeissa 500 ja 1000, sekä 600 ja 800 markaksi. Sosialistit ehdottivat maalla 600—900 ja kaupungeissa 1,200—1,800 markaksi.

Valiokunnan mietintö valmistui, ja oli siihen liitetty 4 vastalauseetta sekä ehdittiin se lähettää eduskuntaan, mutta eduskunnassa ei ehditty sitä ottaa täydellisesti ensimmäisenkään käsittelyn alaiseksi kun eduskunta mahtikäskyllä hajoitettiin.

Työväenasiainvaliokunta

käsitteli myös etupäässä siellä jo ennen olleita asioita kuten elinkeinolakia y. m. työväensuojelusta koskevia säännöksiä, jotka tälläkin kertaa porvarien jarrutuksen ja eduskunnan hajotuksen tähden jäivät kesken. Samoin toissaksikin valiokunnissa käsiteltiin ennen niissä olleita asioita, mitkä nytkin eduskunnan hajotettua kaikki jäivät kesken, lukuunottamatta muutamia määrärahojen myöntämisistä, jotka etupäässä tarkoittivat kansan sivistyspyrinnöitä. Koko istuntokauden päähuomio kohdistui etupäässä niihin valtiollisiin välikysymyksiin, joiden seurauksena oli

eduskunnan hajotus.

Tämän istuntokauden tärkeimpänä tapauksena olivat epäilemättä valtiollista asemaa koskevat välikysymykset, joiden johdosta aiheutui eduskunnan hajotus. Kun porvarit selittävät, että sen aiheutti sosialistien laatima ja eduskunnan päätökseksi tullut epäluottamuslause senaattille, lienee sosialistisen eduskuntaryhmän ennen kaikkea vastattava kysymyksiin:

- 1) olivatko sosialidemokratien vastalauseessa esitetyt seikat tosia?
- 2) oliko aika sen esittämiseen sopiva? ja
- 3) mitä se vaikutti?

Ensimmäinen osa eduskunnan päätöslauselmaa on perustuslaillisten ja sosialistien yhdessä laatima ja sisältää se lyhyen selostuksen siitä, mitä on ymmärrettävä Suomen oikeudella keisarikunnan yhteydessä.

Pääasiana tässä selostuksessa on se, että Suomen valtiösääntöön voidaan tehdä muutoksia ainoastaan sen itsensä säättämässä järjestyksessä, eduskunnan kautta, eikä mikään valtakunnallinen mahtikäsky voi olla Suomeen nähden pätevä. Myös lausuttiin vakaumus, ettei Suomen oikeus ole ristiriidassa Venäjän kansan etujen kanssa.

Tähän olisivat perustuslailliset tyytyneetkin, lopuksi vain kehottaen hallitusta maan laissa kiinnipysyen torjumaan hyökkäykset, joten heidän ehdotuksensa mukaan hallitus olisi saanut luottamuslauseen.

Suomettarelaisilla oli toista mielessä. He olivat koko perustuslaillisen hallituksen olemassaolon aikana moittineet sitä pääasiallisesti siitä, ettei se ollut tarpeeksi myöntynyt, sekä myöskin aina sivumennen yhteiskunnallisten seikkojen tähden.

Mutta näillä valtiopäivillä kyliä nähtiin, etteivät suomettarelaiset suinkaan sentähden senaatille äkeissään olleet, että se köyhälistöä oli sortanut, sillä kun heillä olisi ollut tilaisuus meikäläisten tekemäin välikysymysten johdosta epäluottamuslauseen antamiseen, peräytyivät he puheistaan. Kun oli tuomittava koko se kehityssuunta, joka muodosti maastamme täyttä poliisivaltiota ja joka ilmeni m. m. Laukon hirveissä häädöissä, eivät suomettarelaiset sitä tuominneetkaan vaan antoivat hallitukselle luottamuslauseita.

Mutta nyt kun tuli kysymykseen Suomen kansan oikeuksien myyminen ja virkapaikkain hankkiminen suomettarelaisille ryssän turvissa, olivat he valmiit antamaan hallitukselle epäluottamuslauseen sekä ryhtyivät arvostelemaan hallituksen politiikkaa Venäjään nähden. Ja mistä he hallitusta moittivat? Siitäkö että se oli taipunut virkavallan vaatimuksiin? — Ei suinkaan, eivät he hallitusta siitä moittineet, että se oli ruvennut noudattamaan heidän myöntymyspolitiikkaansa, vaan siitä ettei se ollut kyliksi taipunut, ei ollut kyliksi myynyt Suomen oikeuksia Venäjän mustalle taantumukselle, ettei se ollut työntänyt vapaaehtoisesti pois Suomen muutenkin jo peräti vähäisiä oikeuksia.

Jos perustuslaillisten ehdotus olisi tullut eduskunnan päätökseksi, olisi se merkinnyt sitä, että Suomen eduskunta oli tyytyväinen kaikkeen mitä silloin hallitus oli tehnyt. Jos taas suomettarelaiden ehdotus olisi tullut edus-

kunnan päätökseksi, olisi se merkinnyt sitä, että Suomen eduskunta haluaa ilman vastustusta antaa Venäjän sorto-hallitukselle Suomen kalliit oikeudet ja myöntää köyhälistön kokoomia miljoonia miljoonain perästä.

Pitikö nyt sosialistien sallia tätä? Pitikö nyt maailmalle, Venäjän virkavaltaiselle hallitukselle ja ulkomaille sanottaman tällaista?

Eipä suinkaan. Vain sanomalla *totuuden* voi tuottaa todellista hyötyä; ja sosialidemokratinen eduskuntaryhmä päätti sanoa totuuden.

Ensiksikin sanottiin, että silloisella hallituksella ei alkuaankaan ollut kansan laajain kerrosten luottamusta. Tämän lauseen totuus on niin ilmeinen, ettei sitä laajemmin tarvitse perustella. Työväenlehdistö oli alusta alkaen syyllä epäillyt ja arvostellut Mechelinin senaattia.

Mihin oli senaatti sitten tehnyt itsensä syyppääksi?

Sisäisissä oloissa ei hallitus ollut kulkenut köyhälistölle välttämättömäin uudistusten etupäässä, ei ollut laittanut niin, että eduskunnalla olisi heti sen kokoontuessa ollut käsillä hyvin valmistellut lakiesitykset, joista pian olisi laadittu valmiita lakeja. Kun näin ei ollut laita, oli eduskunnan valiokunnissa kulunut paljon aikaa sellaisiin esitöihin. Ja milloin hallitus oli esityksen antanut, ei siinä ollut pidetty silmällä edes eduskunnan porvarisennemistön mielipiteitä, saati sitten todellisia parannuksia, vaan oli valiokuntien täytynyt nämäkin lakiesitykset rakentaa uudestaan.

Yleinen kieltolaki kyllä vuonna 1907 hyväksyttiin, ja sen lisäksi jonkun verran edistyksellinen leipurilaki, mutta niidenkin suhteen näyttää hallitus vehkeilleen ja jarruttaneen, niin että oli epäiltävää, vahvistetaanko niitä Pietarissa. Kunnallisen äänioikeuden yleiseksi saatamisessa ei hallitus ollut kiirehtinyt. Olipa se suorastaan pilkannutkin eduskuntaa pyytämällä kuntien lausuntoa komiteansa tekeleestä, vaikka asiaa koskeva laki jo oli valmistumassa eduskunnan valiokunnassa.

Sitte syytimme hallitusta sortomenettelystä Suomen köyhälistöluokkaa kohtaan. Se oli ilmennyt poliisiarmeijain lisäämisessä ja näiden avuksi järjestettyjen lahtari-kaartien varustamisessa, äänioikeusrajoituksissa, punasten kaartien hajottamisessa ja kotimaisen virka- ja rahavallan suosimisessa. Muistetaanhan ne 600,000 mkan „korvaukset" y. m. palkkiot ja palkankorotukset ja eläkkeet.

Mitä oli näillä sisäisillä asioilla tekemistä sen politiikan kanssa, jota Venäjän suhteen on noudatettava, kysyne joku.

Erittäin paljon, vastaamme, jopa niin paljon, että n. k. ulkopolitiikka meillä saa selvityksensä juuri tämän sisäpolitiikan valossa.

Kun perustuslaillinen ryhmäkunta bobrikoffilaisina sortovuosina teki vastarintaa venäläistytymispyrkimyksiä vastaan, puolusti se sen kautta ja samalla omia luokkia ja virkaetujaan. Siksi myös kansan pohjakerrokset olivat aluksi haluttomat tällaiseen vastarintaan. Asevelvollisuuslakkaja kannatti työväki etupäässä siksi, että se vastustaa kaikkea militaristista sotalaitosta, eikä yksin siksi, että tämä mahtikäskyllä tullut asevelvollisuus oli „laiton".

Ja sitä mukaa kuin köyhälistö järjestäytymisen kautta tuli tilaisuuteen vastustamaan sekä venäläistä sortoa että kotimaista herrasvaltaa, jyrkkeni myös sen taistelu, kiertyen lopulta vallankumoukselliseksi, kuten ilmeni suurlakossa. Samassa määrin kuin tämä luokkataistelu ilmeni, muuttui myös perustuslaillisten herrain politiikka. Mechelin ja muut perustuslaillisuuden johtomiehet tarjosivat jo sortovuosina sovintoa Venäjän hallitukselle luvaten 10 milj. mk. vuosittain Venäjän sotalaitokselle. Tästä heitä palkittiin suurlakon jälkeen siten että hallitsija antoi heille senaatin, jota he ovat käyttäneet virka- ja luokkavaltansa vahvistamiseen. On luonnollista, että he näin ollen eivät voineet vastustaa Venäjän taantumuksen kuristusvaatimuksia. Ja jos eivät he vielä enempää taipuneet kuin

taipuiivat — kyllin sekin — niin selviää se vain siitä, ettei heitä ollut enempää taipumaan vaadittu.

Mutta missä vaadittu oli, siinä olivat he taipuneet ja koettaneet sitä lainopillisella saivartelulla puolustaa. Selvimmin näkyi tämä n. k. 20 miljonan asiassa. Senaatti toi eduskunnalle sellaisen hallitsijan esityksen, jonka mukaan hallitsijalla olisi ollut oikeus ilman eduskunnan suostumusta ottaa noin 16 $\frac{1}{2}$ milj. Eduskunta muutti tämän siten, että se myöntäessään selitti olevansa oikeutettu päättämään koko summasta. Mutta vaikka hallitsija jyrkästi hylkäsi tämän eduskunnan käsityksen, niin maksoi senaatti kuitenkin nuo rahat. Tämä herätti ankaraa arvostelua jo hallituksen kannattajienkin keskuudessa. Kansalaisvapauksia: kokoontumis-, yhdistymis- ja painovapautta, joista on olemassa perustuslain säädös, oli kenraalikuvernööri rajotellut vanhain asetusten perustalla eikä senaatti sitä yrittänytkään estää. Suomalaisia vangittiin Pietarissa ja karkotettiin laillisetta tuomiotta, eikä senaatti kiiruhtanut toimenpiteitä asiassa. Kenraalikuvernööri ja hänen apulaisensa nimitettiin Suomen lakeja vastaan sotivalla tavalla, mutta senaatti ei rientänyt mitään tekemään. Passipakkoa oli kovennettu ja venäläisen poliisin valtaa suuresti lisätty.

Eikö tätä kaikkea pitänyt sanoa ja sanoa juuri silloin, kun oli puhetta senaatin politiikasta, ja kun suomettarelaiset syyttivät senaattia siitä, ettei se ollut kylliksi taipunut? Me pidimme sen sanomista välttämättömänä ja se oli välttämätöntä ja me sanoimme.

Vielä on jälellä venäläisten pakolaisten vainoomiskysymys. Mistä me siinä senaattia moitimme?

Ensiksikin siitä, ettei se ollut muistanut koko Suomen viimeaikaisen verrattaisen vapauden, Suomen uuden eduskunnan, jopa senaatin oman vallankin olevan Venäjän vapausliikkeen lahjana saadun. Me tulkitsimme sen, mitä niin monasti oli julkilausuttu, että tällainen venäläisten pakolaisten vainoominen loukkaa alkeellisimpia kunnian-

käsityksiä, loukkaa köyhälistön veljeystunteita, puhumattaakaan siitä, että tämä sekä suomalaista että venäläistä köyhälistöä vastaan tähdätty toimenpide sotii Suomen oikeuksia vastaan.

Me emme vaatineet turvaa terroristeille — eikä sosialidemokratia terrorismia hyväksy —, vaikka olemmekin huomauttaneet, että kaikki valtiot eivät luovuta tällaisia rikollisia, ja vaikka olemmekin — Venäjän vapaa-mielisemmän porvaristonkin tavalla — lausuneet julki, että anarkistinen epätoivoinen taistelutapa johtuu hallituksen harjoittamasta hirmuvallasta.

Mutta nyt ei ollutkaan kysymys terroristeista vaan siitä, oliko muita täällä matkustelevia tai oleskelevia venäläisiä ahdisteltava venäläisten poliisiurkkijain osotuksesta, oliko niitä vangittava poikkeuksellisten tuomioistuinten vaatimuksesta ja oliko niitä „irtolaisina" karkotettava Venäjän rajalle, jossa ne virkavallalle vastenmielisinä vastustuspuoluelalaisina joutuvat vangitsijain käsiin ja saavat hirttonuoran jalojen pyrkimystensä palkaksi. Löytyy yläluokkalaisiakin lainoppineita, jotka selittävät, että tämä on jo lakien ulkopuolelle menemistä, ja varsinkin on sitä venäläisen poliisin suoranainen vallanlisäys Suomessa.

Tämä kaikki on totta ja semmoisena oli se lausuttava julki. Eikä siihen sopivampaa tilaisuutta ollut kuin tämä, jossa tutkittiin hallituksen politiikkaa. Ja jos kaiken tämän totuuden sanomisesta olisi seurannut vaikka eduskunnan hajotus, emme olisi voineet vetäytyä sitä sanomasta.

Mutta nyt meidän ei ollenkaan tarvitse ottaa syytä eduskunnan hajotuksesta tällä perustalla. Jos sen sijaan oli sosialistien syy — tai oikeammin ansio, niinkuin olikin — etteivät porvarilliset saaneet elinkeinolaista ihan mielestään kurituslakia, että he torpparilaissa itse mielestään jo olivat luvanneet liikaa, jonka aikoivat peruuttaa, että kunnallinen äänioikeus jo yritti tulla melkein yleiseksi, jos todellakin on sosialistien ansio, että porvarilliset pelästyi-

vät valmistuvia reformeja ja niiden takia hajottivat eduskunnan, niin oli meillä syytä olla ylpeitä.

Vuoden 1908 toinen istuntokausi.

Eduskunnan istuntokausi alkoi elok. 1 p:nä.

Puoluesuhteet eduskunnassa olivat vähän muuttuneet, ryhmä oli kasvanut 3 jäsenellä ja suomettarelainen supistunut kuudella. Uudelleen kokoonpantuna nousi entistä voimakkaampana kysymys puhemiesvaaleista: toiset ehdottivat että sosialidemokratinen ryhmä ei ottaisi osaa porvarillisen puhemiehenkään valitsemiseen, koska se vielä vähemmistönä ollen ei voi omaakaan puhemiestä saada, vaan olisi ryhmän puhemiesvaaleissa äänestettävä tyhjillä lipuilla; mutta enemmistö ryhmää tahtoi että olisi otettava osaa vaaleihin, koska sosialidemokrateillekaan ei ole aivan samantekevää kuka porvari tulee puhemieheksi valittua, mutta myönsi ryhmä jokaiselle jäsenelleen oikeuden menetellä oman vakaumuksensa mukaan, ja suuri osa ryhmän jäsenistä äänestikin tyhjillä lipuilla.

Koska oli ryhmää moitittu osanotosta valtiopäiväjumalanpalvelukseen ja linnassakäymisestä, keskusteltiin siitä myös ryhmässä, vaan jätettiin kirkossakäynti itsenkunkin yksityisasiaksi ja linnassakäyntiin katsottiin valtiopäiväjärjestyksenkin jonkun verran velvoittavan.

Ryhmän toiminta oli suurimmalta osaltaan saman suuntaista kuin ennenkin. Keskenräiseksi jääneet esitykset ja anomusehdotukset uudistettiin, mutta koko eduskunnan huomio päätettiin koettaa saada maanvuokralain ja uuden kunnallislain aikaansaamiseen, suurta painoa myös pantiin oppivelvollisuuslain ja työväensuojelulakien aikaansaamiseen.

Valtiollinen asema myöskin oli jonkun verran muuttunut niin kutsutun kesäkuun julistuksen kautta jolla julistuksella Suomen asiain lopullinen käsittely ja esittely tuli siirrettyksi Venäjän ministerineuvoston piiriin.

Porvarien taholta tehtiin ehdotuksia kaikkien puolueiden yhteisen anomuksen laatimisesta tuon laittomuuden poistamiseksi, pari neuvottelua jo pidettiin joissa heti huomattiin että suomettarelaiset vikuroivat ja niin ollen luovuttiin koko neuvottelusta, jonka jälkeen porvarit tekivät kukin ryhmä oman anomuksensa, josta syystä sosialidemokratit eivät telineet ollenkaan, mutta päätettiin valio-kunnassa tuoda käsityksemme esille.

Perustuslakivaliokunta

jauhoi tätä kysymystä lähes koko istuntoajan ja koetettiin saada koko eduskunnan yhteinen anomus. Suurimmalta osaltaan tulikin anomus kokonainen, mutta kuitenkin liitettiin sosialistein taholta vastalause eräitä anomuksen kohtia vastaan, jotka meidän mielestämme olivat liian ryssäläis-ystävällisiä. Tähän vastalauseeseen ei kuitenkaan toveri Leivo yhtynyt.

Nevan sillan miljoonat

olivat ryhmässäkin monipuolisen harkinnan alaisena. Ryhmä kuitenkin oli sitä mieltä, että koska näitä miljoonia ei oltu otettu koko tulo- ja menoarvioehdotukseen, joka eduskunnalle oli jätetty, eikä siis edes lainmukaista esitystä asiasta ollut ja kun Suomen eduskunta jo vv. 1904—05 sekä v. 1907 selvään ja peittelemättä oli asiasta mielipiteensä lausunut, niin ei niistä miljoonista olisi en ään tällä kertaa tulo- ja meno-arvion yhteydessä tarpeellista mitään mainita, vaan olisi keskustelussa kantamme ilmaistava ja varotettava hallitusta pysymään tulo- ja menoarvion rajoissa, mihin ei näitä miljoonia otettu. Ryhmän kannan tässä kohden toi esille toveri V. Vuolijoki ja se kanta tuli myöskin eduskunnan päätökseksi.

Maatalousvaliokunta

sai vihdoin monen tuskan ja vaivan perästä uuden maanvuokralain hyväksytyksi ja se tuli eduskunnassakin loppuun käsitellyksi.

Sellaisena kuin se viimeinkin läpi saatiin, ei se läheskään vastannut niitä toiveita mitä köyhälistön taholta oli sen suhteen asetettu, ja vakavana nousikin jo kysymys, olisiko koko laki äänestettävä kumoon?

Mutta katsoen torppariväestön kurjaan asemaan tuntui uusi maanvuokralaki sellaisenakin niin suurelta parannukselta että ryhmällä ei ollut sydäntä sitä ehdottaa tapettavaksi, vaan laskettiin se läpi, ja olihan ryhmä koettanut puristaa sen mikä suinkin oli mahdollista, kunnollisen lain aikaansaamiseksi.

Kunnallisvaliokunta

myös sai valmiiksi mietinnön uudeksi kunnallisasetuksiksi, joka monien melkein ylivoimaisten ponnistusten jälkeen saatiin suuresta valiokunnastakin läpiajetuksi.

Tämä laki myös lopullisesti valmistui hyvin surkeassa kunnossa äänioikeusrajoituksineen ja lisävaltuustoineen; verotusyksikkö myöskin oli 300—500 markkaa; koossa olon aika lähenee loppuaan ja kaikki keinot oli jo käytetty, ja selvästi huomasi, että ellei sitä sinä istuntokautena saada läpi, niin aivan epätietoista on, saadaanko minkäänlaista kunnallisasetusta aivan läheisessä tulevaisuudessakaan, ja koska uusi asetus kuitenkin oli melkoinen parannus nykyiseen kunnallisasetukseen, niin päätti ryhmä ajaa sen läpi sellaisenaan.

Sitten eduskunnassa jotkut sosialidemokratit tekivät muutosehdotuksen äänioikeusrajoitusten poistamisesta, jolloin kuitenkin parikymmentä ryhmän jäsentä äänesti tätä muutosehdotusta vastaan koska, jos se olisi tullut hyväksytyksi, koko laki olisi sillä kertaa jäänyt. Ja niin

meni kuin menikin kunnallislaki läpi eduskunnan istunto-
kauden viimeisenä päivänä.

Laki- ja talousvaliokunta

käsitteli edelleenkin tielakia ja kyytilakia, joka viimeksi-
mainittu meni läpi ja jonka läpimenemistä sosialidemok-
ratit pitivät kunnallislain panttina.

Lakivaliokunnan

tärkein kysymys oli painolain laatiminen, joka kuitenkin
ei ehtinyt valmistua.

Talousvaliokunnassa

tuli loppuun käsitellyksi metsänsuojelulaki, jossa sociali-
demokratit ajoivat oman kantansa läpi. Tämä laki tulisi
suurimmalta osaltaan ehkäisemään nyt tapahtuvan ja niin
suurta taloudellista vahinkoa tuottavan metsänraiskauk-
sen. Lakia ei kuitenkaan eduskunta ehtinyt käsitellä.
Sen lisäksi valmistui laki vesijättömaiden muodosta-
misesta itsenäisiksi tiloiksi ja tukkiyhtiöiden maan-
ostojen rajottamista koskeva laki.

Sivistysvaliokunta

sai loppuun käsitellyksi oppivelvollisuuslain, mutta se ei eh-
tinyt läpi eduskunnassa. Sosialidemokratien ehdotukset eivät
kuitenkaan tulleet siinäkään hyväksytyksi, vaan liitettiin
ne vastalauseina mietintöön. Loppuun käsiteltiin useihin
sivistystarkoituksiin myönnetty apurahat ja „Kansan Näyt-
tämön" lisätty apuraha.

Työväenasiainvaliokunta

on ollut siinä asemassa että lukuunottamatta leipurilakia
ei mitään sieltä tullutta suuremmasta merkityksestä olevaa
esitystä tai mietintöä ole eduskunnassa valmistunut.

Valtiovarainvaliokunta

käsitteli tällä istuntokaudella valtion finanssikertomusta entistä suuremmalla huolella. Suurta merkitystä vailla ei myöskään ole verotusuudistusta koskeva anomusmietintö.

Pakottaakseen porvareita mahdollisimman suureen ja köyhällistöllekin edulliseen verotusreformiin, eivät sosialidemokratit valiokunnassa vaatineet täydellistä tulliverojen ja välillisten verojen poistamista, eikä suurin osa valiokunnan jäsenistä katsonut edulliseksi tupakkaveron tai monopolin käytäntöön ottamista; tällä osittaisella ohjelman tinkimisellä saivatkin puristettua nykyoloihin katsoen melkoisen suurta verotusreformia tarkoittavan mietinnön, jonka anomusmietinnön sitten kuitenkin eduskunnan porvarillinen enemmistö palautti valiokuntaan takasin, määräten supistettavaksi sen mitättömiinpä niin tuo pitkä mietintö supistettiin neljään sivuun joilla niilläkään ei mitään sanottu, ja niin ollen koko tinkiminen meni hukkaan.

Muiden kysymysten lisäksi teki ryhmä välikysymyksen kieltolaki-asian viivyttämisestä, joka välikysymys kuitenkin eduskunnan enemmistön taholta tapettiin valiokuntaan lähettämättä.

Muutamia kurinpitokysymyksiä myös sattui, mutta ne eivät antaneet kuitenkaan aihetta erityisen jyrkempiin toimenpiteisiin.

Vuoden 1909 ensimmäinen istuntokausi.

Neljännän kerran kokoontui ryhmä helmikuulla tänä vuonna.

Puhemieskysymys oli yhä riitakapulana, ja nyt päätti ryhmä ensi kerran, että on äänestettävä tyhjillä lipuilla, ensimmäiseksi puhemieheksi äänestettiin toveri Sirolaa, toista tyhjillä lipuilla. Alkuvalmistuksiin ryhdyttiin, ja uusi kieltolaki- sekä työttömyyttä koskeva välikysymys

päätettiin tehdä. Muuta eduskunta hajotettiin toisen kerran ennenkuin päästin edes alkuun.

Tällä kertaa hajotusta ei aiheuttanut mikään sosiaalidemokratien vastalause vaan puhemiehen vastauspuhe valtaistuinpuheeseen, jbnka puheen sisältö katsottiin Venäjällä uhmailuksi vebäläistä valtaa vastaan.

Vuoden 190!) toinen istuntokausi.

Ryhmä kokoontui pusien vaalien jälkeen entisestään yhtä lukuisampana. Kuitenkin oli yksi ryhmän jäsen, toveri Nuorteva, suljettu majesteettirikoksesta linnaan.

Alkuvalmistusten jälkeen tehtiin ryhmän puolelta alote Nuortevan vapauttamiseksi, joka alote porvarien ahtaan laintulkinnan johdosta ei johtanut toivottuihin tuloksiin.

Puhemiesvaaleissa päätti ryhmä äänestää tyhjillä lipuilla ja ensimmäiseksi varapuhemieheksi toveri Sirolaa ja toisessa varapuhemiesvaaleissa tyhjillä lipuilla. Päätös päätettiin pitää velvoittavana kaikkiin ryhmän jäseniin nähden; tätä päätöstä vastaan ilmoitti rikkoneensa toveri Leivo.

Heti alussa päätettiin että ryhmän puolelta tehtäviä aloitteita olisi vähennettävä ja tehtävä vain ainoastaan kaikkein tärkeimmät puolueohjelmaa koskevat aloitteet ja kohdistaa koko huomio muutamiin tärkeimpiin kysymyksiin, jotka voidaan esille saada. Kuitenkin myönnettiin yksityisille jäsenille oikeus tehdä omia aloitteita, jotka kuitenkin oli ryhmälle ilmoitettava, ja näytettävä.

Ensimmäisinä toimenpiteinä oli tehdä uusi välikysymys kieltolain hylkäämisen johdosta, johon välikysymykseen suomettarelainen hallitus ei edes vastannut.

Tämän istuntokauden ensimmäisen kuukauden tärkeimpiä toimia oli eduskunnan adressi. Yhteisen adressiehdotuksen hanke raukesi kohta alussa, porvarien taholta tehtiin kaksi, perustuslaillisten ja suometta-

relaisten adressiehdotukset. Sosialidemokratit tälläkään kertaa eivät tehneet omaa alotetta, vaan pidättivät itselleen vapauden perustuslakivaliokunnassa ja yleiskeskustelussa tuoda esille oman kantansa.

Nykyiseen valtiolliseen asemaan katsoen piti ryhmäkin toivottavana, että eduskunnassa syntyi yhteinen adressi; kuitenkin suomettarelaiset heti alussa näyttivät, etteivät he mihinkään kunnolliseen adressiin yhdy, vaan tekivät oman vastalauseen. Kuitenkin saivat sosialidemokratit valiokunnassa useita vaatimuksiaan adressiehdotukseen, josta syystä ja kun pidettiin tärkeänä, että adressin takana olisi mahdollisimman suuri enemmistö voidakseen paremmin vaikuttaa ulospäin, ei ryhmä päättänyt omaa vastalauseetta tehdä, vaan päätti ilmaista erinäisissä kohdin eriävän mielipiteensä; tätä päätöstä vastaan ilmottivat eriävän mielipiteensä toverit Boman, Partanen, Hämäläinen, Elooranta ja osittain Kuusinen. Äänestyksestä adressikysymyksessä kieltäytyi toverit Boman, Partanen ja Hämäläinen. Ryhmä lopullisessa käsittelyssäkin hyväksyi perustuslakivaliokunnan mietinnön.

Näin ovat sosialidemokratiset eduskuntaryhmät antaneet puoluekokoukselle ensimmäisen kertomuksensa. Opettelevaista, ehkäpä toisinaan hapuilevaa on sen toiminta ollut, mutta kaikissa kysymyksissä on sitä kuitenkin johtanut halu ja pyrkimys toimia köyhälistöluokan asian voittoon saattamiseksi.

Esityksiä puoluekokoukselle. III

Ehdotuksia ja vastaehdotuksia.

(Sulkumerkeissä olevat numerot merkitsevät ennen ilmestyneen „ *Alustuksia ja ehdotuksia* Suomen sosiaalidemokratisen puolueen edustajakokoukselle, joka pidetään Kotkassa 8—13 p:nä syyskuuta 1909" -nimisen julkaisun sivuja, joilla allamainitut ponnet perusteluineen*) ovat).

A. Puolueen menettelytapaa koskevia ehdotuksia.

1. *Kaapo Murros* ehdottaa (s. 1—5) puoluekokouksen hyväksyttäväksi seuraavaa:

Puoluekokous, jonka mielestä porvarillisten, tuotanto-lähteitten yksityisomistuksellista luonnetta tukevain lakien paikkailemisesta ei ole mitään hyötyä köyhälistön luokalle, ei katso niin sanotun parlamenttarismin ansaitsevan etusijaa puolueemme menettelytavassa vaan pitää välttämättömänä sen siirtämistä toisarvoiseksi asiaksi, niin että vaaleihin käydään ilman rahallisia uhrauksia vaativia toimenpiteitä ja että puolueen edustajat parlamenttissa edustavat vain sosialismia. Sitävastoin lausuu puoluekous mielipiteenään :

1) että puolueen kaikki käytettävissä olevat varat uh-

*) Perustelut on pöytäkirjan laajuuden vuoksi jätetty tästä kokouksesta pois, mikä on katsottu myöskin johdonmukaiseksi kokouksen päätöksen kanssa, että vasfedes alustuksista ei puoluetuomikunnan toimesta ollenkaan muuta julaista kuin ponnet.

rataan järjestämis- ja valistamistyöhön, niin että puolueosastoja saadaan maamme joka kolkkaan ja että valistajavoimia melkoisesti sekä parannetaan että lisätään;

2) että puolueosastot kaikkia mahdollisuuksia silmällä pitäen koettavat kukin kunnassaan vaikuttaa siihen suuntaan, että kunta saisi mahdollisimman suuren sananvallan kunnan piirissä harjoitettavassa tuotannossa ja kilpailemalla anastaisi yksityisiltä ne tuotantohaarat ja tuotantolähteet, joita se menestyksellä voi hoitaa;

3) että puolueen sanomalehdistö, syventääkseen yhteiskunnallista ja taloudellista ymmärrystä lukijakunnassaan, hankkisi palstoilleen sosialistista maailmankatsomusta useammaltakin puolen selventävää lukemista.

2. *Yrjö Sirola* ehdottaa (s. 84) seuraavia ponsia:

1. Vakuutettuna siitä, että luokkavastakohdat kapitalistisessa yhteiskunnassa yhä kärjistyvät, selittää puoluekokous, että Suomen köyhälistön on edelleen jyrkän luokkataistelun kautta valtiollisella alalla, eduskunnassa, ammatillisessa liikkeessä ja osuustoiminnassa pyrittävä varmistamaan työväenluokan jo saavuttamia oikeuksia, vapauksia ja etuja sekä niitä laajentamaan, niin että se mahdollisimman nopeasti tulisi kyllin tietoiseksi ja voimakkaaksi yhdessä muiden kapitalististen maiden työväenluokkain kanssa toteuttamaan sosialidemokratian vallankumouksellisen päämäärän, joka on kaiken sarron ja riistämisen lopettaminen.

2. Koska puolueen keskuudessa on ilmestynyt n. k. antiparlamentaarista käsitystä, joka pyrkii väheksymään yleisen äänioikeuden käytön ja eduskunnallisen toiminnan merkitystä työväenluokan valistamis- ja vahvistamisketnona, julistaa kokous — kansainvälisen sosialidemokratian kokemustenkin perustalla — tällaisen käsityksen työväen taistelulle turmiolliseksi ja kehottaa Suomen köyhälistöä tarmolla puolustamaan saavutettuja eduskunnallisia oikeuksia, yhä pyrkimään niiden laajentamiseen ja vaaleissa kokoomaan yhä mahtavampia joukkoja sosialidemokratian vaatimusten taa, sekä velvottaa eduskuntaryhmää entistä

suuremmalla voimalla ja selvyydellä edustamaan puolueemme periaatteita vasten kaikkia heikontamis- ja himmentämispyrkimyksiä.

3. Tälle pyrkimykselle n. k. pikkuparannusten kautta vahvistaa työväenluokan taistelutarmoa ei ole annettava sitä luokkavastakohtia hämmentävää merkitystä, kuin siten, unohtaen sosialidemokratian kumouksellinen periaate ja mukautuen nykyisiin oloihin, tyydyttäisi uudistuksiin porvarillisessa yhteiskunnassa, ja hylkää puoluekokous tällaisen n. k. revisionistisen käsityksen.

4. Mitä tulee kysymykseen Suomen suhteesta Venäjään, pysyy puolue jyrkästi vastarinnassa Venäjän hallituksen yrityksiä vastaan rajottaa Suomen valtiollista autonomiaa ja selittää puoluekokous, että sitä mukaa kuin taantumuksellinen sortovaltius mahdollisesti saa toteutuksi näitä pyrkimyksiään, myöskin meidän puolueemme taholta on lähestyttävä Venäjän, varsinkin kansainväliseen sosialistiseen työväenliittoon kuuluvia, vastustuspuolueita, kuitenkin aina säilyttäen puolueemme menettelytapoihin nähden itsemääräämisvalta. Puolueneuvoston on, jos kiireellinen menettelytavan muutos tulee tarpeelliseksi, kutsuttava koolle puoluekokous ja siihen saakka, tietoisena vastuunalaisuudestaan, määrättävä toimintatavat.

3. *Vera Ostroumoiv* ehdottaa (s. 88—92) päätettäväksi:

että puoluekokous katsoo nykyhetken vaativan puolueen tärkeimmäksi tehtäväksi Suomen autonomian puolustamisen ja laajentamisen kansanvaltaiseen suuntaan;

että tässä asiassa puolue antaa siveellisen kannatuksensa ja voi tilapäisesti yhtyä yhteistoimintaan kaikkien niiden ryhmien kanssa eduskunnassa ja tämän ulkopuolella, jotka toimivat saman tarkoituksen hyväksi, kuitenkin suostumatta pysyväisiin, puolueen itsenäisyyttä rajoittaviin liittoihin toisten puolueiden kanssa;

että puolue käyttää tässä taistelussa kaikkia käytettävissä olevia laillisia ja rauhallisia keinoja;

että puolue valtuuttaa puolue-toimikunnan tarvittaessa ryhtymään toimenpiteisiin jyrkempien keinojen käytäntöön ottamiseksi, joista toimenpiteistä p.-toimikunta on vastuun-alainen puoluekokoukselle ja samalla velvoittaa jokaisen puolueen jäsenen tässä asiassa ehdottomasti noudattamaan puolue-toimikunnan määräyksiä, kuten puoluekuri vaatii;

että Oulun puoluekokouksen päätös solidarisuudesta Venäjän vapausliikkeen kanssa pysytetään voimassa ja myös tehokkaammin toteutetaan;

että puheissa ja kirjoituksissa teroitetaan luokkataistelun välttämättömyyttä ei ainoastaan kotimaista porvariluokkaa vastaan, vaan myös rajantakaista, Venäjän hallituksen tukena olevaa virkamies- ja aatelistoluokkaa vastaan.

4. *E. Viinikainen* ehdottaa (s. 92—101):

että kokous tunnustaa eduskunnallisen toiminnan voimakkaaksi aseeksi köyhälistön luokkataistelussa sekä päättää,

että sosialidemokratinen puolue tarmokkaasti edelleen taistelee eduskunnallista taistelua sorrettujen vapauttamiseksi ja köyhälistön kohottamiseksi yhteiskunnallisessa suhteessa;

että äkkiarvaamattomissa tapauksissa on puolue-uuvosto ja -toimikunta oikeutettu päättämään menettelytavasta puolueen periaatteita vartenottamalla.

5. *Rovaniemen sos.-dem. kunnallisjärjestö* ehdottaa (s. 101) hyväksyttäväksi seuraavan ponnen:

puolueen on vastaisuudessa oltava kokonaan erillään porvarillisista, vieläpä Venäjältä tulevaa taantumustakin vastaan taisteltaessa, sillä suurlakon aikainen kokemus osoittaa, että yhteistoiminnassa heidän kanssaan avustamme vain heitä ja he ovat heti vaaran ohimentyä valmiit meidät pettämään. Myöskin he menettelyissään tavallisesti turvautuvat väkivaltaisiin keinoihin, jotka ovat vastaisia sosialismin rauhalliselle kehitystyölle.

6. *J. Kujala* ehdottaa (s. 102—103) seuraavia ponsia:

että sosialidemokratinen puolue — niin kauvan kun äänioikeusolot säilyvät nykyisellään — ottaa osaa eduskuntatyöhön niin voimakkaasti ja laajaperäisesti kuin mahdollista, pitäen kuitenkin kiinni sosialidemokratisen luokkataistelun periaatteesta;

että vaaliagitatsionissa ei unohdeta selvittää sosialidemokratian pääpyrkimystä ja eduskuntatyön merkitystä oikeassa valossaan sosialidemokratisen maailmankatsomuksen pohjalla.

B. Järjestösääntöjen muutoksia ja lisäyksiä koskevia ehdotuksia.

7. *Järjestösääntöjen muutoksia ja lisäyksiä tarkoittavia ehdotuksia* olivat tehneet:

Puoluetoimikunnan asettama komitea esitti (siv. 5—14) kokonaisen ehdotuksen uusiksi järjestösäännöiksi.

Turun eteläisen ja Hämeen pohjoisen vaalipiirin sosialidemokratiset piiritoimikunnat olivat (s. 103—111 ja s. 111—118) vastaehdotuksina esittäneet täydelliset ehdotukset uusiksi järjestösäännöiksi.

Reino Viherkoski ehdottaa (s. 14—15) erinäisiä määräyksiä edustajaehdokkaiden asettamisesta valtiopäivämiesvaaleissa, m. m. että äänestys ehdokkaista toimitetaan kansanäänestyksellä, johon jokainen 18 vuotinen sosialidemokratista aatetta ja puoluetta kannattava kansalainen saa ottaa osaa.

Puoluetoimikunta esittää (s. 15—17) vastaehdotuksena, että Viherkosken ehdotukset hylättäisi ja edustajaehdokkaiden asettamisen tapa edelleenkin jätettäisi piirijärjestöjen määrättäväksi.

Keuruun työväenyhdistys ehdottaa (s. 17), että puoluepäätöksellä vahvistettaisiin yhdenmukainen vaalijärjestelmä koko puoluetta varten, jossa otettaisi ainoastaan yksi ehdokas kunkin valitsijayhdistyksen listalle.

Puoluetoimikunta ehdottaa (s. 17—18) tähänkin esityk-

seen nähden, että ehdokkaiden asettaminen jätettäisi piirikokousten asiaksi.

Kaasmarkun työväenyhdistys ehdottaa (siv. 18) järjestösääntöihin määräystä: Ketään henkilöä ei saa mikään puolueen aliosasto asettaa ehdokkaaksi puolueen luottamustoimiin, ellei hän ole puolueen jäsen ja sellaisena ollut vähintään vuoden. Mutta tämä määräys ei ulotu järjestöihin, jotka ovat olemassa olleet vuotta lyhemmän ajan.

Puoluetoimikunta ehdottaa (s. 18—19), vastaesityksenä edelliselle, puoluekokouksen päätettäväksi:

että sosialidemokratisten puolueosastojen, puoluejärjestöjen ja puolueessa toimivien liikkeiden täytyy varsinaisina luotto- ja palvelushenkilöinä käyttää yksinomaan sosialidemokratiseen puolueeseen kuuluvia henkilöitä ja

että luottotoimia annettaissa harkittaisiin tarkoin, onko luottotoimen ehdokas sekä kykenevä että sopiva.

Evon työväenyhdistys esittää (s. 29) seuraavia kysymyksiä:

olisiko puolueeseen kuuluvain maalaisyhdistysten perustettava oma maajärjestö;

eikö olisi kansanvallan periaatteita noudattaen, annettava oikeus valtiollisissa asioissa ilman maksua määrätä ja ottaa osaa jokaisen sos.-dem. mielipiteen omaavan henkilön puolueen menettelytapaan?

Puoluetoimikunta ehdottaa (s. 29—30) edelliselle vastaehdotuksena, että kysymys ehdotetun maalaisjärjestön perustamisesta hylätään ja että myöskin ehdotus päätösvalan antamisesta puolueen asioissa järjestöihin kuulumattomille hylätään.

V. Lehokas tekee (s. 20—24) ehdotuksia, jotka tarkoittavat puolueen järjestömuotojen yksinkertaistuttamista.

Karkun sos.-dem. kunnallistoimikunta tekee (s. 27—28) erinäisiä ehdotuksia, jotka tarkoittavat puolueen pysyttämistä koossa, puoluetoimikunnan kokoonpanotapaa ja velvollisuuksia.

Puoluetoimikunta esittää (s. 28—29) vastaehdotuksena

edelliselle, että ehdotukset osaksi hyljättäisi, osaksi jätettäisi tarpeettomina huomioonottamatta, osaksi käsiteltäisi toisten esille tulevain asiain yhteydessä.

Vastaehdotuksia järjestösääntöjen erikoiskohtiin esittävät:

Vaasan läänin pohjoisen vaalipiirin piiriloimikunta (s. 118—119);

Helsingin sos.-dem. kunnallisjärjestö (s. 119—120);

Hermannin työväenyhdistys (s. 120);

Rovaniemen sos.-dem. kunnallisjärjestö (s. 121);

Kurun Parkkuun työväenyhdistys (s. 121) ja

J. Kujala (s. 121—123 olevan esityksensä eräissä kohdin).

8. *Verotuskysymystä tarkottavia* ehdotuksia olivat tehneet:

V. Lehokas esitti (s. 25—27) suunnitelman uudeksi puolueverojen kantotavaksi.

Nummelan työväenyhdistys „Elo“ ehdottaa (s. 27), että puoluevero olisi alennettava 50 pennistä 30 penniin jäsentä kohden vuodessa.

Karkun sos.-dem. kunnallistoimikunta ehdottaa (s. 27), että puolueen verotaakkaa olisi lievennettävä siten että puolue- ja piirivero olisi yhteensä vain yksi marka.

Evon työväenyhdistys esittää (s. 29) kysymyksen: Miten on järjestettävä puolueverotus, tuottaakseen jäsenille suhteellisesti yhtäläistä taloudellista etua.

Puoluetoimikunta esittää (s. 29—30) vastaehdotuksena edelliselle, otaksuen sen tarkottavan asteettain ylenevän verotuksen käytäntöön ottamista, että ehdotus, ottaa puolueverojen maksuissa käytäntöön asteettain ylenevä verotusmuoto, periaatteessa hyväksyttäisiin, mutta käytännöllisiin vaikeuksiin nähden toistaiseksi hyljättäisiin.

O. V. Karvonen ehdottaa (s. 58—61):

että puoluekokous ottaisi käytäntöön n. s. sanomalehtiveron, jonka jokainen puolueen jäsen suorittaisi piiri-

verojen yhteydessä piiritoimikunnalle, tämän jätettäväksi vaalipiirin puoluelehdille ;

että tuo vero määrättäisiin 50 penniksi jokaiselta täysinmaksaneelta puolueen jäseneltä kerta vuodessa maksettavana.

Vaasan pohjoisen vaalipiirin piiritoimikunta ehdottaa (s. 119), että puolueverot suoritettaisi piiritoimikunnan kautta.

J. Kujala ehdottaa (s. 121—122) että verot kantaisi aluejärjestön rahastonhoitaja edelleen tilitettäväksi ja että piirivero semmoisenaan lakkautettaisi.

C. Agitatsioonikysymykset.

9. *E. Viinikainen* ehdottaa (s. 44—46):

1:ksi, että lentävä kiihotus kokonaan — lukuunottamatta vaalikiihotusta — lakkautettaisi sekä että luentoja ja esitelmää järjestettäisi useampia päiviä kestäviksi kursseiksi;

2:ksi, että puolueagitatsionia harjoitettaisiin ainoastaan 7:nä kuukautena vuosittain syyskuusta aikain;

3:ksi, että puhujille suotaisiin niinä kuukausina, jolloin ei puolueagitatsioonaa harjoiteta, mahdollisuutta kehittää itseään sekä velvoitettaisi heidät valmistautumaan työhönsä, antamalla heille tilaisuus nauttia vakinaisia tulojaan;

4:ksi, että kunnollisten puhujien puutteen poistamiseksi puolue pestaisi ja ylläpitäisi puolueopistoa, johon kykenevät opettajat hankkisi ja työsuunnitelman valmistaishi puolueoimikunta sekä myöskin valvoisi opiston toimintaa;

5:ksi, että tarkempi valvonta puhujien suhteen aikaan saataisiin, on heiltä ennen toimeen hyväksymistä vaadittava kelpoisuustodistus puolueoimikunnalta, piiritoimikunnalta tai puolueopiston johtajalta sekä että ne, jotka ovat oikeutettuja todistuksia antamaan, ennen sen antoa, velvoitettaishi hakijalta taitonäytteen vaatimaan.

10. *Kaskisten työväenyhdistys* ehdottaa (s. 46), että puoluekokous ryhtyisi kaikilla käytettävissä olevilla keinoilla tarpeellisiin toimenpiteisiin etelä-Pohjanmaan herätystyön suhteen.

11. *Puoluetoimikunta* esittää (s. 46) vastaehdotuksena edelliselle puoluekokouksen hyväksyttäväksi seuraavaa:

Puoluekokous kyllä tietää, että sosialidemokratiset käsitteet maamme työväen keskuudessa, varsinkin sen ruotsalaisen väestön piireissä ovat sängen puutteelliset ja myös, että se herätystyö mitä tähän asti on voitu tehdä yllämainituissa joukoissa, ei läheskään vastaa tarkoitustaan eikä ole riittävä.

Mutta, koska herätystyön järjestäminen on ollut ja edelleen tulee olemaan piiritoimikuntain huolena, ei puoluekokous katso olevan syytä kiinnittää huomiota tähän anomukseen erityisesti, vaan kehoittaa asianomaista piiritoimikuntaa ryhtymään sen johdosta toimenpiteisiin ja tarvittaissa kääntymään puoluepuolesta puoleen lisävarainanomuksella. Kun kysymyksessä on myös ruotsinkielisen väestön herättäminen olisi piiritoimikunnan oltava vuorovaikutuksessa myöskin Suomen ruotsalaisen työväenliiton kanssa.

12. *Suomen ruotsalaisen työväenliiton hallinto* ehdottaa (s. 47—48):

että puoluetoimikunnan tehtäväksi annetaan niin pian kuin se käy mahdolliseksi ottaa puolueen palvelukseen vakinaisesti palkattu luottamusmies ruotsalaista työväenliikettä varten.

13. *J. Kujala* esittää (s. 122) että piiriagitatsioni lakautetaan, että järjestettäisi pienempiä 3—4 kuntaa käsiteltäviä agitatsioniipiirejä, joiden hyväksi nykyiset piiriverot tulisivat sekä että puolue palkkaisi yleisagitaattoreita jotka agitatsionin ohessa tarkastelisivat ja valvoisivat toimintaa puolueessa, antaisivat ohjeita y. m.

D. Nuorisoliittoasia.

14. *Väinö Vankkoja* ehdottaa (s. 70—73) puoluekokouksen hyväksyttäväksi seuraavat ponnet:

Koska sosialidemokratinen nuorisoliike ei puolueen avutta voi toimia tarpeeksi pontevasti eikä levitä niin laajalle ja vapaasti kuin olisi suotava ja koska sen vastustaminen on katsottava turmiolliseksi itse sosialidemokratismille liikkeelle, sekä siihen nähden, että sos.-dem. nuorisoliitto ei voisi vaurioita kärsimättä kantaa sitä verotaakan lisäystä, joka sen puolueeseen liittymisestä seuraisi, päättää kokous:

1:ksi) että sosialidemokratisen nuorisoliiton on sallittava olla ulkopuolella puolueen;

2:ksi) että puolue seuraavaan puoluekokoukseen asti myöntää sos.-dem. nuorisoliitolle vuosittain 1,500 markkaa agitaattorin palkkaamista varten;

3:ksi) että muutamissa osissa maata esiintynyt nuorisosastojen vastustaminen on ehdottomasti lopetettava turmiollisena koko sos.-dem. liikkeelle;

4:ksi) että joka paikassa, missä se suinkin käy laatuun, on perustettava nuorisosastoja puoluejärjestöjen avustuksella;

5:ksi) että piiriagitaattorien on silloin tällöin matkoiltaan pidettävä nuorisosiasta esitelmiä ja perustettava sosialidemokratisia nuorisosastoja.

15. *J. Kujala* ehdottaa (s. 122) määräystä: Sos.-dem. nuorisoliitto liityköön liittona puolueeseen ja suorittakoon jäsenten maksukykyä silmällä pitäen määrätyn vuosiveron.

E. Puolueohjelmakysymykset.

16. *E. Viinikainen* ehdottaa (s. 30—31), että asetetaisi komitea puolueohjelmaa tarkistamaan.

17. *O. V. Kuusinen* ehdottaa (s. 33—35) että puoluekokous päättäisi asettaa komitean tarkastamaan puo-

lueemme sekä periaatteellista että lähintä ohjelmaa, ja ajoissa ennen seuraavaa puoluekokousta julkaisemaan tarkastuksensa tulokset ja mahdolliset muutosehdotuksensa.

18. *O. V. Kuusinen* ehdottaa (s. 35—40) edellisen ehdotuksen lisäksi puoluekokouksen hyväksyttäväksi seuraavan lausunnon, jota myöskin puolueenvosto on yhtynyt kannattamaan:

Koska puolueen sekä periaatteellinen ohjelma siltä osaltaan, joka koskee maatalouskysymystä, että maatalousohjelman käytännölliset uudistusvaatimukset on huomattu olevan kaikin puolin enemmän harkinnan, tutkimuksen ja keskustelun tarpeessa, katsoo puoluekokous tarpeelliseksi,

että maatalousohjelma otetaan hetimiten perinpohjaisen valmistavan tarkastelun alaiseksi,

sekä selittää;

että siihen saakka, kunnes uusi puoluekokous on maatalous- ja maalaistyöväen kysymyksessä kantansa määrännyt, ei puolue ole ehdottomasti sidottu Forssan eikä Oulun kokousten hyväksymäin maatalousohjelmoin vaatimuksiin;

mutta siitä huolimatta sos.-dem. puolue tulee periaatteidensa mukaisesti nyt kuten aina nykyajan yhteiskunnallisessa luokkataistelussa voimainsa takaa ajamaan ja puolustamaan maalaistyöväen etuja, sekä, ollen kaikkien kapitalismin sörtämain auttajana, taistelemaan saavuttaakseen myös talonpojille ja kaikelle maaseudun työtätekeväille kansalle edullisia uudistuksia, sikäli kuin ne vaan ovat edistyksellisiä ja työväenluokan etujen mukaisia.

19. *Gerbyn ruotsalainen työväenyhdistys* ehdottaa (s. 31—32), että puolueohjelman 9:s kohta muutettaisi näin kuuluvaksi: Sotalaitos on poistettava ja sen sijaan perustettava kansainvälisiä sovinto-oikeuksia.

20. *Sos.-dem. nuorisoklubi „Facklan“* ehdottaa (s. 33), että edellisessä ehdotuksessa mainittu puolueohjelman kohta muutettaisi seuraavaksi: Suoranainen taistelu militarismia vastaan, missä muodossa se sitten esiintyneekin.

21. *Vera Ostroumoiv* esittää (s. 128—129) vastaehdotuksena molemmille edellisille, että puolueohjelman 9:n kohdan sisältö pysytetään muuttumattomana, mikäli se koskee kansanpuolustusta.

22. *Sos.-dem. nuorisoklubi „Facklan“* ehdottaa (s. 32—33):

1) että 8:s kohta luvussa „Työväensuojelusta koskevia lakimääräyksiä“ muutettaisi seuraavaksi: Työväensuojelusta koskevien määräysten tarkan valvonnan tähden tulee ammattien tarkastus jättää Ammattijärjestölle, joka vuorostaan on oikeutettu asianomaisten ammattiliittojen keskuudesta valitsemaan riittävän luvun ammattien tarkastajoina ammatin laadun mukaan;

2) että 5:s kohta luvussa „Yleisiä vaatimuksia“, jossa on lause: „Uskonto on julistettava yksityisasiaksi“, muutetaan kuuluvaksi: Suoranainen taistelu kaikkea uskontohumpuukia vastaan;

3) että 5:s kohta luvussa „Maatalousohjelma“, jossa puhutaan maan *luovuttamisesta* irtolaisväestölle tai osuuskunnille muutetaan seuraavaksi: Maa-alueet, jotka kuuluvat valtiolle tai jotka pakkoluovutetaan, ovat vuokrattavat irtolaisväestölle tai sellaisille osuuskunnille, joiden jäsenet itse viljelevät maata;

4) että tehtäisi seuraava lisäys 6:nteen kohtaan luvussa „Yleisiä vaatimuksia“:—————On velvollinen ilmoittamaan veronalaisen omaisuutensa valtion ollessa oikeutettu sen ensi kädessä lunastamaan.

23. *Vera Ostroumou* esittää (s. 126—128) vastaehdotuksena, että puolueohjelman 5:s kohta pysytetään muuttumattomana.

24. *Jukka Pohjola* ehdottaa (s. 40—44), että puoluekokous, käsitellessään toimenpiteitä maan hankkimiseksi tilattomalle väestölle, ottaisi huomioon seuraavat ehdotukset:

Maanomistajat, sekä yksityiset että yhtiöt, ovat velvoitettavat vuokraamaan viljelyskelpoiset viljelemättömät

maansa viljelyshaluisten tilattomain viljeltäväksi korkeintaan 6 ja pohjois-Suomessa korkeintaan 12 hehtaarin suuruisissa alueissa ruokakuntaa kohti.

Tästä velvollisuudesta olkoot kuitenkin vapaat ne maanomistajat, jotka omistavat yhteensä viljeltyä ja viljelyskelpoista viljelemätöntä maata korkeintaan 20 ja pohjois-Suomessa korkeintaan 30 hehtaaria.

Maanomistajalle suoritettava vero tilattomalle luovutetusta maasta on määrättävä korkeintaan 10:ksi markaksi hehtaarilta.

Valtion on tehokkaasti avustettava uutisasutusta myöntämällä tilattomille mahdollisimman edullisia lainoja.

25. *Vera Ostroumoiv* ehdottaa (s. 123—126) puolueohjelmaan lähimpien vaatimusten ensimmäiseksi otettavaksi seuraavan vaatimuksen: Suomen valtio-oikeudellinen asema, Venäjään erottamattomasti yhdistettynä mutta sisällisesti itsenäisenä valtiona, on turvattava.

26. *E. Viinikainen* esittää (s. 100—101):

että vaaliohjelma kokonaan poistettaisiin ja puoluekokous aina erikseen päättäisi, mitä asioita kunakin lain-säädäntökautena kulloinkin etualalle asetettaisiin.

F. Puoluelehtiä koskevat ehdotukset.

27. *Viipurin kunnallisjärjestö* ehdottaa (s. 53—55):

että Oulun kokouksen päätös sanomalehtimiesten kirjoitusvapaudesta tulkitaan siten, että porvarillisilla sanomalehdillä tarkoitetaan ainoastaan määrättyjen porvaripuolueiden varsinaisia äänenkannattajia.

28. *Vera Ostroumoiv* ehdottaa (s. 129—130) edellisen ehdotuksen lisäksi, että Oulun kokouksen päätös tulkittaisiin niin, että varsinaisella toimitustyöllä tarkoitetaan ainoastaan porvarillismielisten artikkelien kirjoittamista.

29. *K. H. Viik* ja *I. Hörhammer* ehdottavat (s. 55—57), että ilmeisiä humpuuki-ilmoituksia ei vasfedes saa ottaa puolueen sanomalehtiin.

30. *Pohjanmaan Työväen Osuuskirjapainon* puolesta ehdottivat J. Hätälä ja J. Ekstedt (s. 61—62):

että sos.-dem. puolueen puoluekokous lausuisi ohjeena puolue toimikunnalle

että sillä olevien kirjapainotöiden suoritus jaettaisiin tasan kaikkien puoluelehtien kirjapainojen tehtäväksi, niin että jokainen niistä tulisi tässä suhteessa nauttimaan samallaisia etuja.

G. Muita ehdotuksia.

Työväensihteeristö.

31. *E. Haapalainen* ehdottaa (s. 51—53), että pontevasti ryhdyttäisi toteuttamaan työväensihteeristön perustamista.

Työväensuojelulakiasia.

32. Ehdotetaan (s. 78—82), että puoluekokous hyväksyisi seuraavan lausunnon:

Suomen Eduskunnassa nykyisellä lainsäädäntökäudellä käsiteltävänä olevan työväensuojelulakiasian johdosta lausuu edustajakokous:

että nykyään voimassaolevan häpeällisen ja ainoastaan työväen riistäjiä hyödyttävän työväensuojelulainsäädännön tehokas uudistaminen on vihdoinkin suoritettava ja uusi laki näillä valtiopäivillä ehdottomasti päätettävä:

tähän tarkotukseen on kuitenkin porvaripuolueiden kokoomussenaatin laatima häikäilemättömän vanhoillinen ehdotus kerrassaan kelvoton, eivätkä työväen edustajat valtiopäivillä saa sitä korjaamattomana laskea laiksi, sillä sellainen uudistus ei merkitseisi muuta kuin nykyisen lain salliman riistäjien mielivallan silittämistä ja kavalaa peittelemistä;

myöskin tunnetuksi tullut työväenasiainvaliokunnan enemmistön suunnittelema lainluonnos on aivan vaillinainen korjaus senaatin esityksestä ja pääkohdissaan sekin vanhoillinen sekä selvästi epäinhimillistä työntekijäin räökkäämistä sallivaksi tarkotettu;

jonka tähden kokous nyt vielä ennen asian ratkaisua muistuttaa porvarillisille kansanedustajille, että Suomen koko valistunut työväki tämän uudistuksen pääkohtiin nähdessä jyrkästi vaatii

1:ksi, että täysikäisten työläisten työpäivän pituus on säädettävä enintään 8 tunniksi; ylityötä, josta aina on maksettava 50 prosentilla korotettu palkka, voidaan sallia ainoastaan välttämättömissä poikkeustapauksissa eikä milloinkaan enempää kuin yhteensä 120 tuntia vuodessa;

2:ksi, alle 15 vuoden ikäisiä lapsia on kokonaan kiellettävä käyttämästä ansiotyöhön, ja alle 17 vuoden ikäisiä sallittava käyttää korkeintaan 5 tuntia päivässä;

3:nneksi, yötyö on poistettava niin tyyten, että alle 19 vuoden ikäisiä työntekijöitä ei koskaan saa käyttää työhön jälkeen klo 7 ill. eikä ennen klo 7 aam., ja täysikäisiäkin ainoastaan silloin klo 10:een asti illalla, kun työ on jaettu kahteen enintään 8-tuntiseen vuoroon; sellaisissa poikkeustapauksissa, jolloin työn teknillinen laatu välttämättä vaatii työntekoa myöhemmin yöllä, olkoon siihen lupa käyttää ainoastaan täysikäisiä miehiä, joille silloin on maksettava vähintään 50 prosentilla korotettu palkka ja annettava seuraava päivä kokonaan vapaata;

4:ksi, synnyttävälle naistryöntekijöille on määrättävä vapaa-aikaa synnytyksen edellä ja jälkeen yhteensä 12 viikkoa ja siltä ajalta heille suoritettava täysi palkka;

5:ksi, kaikille työntekijöille on säädettävä vähintään 40 tunnin yhtämittäinen sunnuntailepo viikossa; milloin välttämättä tarvitaan jotain työtä sunnuntainakin, on siitä maksettava vähintään kaksinkertainen palkka ja korvattava yhtä pitkällä viikkolevolla muuna aikana viikossa;

6:ksi, nämä suojelumääräykset ja koko laki ovat ulo-

tettavat koskemaan kaikkia liikeyrityksiä, -laitoksia ja ammatteja, joissa vaan palkkatyöväkeä käytetään; kuitenkin niin, että maatyöläisten normaali-työpäivä voidaan, työntekijäin suostumuksella, järjestää 5 kesä-kuukauden ajalla 10-tuntiseksi, jos se 7 talvikuukautena ei ole pitempi kuin 7-tuntinen;

7:ksi, kaikkien tärkeämpäin suojelumääräysten rikkomisesta määrättäköön rangaistukseksi 50—2,000 mk. sakkoa, ja vankeutta, jos rikos uudistuu kahden vuoden sisällä.

Työttömyyskysymys.

33. *Tyko Varto* ehdottaa (s. 73—76):

että puoluekokous päättää puolueemme taholta ryhdyttäväksi entistä pontevampiin toimiin työttömyyden poistamiseksi ja sentähden velvoittaa:

1:ksi: puolueuuvoston ja puoluetoimikunnan, yhdessä sosialidemokratisen eduskuntaryhmän kanssa, harkitsemaan keinoja viljelyspakon aikaansaamiseksi mahdollisimman pian sekä suurempain työpalkkain avaamiseksi valtion toimesta jo ensi talven ajalla eri osiin maattamme;

2:ksi: puoluejärjestöt, kunkin paikkakunnallaan toimimaan 1 päivä marraskuuta suuria mielenosotuksia kulkueineen, lippuineen ja puheineen, joissa yleisenä vaatimuksena olisi: „maata ja ruokaa maattomille“.

että puoluekokous harkitsisi, ja sen hyväksi nähtyään, julistaisi edellä ehdotetun mielenosotuspäivän puoluejäsenten työstä vapaana vietettäväksi;

että puoluekokous harkitsisi, josko tällaisia työttömyysmielenosoituksia vuosittain vielä vastaisuudessakin pannaan toimeen.

Mielenosotusmerkit.

34. Puoluetoimikunta ehdottaa (s. 62—64):

että puoluekokous antaa puoluetoimikunnan tehtäväksi valmistuttaa vapunpäiväksi taiteellisesti tehtyjä ja kestä-

viä mielenosotusmerkkejä, joista ostajille voi olla jonkun verran käyttöarvoa;

että puoluetoimikunta järjestää mielenosotusmerkkien myymisen niin, että niitä saa ostaa ainoastaan käteismaksulla sekä jälkivaatimuksella ja että puoluetoimikunta lunastaa myymättömät merkit, jotka sille palautetaan toukokuun 15 päivään mennessä; ja

että puolueeneuvosto päättää kunakin vuonna mielenosoitusmerkeistä saatujen voittovarojen jakamisesta ja mihin tarkoituksiin niitä käytetään, sekä

että puoluekokous selittää vappu-mielenosotusmerkkien kustantamisen ja myymisen yksinomaan puoluetoimikunnan oikeudeksi.

35. *M. Paasivuori* ja *I. Hörhammer* ehdottavat (s. 64):

että puoluekokous päättäisi, että mielenosotusmerkkien myymisestä tullut voitto jaettaisiin niin, että Yo tulisi puoluetoimikunnalle, Ys ammattijärjestön toimikunnalle ja Ys vaalipiiritoimikunnalle jaettavaksi näiden kesken niissä myytyjen mielenosotusmerkkien mukaan.

Raittiuskysymys.

36. *A. Kuhanen* ehdottaa (s. 76—77) hyväksyttäväksi seuraavan ponnen: Puoluekokous lausuu sen vakavan toivomuksen, että puolueen jäsenet yleensä noudattavat raittiutta ja että puolueen luottamustoimia täytettäissä on valittavalta henkilöltä vaadittava ehdotonta raittiutta.

37. *J. Kujala* ehdottaa (s. 122) seuraavaa: Erinäisiä sos.-dem. raittiusjärjestöjä älköön perustettako sillä raittius-harrastus on ilman muuta sosialidemokratisten järjestöjen ja yksilöjen velvollisuus.

38. *Karkun sosialidemokratinen kunnallistoimikunta* ehdottaa (s. 28) päätöslauselmaa: On ehdottomasti vaadittava raittiutta kaikilta puoluetoimikunnan jäseniltä ja erit-täinkin virkailijoilta.

Puolueen rahavarojen hoito.

39. *Puolueneuvoston asettama komitea* ehdottaa (s. 82—84) seuraavaa ohjesääntöä noudatettavaksi puolueen rahavarojen hoidossa:

1 §. Puolueen rahastonhoitajan ottaa toimeensa ja erottaa Puoluetoimikunta. Jos toimikunnan jäsenissä on henkilö, jonka toimikunta voi hyväksyä rahastonhoitajaksi, niin valitaan toimikunnasta. Jos rahastonhoitaja on ulkopuolelta toimikuntaa valittu, niin on hänellä läsnä-olo ja puheoikeus vaan ei päätösvaltaa toimikunnan kokouksissa. Näin valitun rahastonhoitajan toimista on puoluetoimikunta henkilökohtaisesti vastuunalainen.

2 §. Rahastonhoitajan on toimeen astuessaan annettava vähintään viiden tuhannen (5,000) Smk. takaus.

3 §. Puoluetoimikunta ottaa rahastonhoitajan esityksestä hänelle mahdollisesti tarvittavat apulaiset.

4 §. Puoluetoimikunta valvoo, ettei rahastonhoitaja tarpeettomasti pidä rahavaroja luonaan, vaan toimittaa ne, jos niitä karttuu yli viiden sadan (500) Smk., pankkiin talletettavaksi. Pankissa säilytettäviä varoja ei saa ulos muuten kuin rahastonhoitajan ja vähintään yhden puoluetoimikunnan sen määräämän jäsenen allekirjoituksella. Puoluetoimikunta määrää lähemmin missä pankissa ja millä tilillä rahoja säilytetään.

Puoluetoimikunta päättää millä tavalla peritään postista kaikki puolueelle tulevat sisäänkirjotetut ja vakuutetut kirjeet ja muut arvolähetykset.

5 §. Puoluetoimikunta valvoo, että rahastonhoitaja aina kuukausittain tekee luettelon saapuneista varoista ja julkaisee sen luettelon puolueen pää-äänenkannattajassa järjestäen tilittäneet yhdistykset vaalipiirittäin. Näin järjestetystä saapuneiden varojen julkaisusta on jokaisen piirin puoluelehden ensi tilassa julkaistava piiriinsä kuuluvain yhdistysten tilitykset. Tällaisen tilitysjulkaisun lopussa on kaikissa lehdissä huomautettava, että puuttuvista tilite-

tyistä eristä on heti puoluetoimikunnalle ilmoitettava ja ilmoitukset lähetettävä puoluetoimikunnan puheenjohtajalle. Puolueverotilit ovat ehdottomasti aina näin julkaisutavat, kirjallisuus- y. m. maksujen tilityksessä voi puoluetoimikunta, jos pakottavia syitä ilmaantuu, myöntää poikkeuksia tästä tavasta.

6 §. Puoluetoimikunta veloitetaan säännöllisesti kuukausittain toimittamaan tai toimituttamaan tarkastus varojen hoidossa.

7 §. Rahastonhoitaja valvoo, että yhdistykset ja osatot suorittavat puolueveronsa säännöllisesti ja viimeistään kolmen kuukauden aikana sen jälkeen kuin verot ovat langenneet maksettaviksi ja muistuttaa laimiin lyöneitä viipymättä tämän kolmen kuukauden kuluttua.

8 §. Rahastonhoitajan on pidettävä ainakin seuraavia kirjoja: kassakirjaa, memoriaalia, tavarakirjaa, inventaariota ja pääkirjaa ja tehtävä tilinpäätös kalenterivuositain.

9 §. Rahastonhoitajan on vuosineljänneksittäin ja vaadittaessa useamminkin annettava toimikunnalle ote kassatilitistä, jossa näkyy puolueen tulot ja menot kuluneelta ajalta.

10 §. Rahastonhoitajan on kahdesti vuodessa laadittava puoluetoimikunnalle menoarvio, joka sen jälkeen kun se on tarkastettu esitetään puolueuuevostolle.

11 §. Puoluetoimikunta valvoo rahastonhoitajan toimintaa parhaansa mukaan, antaa lähempiä ohjeita, ja on rahastonhoitajan täytettävä toimikunnan määräykset mikäli ne koskevat kirjanpitoa, tilitystä ja varojen hoitoa.

12 §. Puoluetoimikunnalla on oikeus käyttää jos tarpeelliseksi näkee vuosittain puolueen varoja korkeintaan kaksisataa (200) Smk. tilintarkastuksesta johtuviin menoihin.

Pöytäkirja

Ensimmäisen kokouspäivä.

Keskiviikkona 8 p:nä syyskuuta.

Aamupäivän istunto.

Kello puoli 10 aikaan aamupäivällä alkoi Kotkan työväenyhdistyksen avara sali, joka köynnöksillä ja lipuilla oli aistikkaasti koristettu, täyttyä Suomen sosialidemokratian puolueen 6:n edustajakokouksen osanottajista, joiden valtuudet sitä ennen oli puoluetuomikunnan toimesta asianmukaisesti tarkastettu.

Kokous aloitettiin yhteisesti laulamalla „Internationale”.

Paikkakuntalaisten puolesta tervehti kokousta toveri *F. E. Kellosalmi* seuraavaan tapaan:

Arvoisat Suomen sosialidemokratian puolueen edustajat ja puoluetoverit!

Monien ja suurimerkityksellisten vaiheiden varrella on meidän puoluetuomintamme kulkenut senjälkeen kuin viimeksi Oulussa oltiin koolla, mutta ne ääriviivat ja menettelytavat, jotka siellä vastaisuutta varten järjestettiin, ovat olleet verrattain oikeaan osattu ja sellaisina pitäneet paikkansa. Nyt taaskin meiltä täällä vaaditaan tässä suhteessa sangen tarkkaa kaukonäköisyyttä määritelläksemme vielä ehkä voimakkaampia ja monimutkaisempia tapauksia varten menettelytapamme ja ratkaistaksemme monia muita tärkeitä kysymyksiä, mitkä tälle kokoukselle ovat joutuneet. Katson paikkakuntalaisten puolesta tämän

kokouksen tulevan ehkä merkityksellisemmäksi tähän saakka pidetyistä. Kotkalaiset ja koko Kymnlaakson työläiset tuntevat iloa sen vuoksi, että tämä paikkakunta lähinnä saa elävästi seurata ja nähdä sen toiminnan, jonka Te tulette näiden asioiden hyväksi täällä rakentamaan. Pyydän Teidät lausua sydämmellisesti tervetulleiksi, toivoen, että voimakkaasti ja kestävästi jaksatte suorittaa sen työn joka teille on täällä uskottu.

Puoluetolimikunnan puolesta avasi sen puheenjohtaja *Matti Paasivuori* kokouksen lausuen:

Arvoisat sosialidemokratisen puolueen edustajat ja kutsuvieraat!

Sosialidemokratisen puoluetolimikunnan puolesta pyydän lausua teidät tervetulleiksi tähän kokoukseen. Kolmen vuotta sitte olivat puolueemme edustajat koolla Oulussa, jossa silloin suunniteltiin niitä taistelutapoja, joita puolueemme aikoi silloin ryhtyä seuraamaan. Oulussa myöskin ensi kerran valmistettiin puolueellemme vaali-ohjelma. Aika, silloin kuin oltiin Oulussa, oli monessa suhteessa toisenlainen kuin nykyinen. Moni asia näytti silloin muodostuvan toisenlaiseksi kuin mitä todellisuus sitte on osottanut. Etenkin valtiollinen asema näytti silloin paljon valoisammalta ja toivorikkaammalta kuin mitä se nykyään näyttää. On hyvin tärkeätä mieltää tässä kokouksessa, mikä menettelytapa lähimmässä tulevaisuudessa olisi puolueelle edullisinta. Tällä välillä on puolueemme saanut olla jo kolme kertaa vaalitaistelussa, tämäkin osottaa, miten epävarmoissa ja rauhottomissa oloissa meillä on tämän kolmen vuoden aikana eletty ja toimittu. Puolueen sisällä on myöskin tapahtunut asioita, joista on ollut paljon puheenaihetta, puhumista sekä kirjottamista. — Tässä kokouksessa tullaan tekemään tärkeitä päätöksiä sekä puolueen sisällisistä asioista, että myöskin menettelytavasta, jota puolue lähimmässä tulevaisuudessa tulee noudattamaan. Toivon, että tässä kokouksessa onnistu-

taan tekemään hyvin harkittuja, viisaita päätöksiä, joista tulisi olemaan hyötyä ja etua köyhälistön asialle.

Näillä muutamilla sanoilla pyydän lausua kaikki edustajat sekä puolueen jäsenet tähän kokoukseen tervetulleiksi.

Kokouksen alkutoimet.

Puheenjohtajat. Puoluetoimikunnan ehdotuksen mukaan päätettiin kokoukselle valita 4 puheenjohtajaa. Puoluetoimikunnan ehdokkaat olivat: M. Paasivuori, A. B. Mäkelä, O. Tokoi ja D. Eskelinen.

D. Eskelisen tilalle ehdotettiin F. E. Kellosalmea.

F. E. Kellosalmi huomautti, ettei hän ole täysin valtuutettu edustaja ja pyysi senvuoksi jäädä huomioonottamatta, ehdottaen yhdeksi puheenjohtajaksi V. Heimosen.

D. Eskelinen pyysi niinkään jäädä huomioonottamatta, minkä pyynnön kokous hyväksyikin. Sitävastoin ei kokous hyväksynyt *A. B. Mäkelän* samanlaista pyyntöä.

Puheenjohtajiksi tulivat valituiksi *M. Paasivuori* ja *A. B. Mäkelä* Helsingistä, *O. Tokoi* Kannuksesta sekä *F. E. Kellosalmi* Kotkasta, joka hänen ja Heimosen välillä äänestettäessä sai enimmän ääniä, nim. 93, Heimonen sai 18.

Sihteerit. Puoluetoimikunnan ehdotuksen mukaan päätettiin valita 5 sihteeriä ja 1 pikakirjoittaja. Yksimielisesti hyväksyttiin sihteerin toimiin: *Wainö Jokinen* Hämeenlinnasta, *Anton Huotari* Tampereelta, *Josua Järvinen* Helsingistä, *Otto Piisinen* Kuopiosta ja *Jukka Pohjola* Tampereelta, pikakirjoittajaksi *Mauno Puputti* Helsingistä.

Järjestävä valiokunta asetettiin järjestösääntöjen mukaisesti. Valiokuntaan kuuluvat itseoikeutettuina jäseninä kokoukseen *puheenjohtajat*, *sihteerit*, *puoluesihteeri* ja *puolueen rahastonhoitaja* sekä lisäksi 4 kokouksen valitsemaa jäsentä. Useampien ehdokkaiden välillä äänestettyä

tulivat toimikuntaan enimmäen ääniä saaneina: *S. Mäkelä, H. Ahmala, Anton Aaltonen ja T. Tyttö.*

Tulkinta. Yksimielisesti hyväksyttiin puoluetoimikunnan ehdotus, että ruotsinkieliset lausunnot, mikäli ne sisältävät jotakin uutta, tulkitaan suomeksi.

Porvarilliset sanomalehdet. Annettiin järjestävän valiokunnan tehtäväksi valmistaa kokoukselle ehdotus porvarillisten sanomalehtien kirjeenvaihtajien läsnäolo-oikeudesta.

Tervehdys venäläisiltä tovereilta.

Kokoukselle oli saapunut ja suomennettuna luettiin seuraavan sisältöinen sähkösanoma:

„Fontenay aux Rosen 8. IX. 09.

Sosialidemokratinen kongressi.

Kotka.

Sydämmelliset tervehdyksemme veljespuolueellemme, lämpimät onnittelumme menestyäkseen taistelussanne porvaristoa ja tsarismia vastaan. Eläköön kansainvälinen sosialismi!

Venäjän sosialidemokratisen puolueen keskuskomitean ulkomaalainen toimisto".

Kokouksen jäsenet kohottivat seisaalleen nousten kolmikertaisen eläköön-huudon Venäjän sosialidemokratiale.

Tämän jälkeen keskeytettiin kokous k:lo 12:en asti, jotta valmistettaisi järjestävälle valiokunnalle tilaisuus tehdä ehdotus asetettavista valiokunnista ja muista kokouksen järjestystä koskevista asioista.

Istumajärjestys.

Loma-ajan jälkeen esitettiin, *O. Tokoin* toimiessa kokouksen puheenjohtajana, ensinnä järjestävän valiokunnan ehdotus *istumajärjestyksestä*. Järjestävä valiokunta ehdotti, että istuttaisi vaalipiirijärjestyksessä, siten että Uudenmaanläänin edustajat istuvat aluksi edessä ja sitte seuraavien vaalipiirien edustajat siinä järjestyksessä kuin vaalipiirit vaalilaissa luetellaan. Istumajärjestys vaihdetaan joka aamu päinvastaiseksi kuin se edellisenä päivänä on ollut.

Ehdotus hyväksyttiin.

Tämän jälkeen toimitettiin *nimenhuuto*, jolloin poissaoleviksi merkittiin edustajat: A. Laine, Juho Kujanpää, Eetu Salin, Osk. Nordlund, V. Salin, Alex. Halonen, Sofia Hjulgren, Reino Viherkoski, Juho Leino, Arvi Lehtinen, Antti Toivari, K. Haapalainen.

Porvarilehtien kirjeenvaihtajat.

Järjestävä valiokunta ehdotti, että kokouksen täysistunnot pidetään julkisina, niin että porvarilehtien kirjeenvaihtajilla niissä siis olisi läsnäolo-oikeus.

Kokous hyväksyi ehdotuksen.

*

Tervehdyksiä ja onnitteluja oli kokoukselle saapunut ja esitettiin *Vihannin työväenyhdistykseltä, Juho Leinolta* ja *O. W. Karvoselta*.

*

Valiokuntien asettaminen.

Järjestävä valiokunta ehdotti asetettavaksi *seuraavat valiokunnat*: äänestysvaliokunta, valitusvaliokunta, rahasiainvaliokunta, lakiasiainvaliokunta, menettelytapavalio-
valiokunta, toimitus- ja tarkastusvaliokunta, sääntö- ja

agitatsioonivaliokunta, ohjelmavaliokunta ja Perttilänasiainvaliokunta. Viimemainitun valiokunnan käsiteltäviksi asioiksi selitti järjestävä valiokunta tarkottaneensa Perttilän vaillingin sekä puoluetoimikunnan suhtautumisen asiaan. Valiokunta saisi pyytää lausuntoa raha-asiain- ja menettelytapavaliokunnilta, jos katsoo sellaisia tarvitsevansa tai jos kokous jostakin asiasta sellaisen määrää pyydetäväksi.

Nämä ehdotukset hyväksyttiin.

Jäseniksi valiokuntiin hyväksyttiin seuraavat:

Äänestysvaliokuntaan: D. Eskelinen (kokoonkutsujana), J. V. Tossava, Riku Penttinen, A. Haverinen, J. R. Hynynen.

Valitusvaliokuntaan: V. Lehokas (kokoonkutsujana), S. Tervo, K. Lehtimäki, K. Hämäläinen, K. Kopila.

Raha-asiainvaliokuntaan: Ivar Hörhammer (kokoonkutsujana), F. E. Kellosalmi, A. Halme, Vihtori Viitanen, A. J. Partanen.

LakiasiaINVALIOKUNTAAN: A. B. Mäkelä (kokoonkutsujana), K. Hämäläinen, K. Heinonen, E. Viljanen, Matti Paasivuori.

Menettelytapavaliokuntaan: Eetu Salin, Yrjö Sirola, M. Turkia (kokoonkutsujana), K. H. Viik, A. B. Mäkelä, Santeri Mäkelä, O. Tokoi, H. Ahmala, Alex. Halonen.

Toimitus- ja tarkastusvaliokuntaan: Väinö Jokinen (kokoonkutsujana), Anton Huotari, J. Järvinen, O. Piisinen, J. Pohjola, M. Paasivuori, F. E. Kellosalmi.

Sääntö- ja agitatsioonivaliokuntaan: V. Lehokas (kokoonkutsujana), A. Laakkonen, K. Suosalo, V. Lundström, J. R. Merivirta, V. Boman, K. M. Evä.

Ohjelmavaliokuntaan: Anton Aaltonen (kokoonkutsujana), Arvo Närhi, Yrjö Sirola, Hilja Pärssinen, Evert Huttunen.

Perttilänasiainvaliokuntaan: A. E. Kokkola (kokoonkutsujana), J. Peura, S. Saarikivi, J. Rautio, A. B. Mäkelä.

Muita järjestäytymisasiota.

Järjestävä valiokunta ehdotti, että puheenvuorot olisi aina pyydettyjä kirjallisesti. 2 minuttia pitemmät puheenvuorot olisi esitettävä lavalta. Kaikki uudet ehdotukset on tehtävä kirjallisesti. Ellei jotakin ehdotusta keskusteluaikana kannateta, ei sitä oteta äänestyksen alaiseksi.

K. Hämäläinen ehdotti, että tehdyt ehdotukset olisi jätettävä kirjallisina vain silloin, kun puheenjohtaja sitä vaatii.

W. Lundström kannatti Hämäläistä ja ehdotti lisäksi, että vain toisen puhussa tulisi puheenvuoroa pyytää kirjallisesti.

W. Boman kannatti Lundströmin tekemää ehdotusta.

J. H. Lehtelä ehdotti, että paikaltaan puhumisen aika määrättäisi korkeintaan kolmeksi minutiksi, jota ehdotusta myöskin kannatettiin.

Hämäläisen yhdyttyä kannattamaan Lundströmin ehdotusta, hyväksyttiin tämä ehdotus. Samoin hyväksyi kokous Lehtelän ehdotuksen. Se järjestävän valiokunnan ehdotus, että kannattamaton ehdotus raukee, hyväksyttiin sellaisenaan.

Tulkiksi ruotsalaisia lausuntoja suomentamaan hyväksyttiin järjestävän valiokunnan ehdotuksesta toimittaja Kullervo Manner.

Pöytäkirja.

Järjestävä valiokunta ehdotti, että kokouksen käsiteltäväksi esitettyjen asiain alustukset lyhennettyinä, numeroituina liitettäisi pöytäkirjaan, jossa sitte vain numeroilla niihin viitattaisi. Kokouksessa esitettävistä lausunnoista ehdotettiin pöytäkirjaan otettavaksi tärkeimmät kohdat.

Kokous hyväksyi nämät ehdotukset.

Kello Vy 2 aikaan hajaantui kokous päivällislomalle.

Iltapäivän istunto.

Istuntoa jatkettiin taasen kello ^{x/a}5:ltä.

Puheenjohtajana toimi *O. Tokoi*.

Osanottaja-asioita.

Valitusvaliokunta ilmoitti, että puoluekokoukselta pyytävät *läsnäolo- ja puheoikeutta* seuraavat puoluetoverit Sulho Leppä, Väinö Vankkoja, K. Heinonen, Aug. Vuori, E. Pusa, J. F. Kivikoski, Matti Autio, Vera Ostroumow, Aug. Vesa, Arttur Aalto, Heikki Jalonen, Oskar Seeve. Valiokunta puolestaan ehdotti heille myönnettäväksi puheoikeuden.

Kokous hyväksyi ehdotuksen.

Sama valiokunta ilmotti sitte selvitetyn, että *Turun ja Porin läänin eteläisen vaalipiirin ruotsalaiset puoluetoverit* olivat valinneet itselleen edustajan ja itse antaneet valitsemalleen edustajalle *Janne Ojalalle* valtakirjan. Ruotsalaisia jäseniä on piirissä niin paljon, että he ovat oikeutettuja edustajan saamaan ja että saman piirin suomalaisilla tovereilla on vaan niin paljon edustajia kuin heidän jäsenmääränsä edellyttää. Valiokunta ehdotti mainitulle edustajalle myönnettäväksi täydet edustajavaltuudet.

Ehdotus hyväksyttiin.

Samalta valiokunnalta oli pyydetty lausuntoa myöskin *Mäntsälän kunnallisjärjestön* edustajan oikeuksista. Mäntsälän kunnallisjärjestö oli myöhästynyt edustajanvaalissaan ja anonut Puoluetoimikunnalta oikeutta toimittaa vaalin myöhemmin. Vedoten siihen, että Puoluetoimikunnalla olisi ollut oikeus suostua vaalin myöhäisempään toimittamiseen, valitsi järjestö edustajan ja antoi hänelle valtakirjan, joka siis ei ollut järjestösääntöjen mukainen. Valiokunta oli sitä mieltä, että Mäntsälän kunnallisjärjestön valitsemalle edustajalle Oskari Lylykorvelle olisi myönnettävä vain läsnäolo- ja puheoikeus, mutta ei täysiä edustajaoikeuksia.

Oskari Lylykorpi: Vaalin myöhästyminen oli tapah-

tunut sen vuoksi, että kokouskutsussa ei oltu mainittu, mikä asia kokouksessa tulee esille. Kokoukseen ei tullut jäseniä ja kokous täytyi siirtää heinäkuun 15:ksi, vaikka vaalipäiväksi oli määrätty saman kuun 4 p. Vika ei siten ollut kunnallisjärjestön, vaan kunnallistoimikunnan.

T. Kallio puolsi myönnettäväksi edustajaoikeuden siihen nähden, että useilla muillakin paikkakunnilla oli vaali toimitettu heinäkuun 4 p:n jälkeen.

Kokous päätti 92 äänellä myöntää O. Lylykorvelle täydet edustajaoikeudet. Valiokunnan ehdotuksen puolesta annettiin 10 ääntä.

Valiokunnat.

Järjestävä valiokunta ehdotti useihin esille tuleviin asioihin nähden, että edellisten valiokuntien lisäksi asetettaisi erikoinen *sanomalehtivaliokunta*, koska kokouksen jäsenistä kyllä riittää jäseniä useampiinkin valiokuntiin.

Ehdotus hyväksyttiin.

Valiokunnan *jäseniksi* ehdotti järjestävä valiokunta seuraavat: K. Manner (kokoonkutsujana), Jussi Lehtinen, Jussi Tuominen, A. P. Mäkikylä ja A. Päiviö.

Tämäkin ehdotus hyväksyttiin.

Kokouksen työjärjestys.

Järjestävä valiokunta ehdotti kokouksen työjärjestykseen nähden seuraavaa:

Yleistä täysi-istuntoa pidetään joka päivä k:lo 9—1, välillä yksi 15 minutin väliaika. Sen jälkeen pidetään päivällislomaa klo 1—4, jolla ajalla myöskin valiokunnat voivat kokoontua. Päivällisloman jälkeen jatkuu yleinen kokous k:lo 4—7.

Kokous hyväksyi valiokunnan ehdotuksen.

Lisäksi ehdotti järjestävä valiokunta, että jos keskustelun kuluessa Puoluetoimikunnalle tai puoluesihteerille tehdään *välilyksymyksiä*, asianomaisille annettaisi oikeus

heti niihin vastata, vaikka muita puheenvuoroja olisi pyydettykin.

Kokous suostui ehdotukseen.

Kokouksen työsuunnitelma.

Järjestävä valiokunta ilmotti suunnitelleensa kokouksen työsuunnitelman pääpiirteitä. Sen mukaan olisi kokouksen keskustelujärjestys toistaiseksi seuraava:

1) Puoluetoimikunnan toimintakertomuksesta keskustellaan eri asioina:

opistokysymys,
arkistokysymys,
rosvosakit,
Mustosjuttu ja
Perttilän asia;

muista toimintakertomuksessa esiintyvistä asioista keskustellaan yhdessä.

2) Rahastonhoitajan kertomus.
3) Puoluelehdet ja kirjallisuus.
4) Eduskuntaryhmän toimintakertomus.

5) Menettelytapa.

6) Järjestösäännöt, siten että ensin keskustellaan sääntöjen muutoksista yleensä ja sitte erikseen verotuskysymyksestä.

7) Agitatsioonikysymys ja sen ohella kysymys ruotsalaista järjestöä varten ehdotetusta luottamusmiehestä.

8) Ohjelmakysymys ja sen yhteydessä olevat ehdotukset.

9) Sihteeristökyymys.

10) Työväensuojelulakiasia.

11) Työttömyyskysymys.

12) Mielenosotusmerkit.

13) Raittiuskysymys.

14) Ohjesääntö puolueen rahavarain hoidolle.

15) Edustajain matkakulujen tasaus.

- 16) Ruotsalaisen pöytäkirjan painatus.
- 17) Humbuugi-ilmotukset puoluelehdissä.
- 18) Ihanneliittotyö.
- 19) Nuorisoliitto-asia.
- 20) Palovakuutusyhtiön perustaminen.

M. Autio piti hävyttömänä sitä, että sellaisia kysymyksiä, joita esim. toimittaja *Sirola* „Työmieheissä” oli katsonut vähemmän tärkeiksi, oli asetettu työsuunnitelmassa etu-alalle, mutta sensijaan *nuorisoliittokysymys* asetettu aivan loppupäähän. Ehdotti, että tämä kysymys siirrettäisi käsiteltäväksi heti agitatsioonikysymyksen jälkeen.

Aura Kiiskinen kannatti *Aution* tekemää ehdotusta.

Toimitetussa äänestyksessä hyväksyi kokous *Aution* ehdotuksen 51 äänellä 30 vastaan.

Muuten päätettiin, että työjärjestys pääpiirteissään pidetään sellaisena kuin järjestävä valiokunta oli ehdottanut.

Puoluetoimikunnan toimintakertomus.

Opistokysymys.

Esitettiin keskusteltavaksi *puolueopistokysymys*, josta tehdään selkoa puoluetoimikunnan toimintakertomuksen asiata koskevassa kohdassa.

Keskustelun alkoi *M. Turkia*. Huomautti, että puolueopistokysymyksen pitäisi olla jo tarpeeksi tuttu periaatteellisessa suhteessa, sillä johan tästä Oulussakin keskusteltiin. Mutta kun se on rahakysymys, ei sitä ole voitu vielä toteuttaa. Komitea on tehnyt valmiin ehdotuksen. Jos siihen ei ole esitettävänä lisäys- tai muutosehdotuksia, lähetettäköön asia raha-asiainvaliokuntaan.

J. H. Lehtelä kannattaa edellistä.

Ant. Aaltonen: Ohjelmasuunnitelma on puutteellinen, liian vähän on varattu aikaa luonnontieteelle. Otettakoon tämä valiokunnassa huomioon.

M. Uotinen: Kysymys on kokouksen tärkeimpiä. Mutta ehdotetussa muodossaan sitä tuskin voidaan toteuttaa.

Vaalitaistelujen y. m. luoma valta-asema velvoittaa puolueen kasvattamaan sisäisesti itseään. Mutta eikö voitaisi asia alkaa supistetummassa muodossa. Puolueen kolme vaalitaistelua ovat nielleet paljon varoja ja valtiollinen asema vaan synkistyy. Onko varoja opisto-asiaan? On pääasiassa. Mutta että menot siitä saataisiin pienemmään ja ettei kysymystä tarvitsisi enää jättää lepäämään, ehdotan oppijaksot supistettavaksi kuukautisiksi tai puolitoistakuukautisiksi.

Ohjelmaehdotus on puutteellinen, liian vähän on varattu aikaa yleissivistykselliselle puolelle. Mutta ehdottamillani lyhyillä kurseilla kasvatettaisiinkin vaan kunnollisia toimintahenkilöitä maaseuduille. Siten toiminta tulisi yhä järkiperäisemmäksi.

J. Kujala: Koulut kysyvät paljon varoja. On ehdotettu niitä iltamilla koottaviksi. Tuusulassa koeteltiin, vaan sellainen tuotti tappiota. Kaikilla järjestöillä on paljon rahantarpeita. Ja jos opiston saisikin kannattamaan, tulee kysymys ketä siihen oppilaiksi. Opistolla ei olisi valtioapua ja järjestöissä eivät vielä ole mielipiteetkään kannatuksen suhteen valmistuneet. Ei siis opistoon voisi raataja päästä, tuskin voitaisiin kustantaa yhtä henkilöä kunnasta. Omilla varoillaan ei työläinen voi lähteä. Paremmassa asemassa olevat vaan opistoon pääsisivät. — Niin suotavaa kuin olisikin saada opisto perustetuksi, saa se kuitenkin vielä raueta. Jotain muuta helpompaa valistustyötä olisi yritettävä.

Eero Haapalainen: Ammattijärjestön edustajakokous tulee käsittelemään samansuuntaista kysymystä. On nimittäin ehdotettu Ammattijärjestön puolesta järjestettäväksi kurssit ammatillisten järjestöjen jäsenille. Näyttää selvältä, ettei sos.-dem. puolue vielä läheisessä tulevaisuudessa voi perustaa puolueopistoa. Eiköhän voitaisi ryhtyä tässä asiassa yhteistoimintaan Ammattijärjestön kanssa ja yhdistää puolueopisto sekä Ammattijärjestön suunnittelemat oppikurssit yhteen? Se tulisi molemmille

halvemmaksi ja tällä tavoin saataisiin opistokysymys onnelliseen ratkaisuun.

J. Juntikka ilmoitti Alatornion työväenyhdistyksen kannattaneen puuhaa, mutta varojen vähyttä epäiltiin. Yhdistys toivoi lähetettäväksi puoluejärjestöille kyselyjä kannatusavun myöntämisestä. Siten ehkä saataisiin riittävä määrä kannatusta. Eduskunnaltakin voitaisiin anoa kannatusta, koska sieltä myönnetään sitä kansanopistolekin.

J.A. Silander sanoi periaatteellisen puolen asiasta olevan selvän, mutta taloudellinen puoli tekee tenän. Puhujan mielestä on tällä kertaa tärkeämpää agitatsioonikurssien toimeenpaneminen eri puolilla maata kuin muutamien kymmenien henkilöiden kouluttaminen opistossa.

T. Kallio: Taas kuuluu täällä sama virsi: hyvä asia, mutta ei ole rahaa. Jos tosiaan puolueopistoa halutaan, niin sen perustaminen ei ole mahdotonta. Rahaa kyllä saadaan sen verran. Mitä on hyötyä agitaattoreista, elleivät he ole kykeneviä? Jos nyt uhrataan opistoon siihen tarvittava rahamäärä, tuottaa se kaksinkertaisen hyödyn. Saadaan silloin tietopuolisesti kykeneviä agitaattoreita. Varoja opiston kannatukseen voidaan saada esim. vappumerkeistä. Luovutetaan ne varat kokonaan siihen. Opisto täytyy saada vihdoinkin toimeen.

J. N. Viinikka huomautti, että maalaiskansan keskuudessa valitetaan kykeneväin agitaattorien puutetta. Niitä ei saada, ellei perusteta opistoa. Ei ole mahdotonta saada kokoon siihen tarvittavia varoja. Kannatti komitean tekemää suunnitelmaa.

A. Vatanen: On huomioon otettava, että maalaisilta puuttuu rahaa. Kun joka paikasta ei kyetä lähettämään edes puoluekokoukseen edustajaa varojen puutteen vuoksi, kuinka sitten niiltä liikenee opistolle? Uhrautuvaisuutta ei puutu, mutta varoja puuttuu. Opistosta ei tulisi vastaavaa hyötyä, sillä sinne pääsisi ainoastaan vähäinen

oppilasmäärä. On liaksi uhrattu yksien henkilöiden vuoksi. Ei kannattanut hanketta.

A. Sainio: Helsingissä tulisi opiskelu maksamaan pari sataa markkaa kuussa. Sitä ei voi suorittaa maalainen, varsinkaan perheellinen. Porvarit hallituksineen hajoittavat eduskuntia. Vaalitaisteluihin tarvitaan järjestöjenkin varat. Jääköön opistokysymys parempiin aikoihin, sillä työttömyyskin nyt estää sen perustamista.

A. Lahti: Täällä on puhuttu perinpohjaisemmasta kehitystyöstä. Mistä siihen voimia, ellei opistosta. Hetkellinen agitatsioni ei tuota pysyviä tuloksia. Minua on evästetty, että opisto olisi pian saatava. Kansanopistoihin menee varattomiakin innostuneita opinhaluisia. Kyllä siis puolueopistoonkin oppilaita riittäisi.

A. E. Kokkola: Oulun puoluekokouksessa ei asia ollut vielä niin syvästi harkittu kuin sen jälkeen. Parhaiten valistuneet puoltavat opistoa kun luennoitsijoista on suuri puute. Ja jos maalaisetkin olisivat enemmän asiaan syventyneet, puoltaisivat hekin asiaa. Piirikokouksessamme evästettiin, että opisto olisi pian saatava, mutta ilman ylimääräistä veroitusta. — Opiston kotipaikka ei pitäisi olla kallis Helsinki, vaan jokin Helsingin läheisyydessä oleva maaseutupaikka.

Puheenjohtaja ehdottaa keskustelua rajoitettavaksi. Ehdotus hyväksytään.

J.W. Latvala: Perniön työväenyhdistys kannatti opistokysymyksen ohella kiertäviä luentokursseja, jossa luennoisivat osaksi kiertävät, osaksi paikalliset luennoitsijat. Luetteli kurssien aineita. — Opiston paikka pitäisi olla jossakin keski-Suoinessa.

V. Sjögren: Maalaiset pelkäävät verojen kohoamista, kaupunkilaiset valistuneempina pyrkivät eteenpäin. Kun pystyviä opettajia puuttuu, pitäisi asiaan olla innostusta, vaikka kysymys onkin vaikea toteuttaa.

J. K. Lehtinen: Kun muistaa Oulun kokouksessa valinnutta innostusta, tuntuu tämä kokous masentavalta.

Tanner pani humbuugiopiston pystyyn ja siihenkin tuli oppilaita aina pohjan periltä. Oli innostusta. — Helsinkiläisiä opiston luennoitsijoita, esim. juristeja, olisi vaikea kustantaa keski-Suomeen, samoin muitakin opettajia. — Kun on päästy vaalitaistelusta, on puhuja sitten niin tyhjä ja väsynyt, ettei jaksakaan edes lukea. Luentoja hän jaksaisi paremmin kuunnella ja ymmärtää. — Opiston ohjelmassa pitäisi kyllä olla paljon luonnontiedettä ja muuta, mutta onkin tarkoitettu kasvattaa etupäässä luokkataisteilijoita. Opiston laajentuessa voitaisi aineita lisätä. Saksassa uhrataan opistoon 60,000 mk. vuodessa, eikö meillä 4,500 mk.? Jos kysymys on kypsytynyt ja jos on innostusta, on heti ryhdyttävä toimeen. Vappumerkkituloista voitaisiin ottaa osa opistoon ja keräyksillä koottava lisää. Puolueen 10-vuotisjuhlissa sitä jo olisi sopinut tehdä. Pitää löytää varoja.

H. Siren: Joukkoa, jota on jo kylliksi kurjistettu, ei pitäisi enää lisää kuristaa tällaisilla opistopuuhillä, jotka tulevat nielemään varoja. „Puoluepappeja”, jotka osaavat vaatia vaan suuria palkkoja, emme tarvitse. Vastusti koko hommaa. Kansa on vielä vastahakoinen uusiin uhrauksiin, kun ei ole entisistäkään saanut kylliksi korvausta. Paikalliset luentokurssit toistaiseksi tärkeämpiä.

J. Tainio: Kansa tarvitsee ja myös vaatii valistusta. Kannattaa opistoa Haapalaisen ehdottamassa muodossa. Menojen pienentämiseksi aikaa lyhennettävä 1 1/2 kuukaudeksi.

A. Halme katsoi keskustelusta käyneen selville, ettei yksimielistä päätöstä saada syntymään. Että kuitenkin jotain aikaansaataisiin, kannatti Haapalaisen esitystä.

J. V. Valo: Ellei saada pitempiaikaista opistoa, koetettakoon saada edes 1 1/2 kuukautta kestävä kurssit. Kannatti vappumerkkien tuloista osan antamista opistolle.

K. Suosalo piti opiston perustamista välttämättömänä. Vaikka ei saataisikaan maan joka kolkalta oppilaita, on siitä kuitenkin se hyöty, että silloin saadaan kykeneviä

puhujia, joita voidaan lähettää tarpeen vaatiessa mille suunnalle tahansa. Rahojen hankkiminen ei ole mahdoton. Vappunierkkituloista annettakoon osa opistolle.

A. Päiviö kannatti puuhaa, sillä huonoa valistusväkeä on meillä liikkunut liikaakin. Yhtyi Uotisen ja Haapalaisen ehdotuksiin.

J. F. Kivikoski: Opiston kurssiajaksi on 1 1/2 kuukautta liian lyhyt. Silloin toteutuu varmaan sananlasku: vie sika Saksaan ja tuo se takaisin, sika se on sittenkin. Kannatti opiston perustamista, mutta missään tapauksessa ei kurssi saa olla lyhempi kuin 3 kuukautta. Parempi vielä, jos olisi 4 kuukautta.

A. Närhi: Muutamista puhevuoroista näkyy, että meissäkin on vielä jälellä sitä vanhaa suomalaista valistuskammosa. Ihmetteli, että puolueen puhuja „veli” Vatanenkin on asettunut opistoa vastaan. Pelätään koulutettujen „puoluepappien” joutuvan boikottauksen alaiseksi. Jos tällä tavalla ajatellaan niin ei pitäisi valistustoimintaa ollenkaan harjoittaa. Agitatsioonin huonoutta ja tiedonpuutetta puolueessa valitetaan, mutta mitään ei tahdotaisi tehdä sen parantamiseksi. Sosialidemokratista tietoisuutta meillä tarvitaan ja sentähden tulee opisto perustaa. Oli valmis kannattamaan komitean ehdotusta. Nyt on tehtävä niin pitkä askel, että saadaan kunnollinen opisto aikaan. Ei lyhyitä kursseja. Aineet voidaan kyllä järjestää hiukan eri tavalla kuin ehdotuksessa. Ei uskonut varojen vähyyttä olevan, koskapa puolueen varoista on riittänyt kavallettavaksikin. Puolue ei tarvitse suuria rahastoja niinkuin ammattijärjestö, henkinen pääoma on sos.-dem. puolueelle tärkeämpää. Puoluetoimikunta, jos asia olisi ollut sen sydämellä, olisi voinut tehdä asiassa enemmän kuin mitä se on tehnyt Oulun kokouksen jälkeen.

J. N. Viinikka: Jos maalaisyhdistykset pyytävät puhujaa ja piiritoimikunta lähettää jonkin kaupunkilaisen tilapäispuhujan, kiskoo se 7—12 mk. palkkiota. On jouduttu uuden pappisvallan alle. Ja pappiemme kiskomishalu yhä nousee,